

Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen
Academiejaar 2011-2012

**Jongvolwassenen en erfgoedparticipatie:
aanbevelingen voor een geslaagde 'helden'-activiteit
op maat van Brugse hogeschoolstudenten**

Kim Wybauw

UA-begeleider: Sigrid Van der Auwera

Projectbegeleider: Katrien Steelandt

Scriptie ingediend tot het bekomen
van het diploma Master in het Cultuurmanagement,
major 'Kunst en Cultuur'

Woord vooraf

In dit voorwoord maak ik graag van de gelegenheid gebruik om iedereen te bedanken die ervoor gezorgd heeft dat deze masterproef tot een goed einde is gekomen.

In de eerste plaats denk ik hierbij aan mijn promotor Sigrid Van der Auwera (UAntwerpen) en aan mijn projectbegeleidster Katrien Steelandt (Erfgoedcel Brugge). Ondanks hun drukbezette agenda, maakten zij steeds de nodige tijd voor mij vrij. Ik wens hen dan ook uitvoerig te bedanken voor hun opbouwende opmerkingen, suggesties en deskundige adviezen die deze masterproef ten goede kwamen. Naast de voortreffelijke begeleiding die ik van beiden heb gekregen, ben ik hen ook zeer dankbaar voor de vrijheid waarmee ik mijn onderzoek heb mogen voeren.

Voorts wil ik graag Jorijn Neyrinck (Tapis Plein vzw) bedanken voor de brainstormsessie die ik met haar heb gehad kort voor de aanvang van mijn onderzoek. De ideeën die uit deze sessie voortkwamen, vormden in elk geval een waardevolle bijdrage tot deze masterproef. Daarnaast wil ik tevens Roeland Van Den Driessche (Brugge Plus vzw) bedanken voor zijn hulp bij het leggen van de contacten met de STUVO-diensten van zowel de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) als de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). In dit verband wens ik dan ook graag Hannes Vandenbon (STUVO-Howest) en Lieve Van Droogenbroeck (STUVO-KHBO) te bedanken voor hun medewerking bij het aansporen van Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge om deel te nemen aan mijn onderzoek.

Mijn oprechte dank gaat bijgevolg verder uit naar alle Brugse Howest- en KHBO-studenten die ik – in hun kostbare vrije tijd – heb mogen interviewen. Hun vrijwillige medewerking heeft uiteindelijk geleid tot de goede afloop van deze masterproef. Bij deze: bedankt Nicolas Delacourt, Lori Vandyck, Emma Anaïs Masyn, Laura Cherlet, Margaux Strubbe, Jana Provoost, Ans Verdievel, Faye Pieters, Daphne Ronse, Jonas Desanghere, Layla Cornelissen, Wim Deduytsche, Brecht Maus, Tineke Devinck, Stéphanie Vanstaen, Thomas Callewaert, Inès Vanmarcke en Thijs Mestdagh!

Bovendien wil ik graag mijn moeder Vera Cathelyn, mijn broer Nick Wybauw, mijn schoonzus Nele Taveirne en mijn vriend Michiel Duinslaeger bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun en hun eindeloze geduld. Zonder hen zouden mijn studies beslist veel moeizamer verlopen zijn.

Ten slotte richt ik ook een woord van dank aan alle lezers, die deze masterproef op geheel vrijwillige basis hebben nagelezen.

Kim Wybauw
Studente Master in het Cultuurmanagement
UAntwerpen

Inhoud

Woord vooraf	
Lijst met tabellen	
Lijst met figuren	
Korte inhoud	
Inleiding	1
1 Onderzoeksopzet	2
1.1 Relevantie van het onderzoek.....	2
1.2 Centrale onderzoeksvraag.....	4
1.3 Afbakening van het studiegebied.....	6
1.4 Aanpak en onderzoeksmethoden.....	7
2 Theoretisch kader	12
2.1 Inleiding tot cultuurparticipatie.....	12
2.1.1 Beleidscontext.....	12
2.1.2 Belang van cultuurparticipatie.....	13
2.1.3 Verklarende factoren voor cultuurparticipatie.....	14
A. Leeftijd.....	15
B. Cultuureducatie.....	16
C. Fase in de levenscyclus.....	16
D. Drempels bij niet-participanten.....	17
2.1.4 Cultuurparticipatie en jongvolwassenen.....	17
2.1.5 Reflectie.....	22
2.2 Inleiding tot publiekswerking.....	23
2.2.1 Publiekswerking en jongvolwassenen.....	25
A. Aanbod.....	26
B. Communicatie.....	31
C. Prijs.....	33
D. Plaats en tijdstip.....	34

2.3	De stad Brugge, helden en jongeren.....	34
2.3.1	Helden in Brugge	34
2.3.2	Helden en jongvolwassenen.....	39
2.3.3	Brugge en jongvolwassenen	39
3	Onderzoeksresultaten	42
3.1	Eigen leefwereld en interesses	43
3.2	Leven in de stad Brugge	45
3.3	Interesse in vroeger, geschiedenis en erfgoed.....	50
3.4	Helden	60
3.5	Erfgoedactiviteiten	61
3.6	Communicatie.....	73
3.7	Locatie en tijdstip.....	78
3.8	Prijs	80
	Algemeen besluit en aanbevelingen	81
	Kritische reflectie op eigen onderzoek.....	88
	Bibliografie	89
	Bijlagen	94
	Bijlage 1 – Vragenprotocol.....	95
	Bijlage 2 – Oproep aan Brugse hogeschoolstudenten	99
	Bijlage 3 – Overzicht respondenten	100
	Bijlage 4 – Programmabrochure Erfgoeddag Brugge 2012.....	101

Lijst met tabellen

Tabel 1 - Tijdsbesteding van studenten per week, in aantal uren	26
Tabel 2 - Recreative tijdsbesteding van studenten per week, in aantal uren.....	27
Tabel 3 - Overzicht helden opgenoemd tijdens interviews	61

Lijst met figuren

Figuur 1 - Afbakening studiegebied: Brugge.....	6
Figuur 2 - Leeftijd patroon 1	15
Figuur 3 - Leeftijd patroon 2	15

Korte inhoud

Nederlandstalige versie

Aan de hand van deze masterproef wilde ik nagaan hoe Erfgoedcel Brugge het thema 'helden' kan gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van 'Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge' kan aanwakkeren. Ik wilde met andere woorden enkele *must do's and don'ts* ontdekken die de marketingmix van desbetreffend evenement ten goede kunnen komen. Aangezien een vraaggerichte benadering de meest succesvolle manier is om jongvolwassenen aan te spreken, is het belangrijk dat de verschillende componenten van de marketingmix aansluiting vinden bij de behoeften, wensen en interesses van deze jonge doelgroep (Mulder, 2008; Ladda vzw, 2009). Derhalve werd in functie van deze masterproef besloten om in dialoog te treden met een 18-tal Brugse hogeschoolstudenten die opgegroeid zijn te Brugge. Middels semigestructureerde interviews werd het mogelijk om via een gesprek over hun eigen leefwereld en interesses geleidelijk aan over te schakelen op een babbel omtrent hun wensen en verlangens met betrekking tot een buitenshuizige publieksactiviteit in het kader van het thema 'helden'. Niet de frequentie van voorkomen, maar wel de betekenisgeving en de variatie in die betekenisgeving waren erg belangrijk bij dit onderzoek. Om die reden werd er dan ook beslist om de nodige data uitsluitend via een kwalitatieve onderzoeksmethode te verzamelen. Uiteindelijk ben ik tot een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen gekomen die de marketingmix van een buitenshuizige 'helden'-activiteit voor Brugse hogeschoolstudenten woonachtig te Brugge ten goede kunnen komen. Achtereenvolgens worden in de conclusie van deze masterproef de aanbevelingen met betrekking tot aanbod, communicatie, prijs, plaats en tijdstip toegelicht. Hierbij dient echter wel vermeld dat het in de praktijk toepassen van deze aanbevelingen uiteraard geen garantie biedt op succes. Desalniettemin verhoogt het wel de kans op het welslagen van de erfgoedactiviteit in kwestie.

English version

With this master's thesis I wanted to investigate how Erfgoedcel Brugge can use the subject 'heroes' in order to organize a future outdoor public heritage activity, which could stimulate the participation in heritage of a specific target group, namely 'students who live and study in the Belgian city of Bruges'. In other words, I wanted to discover some critical do's and don'ts that could benefit the marketing mix of such an event. Since a demand-driven approach is the most successful way to appeal to young adults, it's important that the different components of the marketing mix match with their needs, wishes and interests (Mulder, 2008; Ladda vzw, 2009). Therefore I've decided to talk to 18 students who live and study in Bruges. By means of semi structured interviews we first had a chat about their own living environment and interests.

Little by little we switched over to a conversation about their wishes and desires with regard to a future outdoor public heritage activity within the framework of the subject 'heroes'. Not the frequency of occurrence, but the meaning and the variation in meaning were very important in this study. For that reason I've decided to collect the necessary data simply and solely via a qualitative research method. After I finished my investigation, I was able to formulate some empirical founded recommendations that could benefit the marketing mix of an outdoor public heritage activity for students who live and study in the city of Bruges. Those recommendations concerning the marketing mix elements are listed in the conclusive part of this master's thesis. However, the implementation of these recommendations should not be considered as a guarantee against failure. Nevertheless it increases the chance of the heritage activity being successful.

Inleiding

Zoals de titel van deze masterproef wellicht al laat vermoeden, staat mijn onderzoek in het teken van volgende kernbegrippen: erfgoedparticipatie, jongvolwassenen, publiekswerking, helden en de stad Brugge. Hoe deze begrippen zich ten opzichte van elkaar verhouden, zal u tijdens het lezen van dit werkstuk weldra duidelijk worden.

In het eerste hoofdstuk van deze masterproef komt het onderzoeksopzet aan bod. Hierin worden achtereenvolgens de relevantie van het onderzoek, de centrale onderzoeksvraag, de afbakening van het studiegebied en de methodologie van deze masterproef besproken.

In het tweede hoofdstuk volgt het theoretisch kader en bespreek ik dus een aantal topics die voor mijn onderzoek van betekenis zijn. Ten eerste schets ik het begrip 'cultuurparticipatie', om vervolgens dieper in te gaan op de deelname van jongvolwassenen aan het culturele aanbod in Vlaanderen. Ten tweede wordt het belang van 'publiekswerking' in de culturele sector aangekaart, waarbij de klemtoon komt te liggen op publiekswerking naar jongvolwassenen toe. Ten slotte eindig ik dit hoofdstuk met de context waarin deze masterproef zich afspeelt en toon ik de lezer hoe Brugge, jongvolwassen en helden zich dezer dagen tot elkaar verhouden.

In het derde hoofdstuk leg ik mijn onderzoeksresultaten aan de lezer voor. De resultaten bieden een antwoord op de centrale onderzoeksvraag die reeds in het onderzoeksopzet naar voren geschoven wordt.

Ten slotte sluit ik deze masterproef af met een algemeen besluit en een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen die de Erfgoedcel Brugge ten goede kunnen komen bij de organisatie van een buitenshuizige publieksactiviteit in het kader van het thema 'helden' voor de doelgroep 'Brugse hogeschoolstudenten woonachtig te Brugge'.

1 Onderzoeksopzet

In dit onderdeel komt het onderzoeksopzet aan bod. Hierin worden achtereenvolgens de relevantie van het onderzoek, de centrale onderzoeksvraag, de afbakening van het studiegebied en de methodologie van deze masterproef besproken.

1.1 Relevantie van het onderzoek

Op zondag 22 april 2012 vond de twaalfde editie van Erfgoeddag plaats. Op dit jaarlijks terugkerend evenement krijgen de Vlaamse en Brusselse cultureel-erfgoedsector de kans om – via talloze activiteiten – hun collectie en werking aan het grote publiek voor te stellen. Erfgoeddag grijpt telkens plaats op de eerste zondag na de paasvakantie en wordt gecoördineerd door FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. Het evenement trekt elk jaar gemiddeld een kwart miljoen bezoekers en staat geheel in het teken van het roerend en immaterieel cultureel erfgoed (FARO, 2011). Erfgoeddag mag bijgevolg zeker niet verward worden met Open Monumentendag, waarbij het onroerend erfgoed (zoals landschappen, gebouwen en monumenten) in de kijker staat (Vlaamse overheid, 2012). Desalniettemin dient gezegd dat beide evenementen ontstaan zijn vanuit het vermoeden dat de belangstelling van de Vlaming voor de culturele rijkdom ‘van’ en ‘uit’ het verleden tijdens het begin van de eeuwwisseling aan de lage kant lag. Erfgoeddag en Open Monumentendag zijn dus twee beleidsinstrumenten waarmee de overheid de Vlamingen wil sensibiliseren voor hun cultureel erfgoed (Vander Stichele, Gielen, & Laermans, 2005).

Ieder jaar staat Erfgoeddag in het teken van een specifiek thema en ook dit jaar was dat niet anders. Voor de editie van 2012 werd gekozen voor het thema ‘helden’. Onder leiding van Erfgoedcel Brugge, stelde de Brugse erfgoedsector een gevarieerd programma samen. Niet minder dan 63 gratis activiteiten, die stuk voor stuk kaderden in het thema ‘helden’, werden in het weekend van zaterdag 21 en zondag 22 april 2012 aan het grote publiek in Brugge aangeboden. Het programma omvatte onder meer wandelingen, fietstochten, voordrachten, demonstraties, workshops, concerten en evocaties (Erfgoedcel Brugge, 2012b). Hoewel dergelijke activiteiten elk jaar op een bijzonder enthousiaste en kwalitatieve manier georganiseerd worden, heeft de grote meerderheid van de aan Erfgoeddag deelnemende Brugse erfgoedspelers geen specifieke doelgroep voor ogen. De meesten onder hen mikken dan ook op een ‘breed publiek’ (Katrien Steelandt, coördinator erfgoedcommunicatie bij Erfgoedcel Brugge en tevens lokale coördinator van Erfgoeddag Brugge, persoonlijke communicatie, maandag 27 februari 2012). Een analyse van Vlaamse erfgoedprojecten door Vos (2003) bevestigt dit fenomeen. Hoewel het algemeen geweten is dat verschillende doelgroepen een andere aanpak behoeven, gebruiken de meeste erfgoedspelers geen specifieke doelgroepenbenadering. Vaak ontbreekt bij hen de nodige kennis hieromtrent.

Om deze lacune enigszins op te vangen, wil de Brugse Erfgoedcel ook nog na het weekend van Erfgoeddag 2012 een buitenshuizig publieksproject opzetten dat eveneens volledig in het teken staat van het thema 'helden'. Met dit project wil Erfgoedcel Brugge vooral een specifieke groep mensen uit Brugge bereiken, die in het algemeen een ondervertegenwoordigde publieksgroep vormt op het vlak van erfgoedparticipatie.

Het moge voor de lezer reeds duidelijk zijn dat het onderwerp van deze masterproef zich zal afspelen in de sfeer van het nog steeds bijzonder actuele onderwerp 'cultuurparticipatie'. In de recentste beleidsnota Cultuur van Joke Schauvliege voor de regeerperiode 2009-2014 kan cultuurparticipatie rekenen op ruime aandacht. Zo erkent de minister dat er nog steeds enkele groepen in de samenleving zijn die beduidend minder deelnemen aan het culturele gebeuren in Vlaanderen. Participatie en diversiteit vormen dan ook de uitgangspunten voor één van de zeven strategische doelstellingen in de beleidsnota. Bovendien pleit de minister in haar nota voor een versterking van het participatiebeleid op basis van het flankerende Participatiedecreet, dat in de vorige legislatuur werd goedgekeurd. Dit decreet beoogt een verhoging en verdieping van de cultuurparticipatie, waarbij de focus ligt op kansengroepen zoals mensen met een beperking, gedetineerden, kansarmen, personen met een diverse etnisch-culturele achtergrond en gezinnen met kinderen (Schauvliege, 2009).

Om doelstellingen op het vlak van cultuur- en erfgoedparticipatie te bereiken, kunnen het publiek en het aanbod niet langer als twee afzonderlijke grootheden beschouwd worden. Sommige bevolkingsgroepen worden immers geconfronteerd met een aantal drempels die hun cultuurdeelname in de weg staan. Het bestaande culturele aanbod bereikt hen dus niet. Dergelijke publieksgroepen dienen bij voorkeur op een categoriale wijze benaderd te worden (Anciaux, 2008). Op basis van onderzoek kunnen er een zevental drempels onderscheiden worden: informatiedrempels, fysieke beperkingen, sociale drempels, geografische drempels, financiële drempels, tijdsgebrek en motivatiedrempels. Deze laatstgenoemde drempels, die voornamelijk een gebrek aan interesse impliceren, spannen de kroon en vormen dus de voornaamste redenen om niet deel te nemen aan cultuur (Van Steen & Lievens, 2011). Om deze drempels weg te werken en aldus de cultuur- en erfgoedparticipatie bij diverse doelgroepen te bevorderen, is het uiterst belangrijk om – als professionele speler – op de hoogte te zijn van ondervertegenwoordigde publieksgroepen alsook om inzicht te hebben in hun behoeften, wensen en gedragingen. Alleen zo kan het aanbod op een gepaste wijze afgestemd worden op deze groepen en kunnen zowel cultuur als erfgoed dichter bij een groter en meer divers publiek gebracht worden (De Pelsmacker, 2011).

Ten slotte dient gezegd dat deze masterproef een onderzoek betreft met voornamelijk een praktische relevantie voor Erfgoedcel Brugge. Doch, ook andere (Brugse) cultuur- en erfgoedspelers zullen mogelijks baat hebben bij het lezen van deze studie.

1.2 Centrale onderzoeksvraag

In overleg met Erfgoedcel Brugge werd aanvankelijk geopteerd voor onderstaande versie van de centrale onderzoeksvraag.

Hoe kan Erfgoedcel Brugge het thema ‘helden’ gebruiken om het publieksbereik te vergroten?

Echter, bij nader inzien diende deze eerste, ruwe versie op bepaalde vlakken toch nog wat bijgeschaafd te worden. Zo bleek deze onderzoeksvraag een typisch voorbeeld van een zogenaamde ‘omnivoor-vraag’. Een kenmerk van een dergelijke onderzoeksvraag is een veel te brede afbakening van het onderwerp, waardoor diepgang in het onderzoek niet echt mogelijk zou zijn (Mortelmans, 2007). Deze masterproef moest immers op drie maanden tijd voltooid kunnen worden, waardoor een aantal beperkingen zich onvermijdelijk opdrogen.

Ten eerste leidde het besef omtrent het hebben van een te brede onderzoeksvraag tot de afbakening van een bepaalde doelgroep, waarop het onderzoek betrekking moest hebben. Door in te zoomen op één specifieke groep mensen bij wie de erfgoedparticipatie via het thema ‘helden’ zou kunnen aangewakkerd worden, werd het mogelijk om dit onderzoek op relatief korte tijd te voltooien. Op basis van de literatuurstudie en in samenspraak met Erfgoedcel Brugge en Tapis Plein vzw werd uiteindelijk gekozen voor volgende doelgroep: ‘Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge’. De eerste analyses uit de survey ‘Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004’ tonen immers aan dat studenten een verhoogde kans hebben om geïnteresseerd te zijn in het thema ‘helden’. In diezelfde publicatie is er echter sprake van een significante, doch beperkte oververtegenwoordiging van studenten op het vlak van erfgoedparticipatie. Hierbij dient evenwel opgemerkt te worden dat niet alleen studenten hoger onderwijs, maar ook middelbare scholieren in de survey onder de noemer ‘student’ werden opgenomen (Vander Stichele et al., 2005). Aangezien studenten uit het middelbaar onderwijs veelal te maken krijgen met verplichte erfgoededucatie en –activiteiten die in schoolverband worden georganiseerd, is er sprake van een buitengewoon hoge participatiegraad in de leeftijdscategorie die met deze middelbare scholieren overeenstemt. Wanneer deze jongeren echter ouder worden en de middelbare schoolbanken verlaten, daalt de participatiegraad en wordt deze niet meer gecompenseerd door participatie in de vrije tijd op ietwat oudere leeftijd. Veelal gaat men er dan vanuit dat zo’n daling te wijten is aan de drukkere levensjaren, dit zowel op professioneel vlak als in de gezinssfeer (Lievens, 2009). Echter, zij die na hun middelbare opleiding verder studeren, blijken toch over relatief veel vrije tijd te beschikken (Glorieux et al., 2002 in Vander Stichele et al., 2005). Tijdsdruk vormt hier dus geen primaire drempel.

Volgens Lievens (2009) zou een mismatch tussen aanbod en interesse aan de basis liggen van de dalende participatiegraad vanaf 18 jaar bij de (gesubsidieerde) kunstensectoren zoals de erfgoedsector. In dat verband benadrukt Mulder (2008) het nut van een aanbod dat past bij de behoeften, wensen en interesses van jongvolwassenen om hen aan te spreken.

Niet alleen de ondervertegenwoordiging op het vlak van erfgoedparticipatie, maar ook de lokale context in de stad Brugge pleit in het voordeel van de keuze voor de doelgroep 'Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge'. Al sinds de 19de eeuw pakt Brugge uit met het imago van een idyllische historische stad, waar men zich even terug in de middeleeuwen kan wanen. De unieke Brugse binnenstad, die in 2000 gebombardeerd werd tot UNESCO-werelderfgoed, bepaalt – samen met de lokale cultuurgeschiedenis – de identiteit van de stad. Volgens sommige critici kent deze eenduidig communicateerbare trekpleister voorlopig nog zowel een economisch draagvlak als een bezoekersdraagvlak. Het massale (sfeer)toerisme en het bijhorende vervlakkende imago worden echter niet meer door alle Bruggelingen gewaardeerd. De toeristische succesfactor, waarbij het actuele leven ondergeschikt is aan een 'grootser' verleden, zorgt ervoor dat de stad Brugge haar meest kostbare kapitaal, meer bepaald haar eigen lokale mensen en talenten, dreigt te verliezen. Sommige jonge Bruggelingen vermijden de binnenstad, anderen vertrekken dan weer naar veelbelovendere oorden waar de tijd minder lijkt stil te staan ... (Tapis Plein vzw, 2005). De jongerenvlucht uit Brugge bleek trouwens vorig jaar nog steeds een bijzonder actueel topic in de media te zijn. Zo werd aan het begin van april 2011 bekend gemaakt dat de stad Brugge 200.000 euro aan Europees geld zou ontvangen om de creatieve economie en de ambachtelijkheid in de stad verder te ontwikkelen. Zo wou men de jongerenstadsvlucht proberen te bestrijden. De stad Brugge kreeg deze subsidie voor het CURE-project, dat staat voor 'Creative Urban Renewal in Europe', en zou in het kader van dit project samenwerken met Tapis Plein vzw (Moenaert, 2011b).

Ten tweede moest de uitdrukking "publieksbereik vergroten" in de eerste versie van de onderzoeksvraag aangepast worden. Zoals het er nu staat, lijkt het alsof Erfgoedcel Brugge al tevreden zou zijn met een groter aantal deelnemers. Echter, Erfgoedcel Brugge wil vooral nieuwe doelgroepen aanspreken en beoogt dus verdieping van participatie (Anciaux, 2008).

Ten slotte diende er ook nog een bepaald aspect aan de eerste versie van de centrale onderzoeksvraag te worden toegevoegd. Het is namelijk zo dat de Brugse Erfgoedcel een verdieping van de participatie beoogt die in het teken staat van deelname buitenshuis. Het publieksproject dat dus ook nog na het weekend van Erfgoeddag 2012 in het licht van het thema 'helden' door de Brugse Erfgoedcel zal worden opgezet, zal plaatsgrijpen onder de vorm van een buitenshuizige publieksactiviteit.

Om tot een haalbare, heldere en correcte onderzoeksvraag te komen, was het dus nodig om enerzijds de ambities uit de eerste versie van de centrale onderzoeksvraag te temperen en anderzijds de formulering ietwat bij te schaven. Dit leidde tot onderstaande, tweede versie van de centrale onderzoeksvraag.

Hoe kan Erfgoedcel Brugge het thema 'helden' gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van 'Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge' kan aanwakkeren?

1.3 Afbakening van het studiegebied

In het kader van deze masterproef worden de inwoners van Brugge gedefinieerd als de populatie die – van kinds af aan – woonachtig is in een van de onderstaande deelgebieden:

Figuur 1 - Afbakening studiegebied: Brugge

- I. Brugge centrum, Kristus-Koning, Sint-Jozef, Sint-Pieters
- II. Koolkerke
- III. Sint-Andries
- IV. Sint-Michiels
- V. Assebroek
- VI. Sint-Kruis
- VII. Dudzele
- VIII. Lissewege, Zeebrugge en Zwankendamme

Bron: Wikipedia, 2012

In de stad Brugge zijn er twee hogescholen, met name de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) en de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). De opleidingen situeren zich op het professionele bachelorniveau binnen onderstaande vakgebieden:

- Architectuur ;
- Handelswetenschappen en Bedrijfskunde ;
- Office Management ;
- Lerarenopleiding ;
- Sociaal-agogisch werk ;
- Gezondheidszorg.

Het volgen van een postuniversitaire opleiding is in principe ook nog mogelijk in Brugge, meer bepaald in het Europacollege (Stad Brugge, 2012). Het academische programma is opgebouwd rond vier departementen voor Europese studies en staat open voor houders van een universitair diploma uit meer dan 45 verschillende landen (Federale overheid, 2010). Gezien het internationale profiel van de studenten in het Europacollege, wordt dit instituut buiten beschouwing gelaten in deze masterproef.

Ten slotte dient gezegd dat de onderzoekspopulatie in deze masterproef – meer bepaald ‘Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge’ – in het academiejaar 2011-2012 ingeschreven moeten zijn in de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO) of in de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest).

1.4 Aanpak en onderzoeksmethoden

Ten eerste ben ik van start gegaan met een uitvoerige literatuurstudie. Om een beter inzicht te verkrijgen in het onderwerp van deze thesis, ben ik - in de wetenschappelijke literatuur - op zoek gegaan naar informatie omtrent allerhande topics die voor deze masterproef van betekenis konden zijn. Uiteindelijk omvatten deze bronnen onder meer de denkkaders, waarden en assumpties die ten grondslag liggen aan de – in dit hoofdstuk besproken – centrale onderzoeksvraag en methodologie. De literatuurstudie heeft dit onderzoek dan ook in een ruimer onderzoekskader gebracht en zorgde enigszins voor aansluiting bij een bredere onderzoekstraditie. Op basis van de literatuurstudie kan de lezer zich een beeld vormen van de bestaande studies en inzichten die het fundament van dit onderzoek vormen.

Een overzicht van de bestudeerde literatuur is terug te vinden in hoofdstuk 2. Hierbij dient echter wel vermeld dat de inhoud van dit overzicht enkel binnen het receptieve werk te situeren valt. Met andere woorden, in het theoretisch kader is er – in tegenstelling tot het onderzoeksoptzet en de onderzoeksresultaten – geen sprake van creatief werk of eigen inbreng. Het toevoegen van een kritische noot kan wel (gebaseerd op Mortelmans, 2007).

Inspelen op de ongeorganiseerde vrije tijd van jongeren blijkt een moeilijke klus te zijn. Alleen met een ijzersterk aanbod dat inspeelt op hun leefwereld, interesses, behoeften en wensen kunnen ze aangetrokken worden. Daarom is het erg belangrijk om bij het uitdenken van een publieksactiviteit voor jongvolwassenen te vertrekken vanuit hun eigen leefwereld en aldus een inzicht te verkrijgen in hun interesses, wensen en behoeften (Bram Vermeiren, directeur van Steunpunt Jeugd, persoonlijke communicatie, woensdag 7 maart 2012). Ook Ladda vzw, expertisecentrum van jeugdcultuur, is ervan overtuigd dat een vraaggerichte benadering de meest succesvolle manier is om jongvolwassenen te bereiken. In 2009 zette Ladda vzw deze overtuiging om in daden en ging – in opdracht van het Antwerpse MAS – op zoek naar de zaken die 18-plussers zoal verlangen van een geslaagd museumbezoek, en dit zowel op het vlak van vorm als inhoud. De vzw ging eveneens op zoek naar de grenzen en knelpunten die jongeren in de algemene museumwerking ondervonden. Om dit alles te weten te komen, trad Ladda vzw in dialoog met een twintigtal Antwerpse jongeren, die tussen de 18 en 25 jaar oud waren. Aangezien het de bedoeling was om meningen, ideeën, verhalen en visies te laten opborrelen, koos Ladda vzw resoluut voor kwalitatief onderzoek, meer bepaald voor semigestructureerde interviews. Via een voorbereidend gesprek over de leefwereld en interesses van deze jongeren, ging de interviewer over naar het onderwerp ‘erfgoed en musea’. De resultaten en bijhorende aanbevelingen die uit dit onderzoek voortkwamen, werden gebundeld in het onderzoeksrapport ‘A la karte’ (Ladda vzw, 2009).

In navolging van het ‘A la karte’-onderzoek van Ladda vzw, werd in functie van deze masterproef gekozen voor een gelijkaardige aanpak. De onderzoeksvraag van deze thesis leende zich – mijns inziens – perfect om via een soortgelijke methode opgelost te worden. De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef heeft immers een kwalitatief karakter. Ze is er namelijk op gericht om te ontdekken *hoe* Erfgoedcel Brugge het thema ‘helden’ kan gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van ‘Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge’ moet zien aan te wakkeren. Een ‘*hoe*’-vraag wordt nu eenmaal het best beantwoord met behulp van een kwalitatieve onderzoeksmethode (Mortelmans, 2007). Door in dialoog te gaan met hogeschoolstudenten, werd het mogelijk om via een gesprek omtrent hun eigen leefwereld en interesses geleidelijk aan over te schakelen op een babbel over hun wensen en verlangens met betrekking tot een buitenshuizige publieksactiviteit in het kader van het thema ‘helden’. Niet de frequentie van voorkomen, maar wel de betekenisgeving en de verscheidenheid in die betekenisgeving waren dus erg belangrijk bij dit onderzoek. Om die redenen werd er dan ook beslist om de nodige data uitsluitend via semigestructureerde interviews te verzamelen. Dit betekent dat de interviews voorbereid werden en in grote lijnen gestructureerd waren, terwijl de respondent telkens voldoende ruimte kreeg om te antwoorden. Als leidraad voor de semigestructureerde interviews werd een vragenprotocol opgesteld. In tegenstelling tot een topiclijst, omvat een vragenprotocol een lijst met uitgeschreven vragen die in de spreektaal neergepend zijn.

Elke respondent kreeg op die manier ongeveer dezelfde vragen met dezelfde bewoordingen voorgeschoteld, waardoor de antwoorden nadien gemakkelijker vergelijkbaar waren (gebaseerd op Mortelmans, 2007). Uiteraard liet dit vragenprotocol nog voldoende ruimte om een reeks bijkomende vragen te stellen¹.

De vragen die aan de hogeschoolstudenten werden voorgelegd, waren grotendeels opgesteld naar het voorbeeld van de topiclijst die in het 'A la carte'-onderzoek van Ladda vzw (2009) werd gebruikt. Uiteraard lag de klemtoon in deze masterproef niet zozeer op musea, maar eerder op publieksactiviteiten die in het teken van erfgoed staan. De vragen die gesteld werden, kaderden onder andere binnen volgende gespreksonderwerpen:

- Eigen leefwereld en interesses ;
- Leven in de stad Brugge ;
- Interesse in vroeger, geschiedenis en/of erfgoed ;
- Helden ;
- Erfgoedactiviteiten ;
- Locatie en tijdstip ;
- Communicatie ;
- Prijs.

Om een gesprek aan te knopen omtrent 'erfgoedactiviteiten', werd de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 aan de hogeschoolstudenten voorgelegd². Na een korte toelichting omtrent het concept 'Erfgoeddag', kregen de studenten enkele minuutjes tijd om wat in het programmaboekje te bladeren. Daarna werd hun mening gevraagd omtrent de vorm en inhoud van de activiteiten die in de brochure voorgesteld waren. Waarom spreekt de ene activiteit hen meer aan dan de andere? Welke activiteit geniet hun absolute voorkeur? Hoe zouden zij het programma in functie van hun eigen wensen en behoeften aanpassen?

In deze masterproef hoefde het steekproefkader niet door mijzelf opgesteld te worden. Een bestaand kader was immers voorhanden in de twee Brugse hogescholen. De studenten aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO) werden in functie van deze thesis eerst door STUVO-KHBO³ gescreend op basis van hun woonplaats. Vervolgens werden alle eenheden die tot de onderzoekspopulatie van deze masterproef behoorden per e-mail door STUVO-KHBO gecontacteerd met de vraag of ze geïnteresseerd waren om deel te nemen aan het onderzoek. De studenten aan de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) werden door STUVO-Howest op de hoogte gebracht via hun elektronische leeromgeving 'Leho'. De oproep die door beide STUVO-diensten onder de hogeschoolstudenten werd verspreid, heb ik zelf geredigeerd en is terug te vinden in de bijlagen van deze masterproef.

¹ Het volledige vragenprotocol dat tijdens de interviews werd gebruikt, is terug te vinden in de bijlagen.

² De programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 is terug te vinden in de bijlagen.

³ STUVO staat voor 'studentenvoorzieningen'.

Uiteraard ging een deelname aan het onderzoek gepaard met een gepaste beloning. Zo werd gepoogd om non-respons te voorkomen. Bovendien werd in de oproep bewust het begrip 'erfgoed' verzwegen, dit om zo weinig mogelijk studenten bij voorbaat af te schrikken. Uiteindelijk waren er 57 kandidaten die zich geheel vrijwillig hadden aangeboden.

In kwalitatief onderzoek wordt er bij voorkeur gewerkt met doelgerichte steekproeven, waarbij de onderzoekseenheden geselecteerd worden op basis van vooropgestelde criteria (Mortelmans, 2007). In navolging van het 'A la carte'-onderzoek van Ladda vzw (2009) werd zo veel mogelijk heterogeniteit nagestreefd in de steekproeftrekking. Om tot een heterogene groep te komen, werden de kandidaten zo veel mogelijk geselecteerd op basis van de criteria 'geslacht', 'opleiding' en 'culturele smaakvoorkeur'. Ze werden dan ook gevraagd om deze gegevens reeds in hun kandidatuur te vermelden. Op basis van hun muzikale smaken, filmvoorkeuren en mediapreferenties, konden de kandidaten grofweg ondergebracht worden in onderstaande vier groepen.

- De viriele dimensie ;
- De amusementsdimensie ;
- De alternatieve dimensie ;
- De cultureel correcte dimensie.

(Siongers & Stevens, 2002)

Deze vier categorieën, die op basis van kwantitatief onderzoek door de onderzoeksgroep TOR aan de Vrije Universiteit Brussel⁴ werden ontdekt, worden in het theoretisch kader verder toegelicht.

In tegenstelling tot kwantitatief onderzoek, dienen steekproeven bij kwalitatief onderzoek uiteraard niet zo groot mogelijk te zijn. Bij een kwalitatieve analyse speelt de statistische representativiteit immers geen rol. Bijgevolg hoeft het kwalitatieve materiaal niet omvangrijk te zijn in de breedte, maar wel rijkelijk geïllustreerd in de diepte (Gratton & Jones, 2007). Bij kwalitatief onderzoek is het trouwens onmogelijk om vóór de start van het onderzoek de grootte van de steekproef te bepalen. De steekproeftrekking stopt namelijk op het moment dat de 'verzadiging' bereikt wordt (Mortelmans, 2007). Dat is het punt waarop elke verdere dataverzameling geen nieuwe informatie meer oplevert (Gratton & Jones, 2007). In deze masterproef werd het verzadigingspunt bereikt na 18 semigestructureerde interviews met 'Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge'.

Alle semigestructureerde interviews werden opgenomen met behulp van een 'digital voice recorder'. Bij de analyse van de verkregen kwalitatieve data werd er natuurlijk geen gebruik gemaakt van statistische procedures die iets over een populatie moeten vertellen.

⁴ Tempus Omnia Revelat: VUB-onderzoeksgroep voor de studie van tijd, cultuur en samenleving.

In het geval van dit onderzoek werden de interviews – nadat ze uitgeschreven waren – geanalyseerd met behulp van de coderingstechniek. Eerst werden de interviewtranscripts grondig doorgelezen. Daarna werd er een zekere structuur in de gegevens aangebracht, door middel van selectie en codering. Codes zijn namelijk een soort van labels die gegeven worden aan een stukje tekst uit een interview. Die codes moeten dan de inhoud van dat stukje tekst uitdrukken. Deze codes werden later in diverse thema's geclusterd (gebaseerd op Mortelmans, 2007) en per thema werd er een dossier geopend met de daartoe behorende fragmenten uit de 18 semigestructureerde interviews. Ten laatste werd uiteindelijk gestart met de rapportering van de onderzoeksresultaten.

Ten gevolge van de heterogeniteit binnen de onderzochte populatie, zijn er ontzettend veel verschillende visies, meningen en verhalen te bespeuren binnen de diverse resultaten van dit onderzoek. Toch werden uit deze uiteenlopende zienswijzen en vertellingen ook enkele kritieke *must do's and don'ts* gefilterd, die voor iedereen al dan niet lijken te werken. Op die manier ben ik uiteindelijk tot een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen gekomen die de Erfgoedcel Brugge ten goede kunnen komen bij de organisatie van een buitenshuizige 'helden'-activiteit voor 'Brugse hogeschoolstudenten woonachtig te Brugge'.

2 Theoretisch kader

Om een beter inzicht te verkrijgen in het onderwerp van deze masterproef, ben ik van start gegaan met een uitvoerige literatuurstudie. In dit tweede hoofdstuk bespreek ik een aantal topics die voor mijn onderzoek van betekenis kunnen zijn. Ten eerste schets ik het begrip ‘cultuurparticipatie’, om vervolgens dieper in te gaan op de deelname van jongvolwassenen aan het culturele aanbod in Vlaanderen. Ten tweede wordt het belang van ‘publiekswerking’ in de culturele sector aangekaart, waarbij de klemtoon komt te liggen op publiekswerking naar jongvolwassenen toe. Ten slotte eindig ik dit hoofdstuk met de context waarin deze masterproef zich afspeelt en toon ik de lezer hoe de stad Brugge, jongvolwassenen en helden zich dezer dagen tot elkaar verhouden.

2.1 Inleiding tot cultuurparticipatie

2.1.1 Beleidscontext

In de beleidsnota Cultuur van Joke Schauvliege voor de regeerperiode 2009-2014 kan cultuurparticipatie rekenen op ruime aandacht. Zo erkent de minister dat er nog steeds enkele groepen in de samenleving zijn die beduidend minder deelnemen aan het culturele gebeuren in Vlaanderen. Deze ondervetegenwoordiging manifesteert zich niet alleen in de publieke opkomst voor culturele activiteiten, maar ook in de tewerkstelling in de culturele en creatieve sector. Participatie en diversiteit vormen dan ook de uitgangspunten voor één van de zeven geformuleerde strategische doelstellingen in de beleidsnota. Bovendien pleit de minister in haar beleidsnota eveneens voor een versterking van het participatiebeleid op basis van het flankerende Participatiedecreet dat in de vorige legislatuur werd goedgekeurd. Dit decreet beoogt een verhoging en verdieping van de cultuurparticipatie, waarbij de focus ligt op enkele kansengroepen zoals mensen met een beperking, gedetineerden, kansarmen, personen met een diverse etnisch-culturele achtergrond en gezinnen met jonge kinderen. Toch is het volgens de minister niet enkel de taak van de culturele sector om participatie aan het culturele aanbod te bewerkstelligen. Kinderen moeten volgens Schauvliege van jongs af aan warm gemaakt worden voor het culturele gebeuren. Hierin zal het onderwijs bijgevolg een cruciale rol moeten vervullen (Schauvliege, 2009).

Uit het recent verschenen voorontwerp van het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet blijkt dat publieksparticipatie ook de komende jaren nog steeds een centraal aandachtspunt van het Vlaamse Cultureel-erfgoedbeleid zal vormen. Naast een kwaliteitsvolle en duurzame zorg voor het cultureel erfgoed, blijft de ontsluiting ervan voor het brede publiek een primaire doelstelling van het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet (Schauvliege, 2012).

2.1.2 Belang van cultuurparticipatie

In de vorige paragraaf werd reeds duidelijk dat beleidsmakers tot op vandaag veel belang hechten aan de cultuurdeelname van een meer divers publiek. Het is bijgevolg niet zozeer de algemene publieksimpact van (gesubsidieerde) cultuurinitiatieven die hen interesseert, maar wel de sociale samenstelling van de groep die aan het culturele aanbod deelneemt (Vander Stichele et al., 2005). De ondervertegenwoordiging van bepaalde publieksgroepen met betrekking tot het cultuuraanbod duidt op een aantal drempels die hun deelname aan het culturele leven verhinderen. Het wegwerken van die participatiedrempels is sinds de beleidsnota 2004-2009 van de voormalige minister van Cultuur, Bert Anciaux, een voorname doelstelling binnen het Vlaamse cultuurbeleid (Van Steen & Lievens, 2011). Het belang van deze beleidsdoelstelling schuilt immers in het achterliggende idee dat cultuurdeelname zowel een maatschappelijke als individuele waarde heeft. Op maatschappelijk vlak werkt cultuur namelijk bevorderlijk voor de sociale cohesie binnen de diverse groepen in de samenleving. Op individueel niveau blijkt cultuur dan weer belangrijk in termen van individuele ontplooiing, autonomie en vrijheid (Mattheus, 2008). Bovendien zorgt cultuur voor kritische en actieve burgers in een open en democratische samenleving (Anciaux, 2000, p.23 geciteerd in Lievens, Waeye, & De Meulemeester, 2005). Het sociale en het individuele nut van cultuur worden respectievelijk verduidelijkt in onderstaande citaten.

“Kunst, wetenschap, religie, taal, alle symbolische systemen bieden niet alleen handvaten om de realiteit te begrijpen en vormen de basis van menselijke communicatie, maar vestigen en onderhouden ook de sociale hiërarchie. Cultuur is geloof, tradities, kunst, waarden, taal en slaat een brug tussen individuen, groepen en geïstitutionaliseerde hiërarchieën.” (Swartz, 1997, p.1 geciteerd in Mattheus, 2008)

“Individuen die in het bezit zijn van meer ‘cultuur’ of ‘beschaving’, dat wil zeggen, personen die vertrouwd zijn met meer wijzen waarop men tegen het leven kan aankijken, hebben doorgaans ook een grotere kans op een autonoom bestaan. Omdat zij op de hoogte zijn van alternatieve ideeën, waarden, opvattingen, smaken, stijlen, enzovoort, zijn zij immers eerder in staat reële keuzen in hun leven te maken, keuzen die dus niet worden bepaald door onwetendheid, vooroordeel of gewoonte. [...] Cultuur vormt, kortom, een uiterst belangrijke conditie van positieve vrijheid.” (Blokland, 1995, pp. 274-275 geciteerd in Mattheus, 2008)

Hoewel cultuurparticipatie ook nog binnen het beleid van de huidige minister van Cultuur, Joke Schauvliege, een voorname beleidsdoelstelling vormt, lijkt de notie nu minder sterk ingebed in een filosofisch discours dan voorheen. De maatschappelijke troeven van cultuur worden nog steeds erkend, maar de link met bewust burgerschap en individuele zingeving wordt veel minder gelegd (Vanherwegen, Van Steen, & Lievens, 2011).

2.1.3 Verklarende factoren voor cultuurparticipatie

Het Steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek Cultuur, Jeugd en Sport verrichtte in 2009 een onderzoek naar het participatiegedrag van de Vlamingen (Vlaamse overheid, 2011). In opdracht van de Vlaamse overheid bracht dit participatieonderzoek onder meer een aantal factoren aan het licht die de deelname aan culturele activiteiten kunnen verklaren. Cultuurparticipatie gebeurt bijgevolg niet puur willekeurig en volgens de goesting van een bepaald moment. Integendeel. De resultaten van de survey geven aan dat deelname aan het culturele aanbod begrepen moet worden vanuit een (cultuur)sociologische realiteit. Zo zijn er enkele factoren die een beduidend effect hebben op de cultuurparticipatie. Hierbij gaat het om factoren van socio-demografische aard (leeftijd, geslacht, ...), de ouderlijke omgeving (socio-economische situatie en de cultuurparticipatie van de ouders tijdens de tienerjaren van het kind), het individueel kapitaal (hoofdzakelijk sociaal en cultureel) en de educatie met betrekking tot cultuur op school.

Bij dit alles dient opgemerkt te worden dat het positieve effect van het opleidingsniveau op de participatie aan het cultuuraanbod in belangrijke mate begrepen moet worden vanuit de ouderlijke omgeving. Met andere woorden: deze factor kan zelfs weg verklaard worden door het ouderlijke milieu! Daarnaast blijken – voor wat betreft het individueel kapitaal – hoofdzakelijk het sociaal⁵ en het cultureel⁶ kapitaal een significante invloed te hebben op de deelname aan het culturele leven. Het economische kapitaal⁷ blijkt daarentegen nauwelijks een effect te hebben. Ten slotte is aan de hand van de resultaten van de participatiesurvey eveneens duidelijk gebleken dat cultuureducatie op de schoolbanken de kans verhoogt om in het latere leven aan cultuur deel te nemen en dit ongeacht het opleidingsniveau, de ouderlijke omgeving en het individueel kapitaal (Vlegels & Lievens, 2011a).

Naast de hierboven vernoemde factoren, onderzochten Pauwels en Pickery (2009) het effect van het culturele aanbod van de gemeente waar iemand woont (aantal voorstellingen, de grootte van de bibliotheekcollectie, ...) op de cultuurparticipatie, en dit onder controle van andere variabelen. Uiteindelijk kwamen Pauwels en Pickery tot de vaststelling dat de woonplaats van een persoon slechts een kleine impact heeft op hoe vaak hij of zij deelneemt aan het culturele aanbod. Hoewel de thuishaven dus een beperkt positief effect heeft op de cultuurparticipatie, blijft de impact van andere variabelen (leeftijd, cultuureducatie, sociaal en cultureel kapitaal, ouderlijk milieu, ...) veel belangrijker. Indien het bevorderen van de cultuurparticipatie dus een doelstelling is, zal de uitbreiding van het aanbod niet volstaan. Vlaanderen heeft immers al een groot aanbod, met een spreiding die ruim voldoende is.

⁵ Het sociaal kapitaal slaat op de grootte van het sociaal vrijetijdsnetwerk.

⁶ Het cultureel kapitaal slaat op het al dan niet volgen of gevolgd hebben van kunstacademie.

⁷ Het economisch kapitaal slaat op de subjectieve evaluatie van het eigen inkomen.

In wat hierna volgt, wordt dieper ingegaan op een aantal factoren die de deelname aan het publieke culturele leven beïnvloeden. Naast de zogeheten structurele elementen zoals de sociale en de culturele factoren, komen hier ook de meer praktische barrières ter sprake die de cultuurparticipatie kunnen verhinderen (gebaseerd op Van Steen & Lievens, 2011).

A. Leeftijd

In het onderzoek van Lievens (2009) worden de leeftijdsverschillen en de cohortevershillen voor culturele activiteiten ontrafeld. Ten eerste komt hij tot de vaststelling dat de deelname aan cultuur sterk varieert met de leeftijd, maar niet altijd lineair verloopt met die leeftijd zoals wel vaker gedacht wordt. Een uitzondering is echter wel te vinden bij het bioscoopbezoek en het bijwonen van rock- en popconcerten. Bij deze activiteiten is er namelijk een sterk negatief lineair verband tussen de participatiegraad en de leeftijd. Hoe jonger men is, hoe frequenter men naar de bioscoop, rock- en popconcerten trekt en vice versa. Bij alle andere culturele activiteiten die Lievens onder de loep nam, verloopt de participatiegraad niet lineair met de leeftijd. Hij onderscheidt twee patronen die hieronder toegelicht worden.

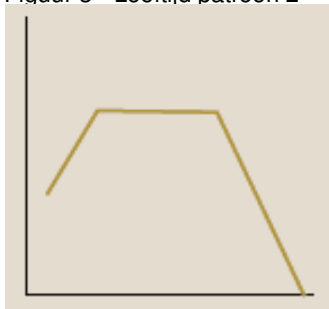
Figuur 2 - Leeftijd patroon 1

Bron: Lievens, 2009, p. 161

Dit 1ste patroon wordt vooral vastgesteld bij theater en toneel, klassieke concerten, musea, tentoonstellingen, galerijen, monumenten en bezienswaardige gebouwen. De hoge maar alsmaar afnemende deelname op jonge leeftijd kan ten eerste verklaard worden door het feit dat deze activiteiten vaak in schoolverband meegemaakt worden. Wanneer de jongeren ietwat ouder worden, daalt de participatiegraad en wordt deze niet meer gecompenseerd in hun vrije tijd. Ten tweede bereiken deze jongeren de zogenaamde 'drukke levensjaren' en dit zowel op beroepsmatig vlak als in het gezinsleven. Daarnaast valt ook de scherp dalende participatiegraad op oudere leeftijd op, die verklaard kan worden door toenemende fysieke beperkingen, waardoor publieke deelname aan cultuur moeizamer verloopt.

Figuur 3 - Leeftijd patroon 2

Bron: Lievens, 2009, p.161

Dit 2de patroon wordt vooral vastgesteld bij opera, jazz- en bluesconcerten alsook bij folkloristische activiteiten. Hier is de participatiegraad op jongere leeftijd laag, aangezien dergelijke activiteiten minder in schoolverband meegemaakt worden. Echter, de deelname eraan stijgt naarmate de jongeren ouder worden. Daarnaast is er ook hier sprake van een daling op oudere leeftijd, die te maken heeft met de alsmaar toenemende fysieke beperkingen.

Uit bovenstaande patronen leidt Lievens (2009) twee voornamelijk beleidsuitdagingen af. Ten eerste is het zo dat de erg hoge participatiegraad, die zich in patroon 1 manifesteert op jonge leeftijd, nauwelijks doorvertaald wordt naar de vrije tijd op ietwat oudere leeftijd. Volgens Lievens heeft dit te maken met een mogelijke mismatch tussen aanbod en interesse bij jongeren en schuilt hierin een uitdaging. Een tweede uitdaging valt af te leiden uit zowel patroon 1 als patroon 2 en heeft betrekking op de participatiegraad die scherp afneemt vanaf 60-jarige leeftijd. Hoe ouder men wordt, hoe verder men van het publieke culturele leven komt te staan. Deze bevinding contrasteert in sterke mate met de betere mobiliteit en gezondheid waardoor een groot deel van de 60-plussers tegenwoordig gekenmerkt wordt.

Ten slotte stelt Lievens vast dat oudere geboortecohorten, op gelijke leeftijden, in de regel meer participeren in de gesubsidieerde kunstensector dan jongere geboortecohorten. Het lijkt dan ook op een indicatie van een verbodskeling van de inbedding van de publieke kunsten in de leefwereld van jongere generaties. De dalende interesse bij deze jongere generaties vormt dan ook een bijzondere uitdaging voor een participatiestimulerend beleid.

B. Cultuureducatie

Aangezien Lievens (2009) hierboven heeft aangetoond dat de participatiegraad aan de activiteiten uit het eerste patroon erg hoog ligt op jonge leeftijd en na het verlaten van de schoolbanken een sterke daling kent, zou men zich kunnen afvragen of cultuureducatie eigenlijk wel nuttig is. De literatuur met betrekking tot dit onderwerp staat alvast vol van argumenten pro inspanningen op het vlak van culturele activiteiten in schoolverband. Zo beklemtoont Mulder (2008) onder het motto 'jong geleerd, oud gedaan' dat kennismaking met cultuur op jonge leeftijd leidt tot hogere kunst- en cultuurparticipatie op latere leeftijd. Ook Vlegels en Lievens (2011a) leiden uit eigen empirisch onderzoek af dat cultuureducatie op school en/of het gevolgd hebben van kunstacademie hand in hand gaan met hogere kansen om later zelf deel te nemen aan culturele activiteiten zoals erfoedactiviteiten, dit ongeacht het opleidingsniveau, de ouderlijke omgeving en het individueel kapitaal. Vlegels en Lievens (2011b) stellen ook vast dat cultuureducatie een participatiebevorderend effect heeft dat levenslang stand houdt. Het verschil in participatie tussen volwassenen die wel cultuureducatie kregen en zij die dat niet kregen, blijft circa even groot op alle leeftijden.

C. Fase in de levenscyclus

Het cultureel kapitaal dat een jongere van thuis uit meekrijgt is eveneens van cruciaal belang voor cultuurparticipatie in de verdere levensloop. Daarom is het nuttig dat ouders met jonge kinderen – een groep die minder deelneemt aan het cultuuraanbod – aangespoord worden om te participeren, en dit in functie van hun kinderen (Vlegels & Lievens, 2011a).

D. Drempels bij niet-participanten

Bij personen die minstens zes maanden niet aan het culturele leven hebben deelgenomen, kunnen er een zevental type drempels onderscheiden worden: informatiedrempels, fysieke beperkingen, sociale drempels, geografische drempels, financiële drempels, tijdsgebrek en motivatiedrempels. Deze laatstgenoemde drempels, die voornamelijk een gebrek aan interesse impliceren, spannen de kroon en vormen dus de voornaamste redenen om niet te participeren aan het cultuuraanbod. Het zijn dus niet zozeer praktische drempels die de cultuurdeelname verhinderen. Motivatiedrempels kunnen daarenboven beter begrepen worden vanuit de percepties die niet-participanten koesteren inzake het cultureel aanbod. Hierbij gaat men ervan uit dat iemands percepties afhankelijk zijn van de sociale en culturele positie waarin hij of zij verkeert. Vooral de ouderlijke omgeving, het individuele culturele kapitaal en de culturele socialisatie op school blijken bepalend te zijn voor het al dan niet hebben van positieve percepties ten aanzien van cultuur. Associaties, vooroordelen en stereotypen die horen bij bepaalde culturele activiteiten, geven op hun beurt meer inzicht in de mentale drempels waarmee een niet-participant te kampen heeft.

In tegenstelling tot wat vaak verwacht wordt, komt de financiële drempel pas op de vijfde plaats terecht, dit na tijdsgebrek, geografische drempels en informatiedrempels. Het valt dan ook sterk te betwijfelen of prijsdalingen eigenlijk wel participatiebevorderend kunnen zijn (Van Steen & Lievens, 2011). Nochtans worden prijzen in de gesubsidieerde cultuursector erg laag gehouden om de deelname aan het culturele leven te bevorderen en dat terwijl de betalingsbereidheid van de cultuurconsument veelal hoger ligt dan de prijs die voor een culturele activiteit wordt gevraagd. Dit alles leidt tot wat men in de literatuur het Mattheuseffect noemt: hoger opgeleiden (die vaak ook vrij kapitaalkrchtig zijn) genieten van een door subsidies verkregen lage prijszetting, terwijl de lage prijs in wezen veeleer bedoeld is om minder kapitaalkrchtigen te laten profiteren van een laagdrempelig cultuuraanbod (De Corte, 2011). Met dit principe in het achterhoofd, is het dus wellicht beter om te werken met een gedifferentieerd prijzenbeleid in plaats van met een algemene prijsdaling. Bij prijsdifferentiatie hanteert men een andere prijs naargelang de doelgroep, het moment van aankoop, de datum van de activiteit, ... Het verhoogt de opbrengst zonder dat het aantal participanten afneemt (Vekeman, Colpaert, Praet, Meulders, & Scheerder, 2011).

2.1.4 Cultuurparticipatie en jongvolwassenen

Jongeren en cultuur? Het is niet meteen het perfecte huwelijk. Vooral in de gesubsidieerde culturele sector lijkt er dan ook sprake te zijn van een behoorlijk schizofrene situatie. Deze publieke sector kent een buitengewoon hoge participatiegraad op jonge leeftijd, dit dankzij verplichte culturele activiteiten die vaak in schoolverband meegemaakt worden.

Wanneer jongeren echter ouder worden en de middelbare schoolbanken verlaten, daalt de participatiegraad en wordt deze niet meer gecompenseerd door participatie in de vrije tijd op ietwat oudere leeftijd. Veelal gaat men er dan vanuit dat deze daling te wijten is aan het bereiken van de drukkere levensjaren, dit zowel op professioneel vlak als in de gezins sfeer (Lievens, 2009). Echter, zij die na hun middelbare opleiding verder studeren, blijken toch over relatief veel vrije tijd te beschikken (Glorieux et al., 2002 in Vander Stichele et al.2005). Zo beschikken studenten in het hoger onderwijs wekelijks gemiddeld over zo'n 45 uur aan recreatieve tijd, daar waar de gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75 jaar wekelijks "slechts" 38 uur te spenderen heeft aan recreatieve activiteiten⁸ (Glorieux, Koelet, Mestdag, Minnen, Moens, & Vandeweyer, 2006). Tijdsdruk kan bij deze groep van jongvolwassenen bijgevolg geen primaire drempel vormen. Niettegenstaande de grote hoeveelheid vrije tijd waarover jongeren beschikken, blijken ze allesbehalve tevreden te zijn met het aantal uren vrije tijd die ze hebben. Ze lijden veelal aan het zogenaamde 'drukke-agendasyndroom' (Devos, 2004). De oorzaak van dit syndroom is wellicht te wijten aan de vele keuzes waarmee ieder van ons tegenwoordig geconfronteerd wordt. We leven in een maatschappij waarin er nu eenmaal ontzettend veel te beleven en dus te kiezen valt. We willen met z'n allen meer doen binnen hetzelfde tijdsbestek en hebben dan ook de perceptie tijd te kort te komen om te doen wat we graag willen doen (Pauwels & Scheerder, 2004). Hoewel jongeren in feite relatief veel vrije tijd hebben, is weinig van die tijd ook echt nog beschikbaar! Als jongeren dan al eens tijd willen vrij maken, dan is dat voor iets wat hen ook werkelijk boeit (Ladda vzw, 2009).

De alsmaar dalende participatiegraad die zich in de gesubsidieerde culturele sector bij 18-plussers manifesteert, lijkt dus eerder te wijten aan motivatiedrempels dan aan tijdsdruk. Volgens Lievens (2009) is er wel degelijk sprake van een mismatch tussen het publieke cultuuraanbod en interesse bij jongeren en schuilt hierin een beleidsuitdaging. De typische gesubsidieerde cultuursector, waartoe onder meer musea en erfgoedactiviteiten behoren, appelleren duidelijk minder aan jongeren (Vlegels & Lievens, 2011b). Uit empirisch onderzoek blijkt onder andere dat ze negatieve percepties koesteren en een flinke portie desinteresse vertonen ten aanzien van de publieke cultuursector (Van Steen & Lievens, 2011). Voor wat erfgoed betreft, hebben jongere leeftijdsgroepen een grotere kans om tot de groep van de 'zeer sterk gedesinteresseerden' te behoren. Jongeren zijn bijgevolg duidelijk minder op het culturele patrimonium gericht dan oudere personen. Aangezien erfgoedinteresse een goede indicator vormt voor erfgoedparticipatie (Vander Stichele, 2011), hoeft het dan ook niet te verbazen dat jongeren – na het verlaten van de middelbare schoolbanken – minder dan voorheen aan erfgoed- en andere culturele activiteiten participeren (Lievens, 2009).

⁸ De recreatieve tijd wordt hier beschouwd als de tijd die overblijft na aftrek van betaald werk, huishoudelijke verplichtingen en persoonlijke behoeften. De recreatieve tijd is de tijd die gespendeerd wordt aan sociale participatie (= verenigingsleven, sociale contacten, verzorging en hulp gezinsleden) en vrijetijdsactiviteiten (= hobby & spel, sport, recreatie, uitgaan, cultuur & vermaak, tv & video, lezen, muziek beluisteren, nieuwe media).

De erfgoedsector heeft te kampen met een ernstig imagoprobleem, zo blijkt althans uit het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009). Erfgoedactiviteiten lijken in de ogen van bepaalde jongeren erg oubollig en vooral geschikt voor oude mensen en gezinnen. Volgens deze jongvolwassenen lijkt de erfgoedsector helemaal niet met z'n tijd mee te gaan. Nochtans wordt er tegenwoordig al creatiever met het cultureel patrimonium omgesprongen dan vroeger. Zo is er een verschuiving merkbaar van een eerder beleurende aanpak naar een interactieve benadering. Een klassieke museumrondleiding door een gids – waarbij er slechts sprake is van eenrichtingscommunicatie – wordt vandaag de dag dikwijls vervangen door een minder klassieke route die de bezoeker uitnodigt om zelf op pad te gaan langs een zogenaamd 'hands-on'-parcours. Het zelf ontdekken en beleven van het verleden op een plezierige manier volgens een minder strak schema wordt alsmaar belangrijker (Vos, 2003).

Dat het cultureel patrimonium minder appelleert aan jongeren, heeft echter weinig te maken met de manier waarop erfgoed ontsloten wordt. Of het verleden nu aan de hand van een leuk spel of een amusante zoektocht aan de man gebracht wordt, is ondergeschikt aan het onderwerp en de invalshoek van een erfgoedactiviteit. Bij jongeren is het dan ook van belang om een erfgoedthema uit te kiezen dat hen voldoende aanspreekt en sterk aanleunt bij hun belevingswereld (Ladda vzw, 2009). En laat deze aanpak nu net een tekortkoming van de gesubsidieerde cultuursector zijn. Een metafoer die gebruikt wordt om de falende benadering ten aanzien van jongeren uit te leggen, is die van het hoofd en het hart. Volgens deze theorie vallen de gesubsidieerde cultuurvormen samen met het hoofd, omdat ze mensen in een toestand van (zelf)beheersing, reflectie en ernst horen te brengen. Cultuuruitingen die bijvoorbeeld te maken hebben met humor, seksualiteit en uitbundigheid bevinden zich in de regionen van het hart en worden over het algemeen niet door de overheid gesubsidieerd. Nochtans zijn het nu net die zaken die erg nauw aansluiten bij de leefwereld van jongeren. Het gebrek aan verbintenis tussen het hoofd en het hart is bijgevolg precies wat er niet klopt in de relatie van de publieke cultuursector met jongvolwassenen (Vervoorn, 2003, p.94 geciteerd in Devos, 2004).

Al jaren wordt de publieke cultuursector gekenmerkt door zijn aanbodgerichte werking, met als gevolg een lage cultuurparticipatie van jongeren. Deze problematiek wordt in onderstaand citaat op een behoorlijk karikaturale wijze onder woorden gebracht.

“De cultuurcentra, de musea, de kunstenhuizen en de bibliotheken plaatsen als overtuigde bezitters van het artistieke gelijk allerlei productjes in de aanbieding, gooien er een promotiebudget tegenaan even hoog als de werkingskost van drie jeugddiensten samen en constateren dat de pluchen zitjes alsnog verstoken blijven van jonge kontjes.” (Devos, 2004, p. 73)

Jongvolwassenen aanspreken gebeurt bij voorkeur via een vraaggerichte benadering, waarbij het cultuuraanbod aansluit op hun behoeften, wensen en interesses (Mulder, 2008).

Indien de cultuursector jongeren wil blijven bereiken, dan moeten kunsten en erfgoed zich hardnekkig verankeren binnen het domein van de vrije tijd (Devos, 2004). Echter, vooral inspelen op de ongeorganiseerde vrije tijd van jongeren blijkt een moeilijke klus te zijn⁹. Alleen met een ijzersterk aanbod dat inspeelt op hun leefwereld, interesses, behoeften en wensen kunnen ze aangetrokken worden. Daarom is het erg belangrijk om bij het uitdenken van een publieksactiviteit voor jongvolwassenen te vertrekken vanuit hun eigen leefwereld en aldus een inzicht te verkrijgen in hun interesses, wensen en behoeften (Bram Vermeiren, directeur van Steunpunt Jeugd, persoonlijke communicatie, woensdag 7 maart 2012).

Aangezien “dé jongere” niet bestaat (De Bruyckere & Smits, 2011), is het erg belangrijk om als culturele organisatie inzicht te krijgen in de diverse smaakpreferenties van jongeren. Deze aanpak stelt de cultuursector in staat om een adequater aanbod te selecteren en zorgt ervoor dat jongeren als een heterogene groep benaderd kunnen worden (Devos, 2004). Hieronder worden de vier categorieën van smaakdimensies, die op basis van kwantitatief onderzoek door de onderzoeksgroep TOR aan de Vrije Universiteit Brussel¹⁰ werden ontdekt, op een beknopte wijze toegelicht. Deze vier verschillende smaakdimensies werden met behulp van factoranalyse getraceerd en zeggen iets meer over de samenhang van bepaalde voorkeuren die jongeren koesteren inzake muziek, film en media. De achterliggende theorie met betrekking tot deze smaakoriëntaties stelt dat smaken en voorkeuren veruitwendigingen zijn van onderliggende esthetische vertogen, die uiteindelijk de mediaculturele ruimte bepalen waarbinnen jongeren zich begeven.

- De viriele dimensie

Deze dimensie kan in principe ook de machodimensie genoemd worden, omdat de culturele smaakpreferenties die tot deze oriëntatie behoren sterk doordrongen zijn van traditionele scripts die met mannelijkheid geassocieerd worden. Bovendien is deze dimensie een bijzonder visuele dimensie, dankzij de sterke concentratie van bepaalde filmgenres zoals thrillers, gevechts-, sciencefiction-, avonturen-, misdaad-, horror-, oorlogs- en erotische films. Jongeren kunnen voor dit soort films en series onder meer terecht op filmzenders als VT4 en 2BE. Naast films houden ze eveneens van reality-tv en diverse sportprogramma's. Op muzikaal vlak gaat deze oriëntatie voornamelijk gepaard met dansgenres zoals techno, house en gabbermuziek.

- De amusementsdimensie

Deze culturele smaakoriëntatie wordt vooral gekenmerkt door smaakpreferenties, waarbij de nadruk hoofdzakelijk op ontspanning en onvoorwaardelijk plezier ligt.

⁹ Naarmate jongeren ouder worden, spenderen ze hun vrije tijd minder in georganiseerde settings. Hun participatie aan het verenigingsleven neemt geleidelijk aan af.

¹⁰ Tempus Omnia Revelat: VUB-onderzoeksgroep voor de studie van tijd, cultuur en samenleving.

Qua film- en televisiegenres wordt deze dimensie vooral geassocieerd met koppelprogramma's, quiz- en showprogramma's, series van eigen bodem, komedies, buitenlandse soaps en romantische films. Op muzikaal vlak gaat de voorkeur voornamelijk uit naar hitparademuziek, house en 'Tien om te zien'-muziek. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat deze dimensie gepaard gaat met commerciële radio- en televisiezenders zoals VTM, VT4, 2BE en Q-music. Ook de openbare radiozender MNM valt duidelijk in de smaak. Overigens worden tijdschriften zoals Joepie, lifestyle magazines en tv-bladen met deze smaakdimensie in verband gebracht.

- De alternatieve dimensie

Deze dimensie is een bijzonder muzikale dimensie. Tot deze oriëntatie behoren rockmuziek¹¹, muziek uit de jaren 60 en 70, jazz, blues, reggae, filmmuziek, folkmuziek, klassieke muziek, wereldmuziek, kleinkunst, Franse chansons en muziek met Afro-Amerikaanse en etnische roots zoals funk, rap, Soul/R&B, ska en raï. Studio Brussel is de radiozender bij uitstek waarmee deze culturele smaakdimensie gepaard gaat. Op het vlak van film- en televisiegenres gaat de voorkeur uit naar "moeilijkere" films zoals psychologische films, cultfilms, sociale films en politieke films. De zender Canvas, die deel uitmaakt van de openbare omroep, valt dan ook duidelijk in de smaak. Ten slotte dient gezegd dat deze dimensie gekenmerkt wordt door een zoektocht naar authenticiteit. Muziek, film en media worden vrij kritisch benaderd, hebben veelal historische wortels en zijn bij voorkeur niet commercieel getint. Opvallend is tevens de openheid voor de muziek die de ouders goed vinden.

- De cultureel correcte dimensie

Deze laatste culturele smaakdimensie wordt geassocieerd met eerder ernstige en informatieve televisieprogramma's zoals het journaal, actualiteitprogramma's, politieke films, praatprogramma's, sociale films en cultfilms. Tv- en radiozenders van de openbare omroep alsook de regionale televisiestations zijn dan ook erg geliefd. Qua tijdschriften wordt gekozen voor kritische en intellectuele tijdschriften zoals Knack, Humo en natuurwetenschappelijke tijdschriften. Op muzikaal vlak gaat de voorkeur uit naar genres zoals klassieke muziek, folk- en wereldmuziek, jazz, blues, kleinkunst, Franse en Vlaamse rock. Deze oriëntatie combineert ontspanning met informatie en educatie. Gezien de klemtoon hier op het cultureel-educatieve aspect van film, muziek en media komt te liggen, wordt deze laatste smaakdimensie "cultureel correct" genoemd (Siongers & Stevens, 2002).

¹¹ Traditionele rockmuziek, maar ook de iets hardere gitaarrockgenres, zoals grunge/alternatieve gitaarmuziek, punk, hardrock, heavy metal, Vlaamse rock en hardcore.

Het hoeft niet te verbazen dat de meeste culturele activiteiten gericht zijn op jongeren die beschikken over cultureel correcte of alternatieve smaakpreferenties. Het is dan ook zelden dat de culturele sector zich bewust tot de viriele en amusementsdimensie richt. Personen die werkzaam zijn in deze sector hebben immers vaak zelf cultureel correcte of alternatieve smaakvoorkeuren voor wat betreft muziek, film en media. Op de andere twee culturele smaakoriëntaties wordt bijgevolg meestal hoofdschuddend gereageerd. Desondanks kunnen culturele organisaties maar beter streven naar een aanbod waarin de vier verschillende dimensies op een evenwichtige manier aan bod komen. Hierbij dient men er zich echter van bewust te zijn dat de jongeren die niet in cultuur geïnteresseerd zijn met behulp van totaal andere methoden bereikt moeten worden dan de reeds in cultuur geïnteresseerde jongeren. Vooral bij de niet-geïnteresseerde jongeren is het belangrijk om hen te laten participeren aan culturele activiteiten die nauw aansluiten bij hun eigen leefwereld. Het bruusk sturen van amusementszoekers en liefhebbers van viriele smaken naar gesubsidieerde cultuurvormen, zou leiden tot een gevoel van onwennigheid, vervreemding en ten slotte zelfs tot afkeer. Voor culturele organisaties is het dan ook erg belangrijk om jongeren, die over een beperkt cultureel referentiekader beschikken, eerst te waarderen in hun huidige smaakpatroon. Daarna kunnen ze met mondjesmaat en zonder te bruuskeren via bepaalde stimulansen in smaak evolueren. In tegenstelling tot deze aanpak die gekenmerkt wordt door respect en geleidelijkheid, gebeurt de kennismaking tussen jongeren en de publieke cultuursector doorgaans veel te drastisch. Indien jongeren daarentegen op hun eigen tempo en met oprechte interesse kunnen deelnemen aan culturele activiteiten, dan zullen ze zich eerst comfortabel voelen binnen “hun” cultuur en zullen ze wellicht sneller geneigd zijn om in contact te komen met andere (gesubsidieerde) cultuurvormen (Devos, 2004).

2.1.5 Reflectie

Het moge de lezer intussen duidelijk wezen dat, om doelstellingen op het vlak van cultuur- en erfgoedparticipatie te behalen, het publiek en het aanbod niet langer als twee aparte grootheden beschouwd kunnen worden. Sommige bevolkingsgroepen worden immers geconfronteerd met een aantal drempels die hun cultuurdeelname in de weg staan. Het bestaande culturele aanbod bereikt hen dus niet. Dergelijke publieksgroepen dienen bij voorkeur op een categoriale wijze benaderd te worden (Anciaux, 2008). Bij jongeren lijkt er voornamelijk sprake te zijn van motivatiedrempels (Lievens, 2009; Vlegels & Lievens, 2011b; Van Steen & Lievens, 2011; Vander Stichele, 2011). Om deze motivationele drempels weg te werken en aldus de cultuurparticipatie bij jongvolwassenen te bevorderen, is het uiterst belangrijk om – als professionele speler – inzicht te hebben in zowel hun behoeften, wensen, interesses als hun leefwereld (Mulder, 2008). In dit verband dringt de nood zich dan ook op om enkele aanverwante begrippen zoals ‘publiekswerking’ en ‘(cultuur)marketing’ te duiden.

2.2 Inleiding tot publiekswerking

Een korte zoekopdracht via Google doet mij als snel inzien dat ‘publiekswerking’ een term is die voornamelijk bij de zogenaamde “zachte sectoren” graag in de mond genomen wordt. Hoewel uit de zoekresultaten niet altijd even duidelijk is wat er nu precies onder de term ‘publiekswerking’ verstaan moet worden, waagt Locus (2012), het Vlaamse steunpunt voor bibliotheken, cultuurcentra, gemeenschapscentra en lokaal cultuurbeleid, zich aan een verdienstelijke definitie, die luidt als volgt:

“Publiekswerking danst op de lijnen tussen aanbod en publiek. Het juiste aanbod op de juiste manier bij de juiste mensen krijgen, daar draait het om. En om dat goed te kunnen, is het belangrijk te weten wie dat publiek is, wat hen aanspreekt en waar ze zich zoal ophouden. En welke drempels er weggewerkt moeten worden.”

Mijns inziens leunt bovenstaande definitie vrij dicht aan bij wat we zoal onder ‘marketing’ mogen verstaan. Het is echter algemeen geweten dat de term ‘marketing’ weinig bijval kent in de culturele en creatieve sectoren. Hoewel marketing even zinvol is voor cultuurhuizen als voor andere organisaties, wordt marketing door sommigen gezien als laag bij de grond en onmogelijk te combineren met cultuur. Critici brengen dan een reeks argumenten aan die deze stelling kracht bijzetten. Volgens hen vormt het inspelen op de diverse behoeften van de markt – een basisgedachte van de marketingactiviteit – een belemmering voor de autonomie van de creatieve geest. In de cultuursector wordt er dan ook vaak gehandeld zonder de markt voor ogen. Het gaat hier om een ‘*inside out*’ aanpak (De Pelsmacker, 2011).

Hoewel men in de commerciële sectoren al langer dan vandaag begrepen heeft dat een bepaald marktsegment enkel en alleen bereikt kan worden met een aangepast aanbod, gaat men er in de culturele sector veelal vanuit dat, als het cultuuraanbod een bepaalde doelgroep niet bereikt, dit dan toe te schrijven is aan die doelgroep zelf (Glorieux & van Tienoven, 2009). Echter, vragen dat meer mensen zouden participeren aan het bestaande cultuuraanbod, gaat uit van een behoorlijk enge integratiegedachte: ‘ze’ moeten zich maar integreren in ‘onze’ cultuur en ‘we’ zullen daarvoor wel enkele maatregelen treffen (Corijn, 2003 geciteerd in Devos, 2004). Toch is er sinds de stijgende aandacht voor cultuurparticipatie een alsmear groeiende interesse ontstaan voor publiekswerking. Culturele organisaties zijn tegenwoordig veel gevoeliger voor hun publiek dan voorheen. Soms voeren ze zelfs publieksonderzoek en proberen ze hun publiekswerking te optimaliseren. Sommige cultuurmarketers vinden het bijvoorbeeld een uitdaging om nieuwe doelgroepen via bepaalde marketingstrategieën in contact te brengen met het culturele leven (Lievens et al., 2005). Hoewel publiekswerking vandaag de dag dus steeds meer aandacht krijgt, gebruiken de meeste erfgoedspelers geen specifieke doelgroepenbenadering. Het gaat hier dan niet zozeer om weerspanningheid of een gebrek aan goede wil. Meestal ontbreekt bij hen gewoon de nodige kennis (Vos, 2003).

Dat de principes van marketing sterk gelijken op die van de hierboven geciteerde definitie van publiekswerking, werd reeds aangehaald. Echter, wat houdt marketing nu precies in? De Pelsmacker (2011) definieert marketing als volgt:

“Marketing is een sociaal management proces waarin individuen en groepen verkrijgen waar ze behoefte aan hebben en wat ze wensen, door producten en waarde te creëren en deze met anderen uit te wisselen.” (p. 293)

Marketing impliceert dus een ruilproces, waarbij de gepercipieerde waarde van het aanbod minstens even groot moet zijn als de inspanningen die een persoon moet leveren om op dat aanbod in te gaan. Deze inspanningen hebben niet alleen betrekking op geld, maar ook op tijd, moeite en afstand. Een marketingprofessional moet dus zijn uiterste best doen om voldoende gepercipieerde waarde te realiseren. Hiertoe dient hij onder andere inzicht te krijgen in de behoeften en wensen van potentiële geïnteresseerden, waarop hij nadien moet inspelen met de meest passende marketingmix. Deze mix bestaat uit een aan de doelgroep aangepast aanbod, distributiekanaal, prijs en communicatieplan. In tegenstelling tot de hierboven reeds geïllustreerde ‘*inside out*’ benadering, vereist goede marketing bijgevolg een ‘*outside in*’ aanpak (De Pelsmacker, 2011).

Alvorens werk te kunnen maken van een passende marketingmix, moet de marketer beslissen op welk doelpubliek hij zich zal focussen. Om tot een gewenste doelgroep te komen, moet de markt eerst en vooral gesegmenteerd worden in een aantal deelmarkten. De achterliggende gedachte hierbij is dat elk individu op zijn of haar eigen manier in een bepaalde behoefte probeert te voorzien en dat aldus smaken sterk kunnen verschillen. Simpel gezegd worden individuen met dezelfde behoeften en smaken door marketers samengevoegd in deelmarkten. Deze verschillende deelmarkten worden verkregen met behulp van segmentatiecriteria. Doorgaans worden de segmentatiecriteria onderverdeeld in twee grote groepen: algemene en domeinspecifieke segmentatiecriteria. Algemene criteria worden gekenmerkt door het feit dat zij altijd en overal van toepassing zijn op een individu. Denk hierbij bijvoorbeeld aan demografische criteria (leeftijd, geslacht, burgerlijke staat ...), socio-economische criteria (inkomen, opleiding, sociale klasse ...), geografische criteria (woonplaats, ...) en levensstijl. Domeinspecifieke segmentatiecriteria worden dan weer gekenmerkt door het feit dat zij expliciet gekoppeld worden aan een bepaalde markt en/of een bepaald product. Vormen van domeinspecifiek segmenteren zijn segmentatie naar koopmotief, koopintensiteit, betrokkenheid en attitude ten opzichte van het aanbod.

Bij dit alles dient eveneens gezegd dat er aan marktsegmentatie een aantal voorwaarden verbonden zijn. Zo is de samenstelling van een bepaalde deelmarkt bij voorkeur homogeen teneinde zinvol te zijn. Daartegenover staat de heterogeniteit tussen deelmarkten onderling, waarbij verondersteld wordt dat marktsegmenten op voldoende wijze van elkaar verschillen.

Aangezien de markt voor de culturele en creatieve sector er een is met ontzettend veel verschillende smaken en voorkeuren van uiteenlopende deelmarkten, heeft het amper verdere uitleg dat segmentatie in deze sector van groot belang is (Mulder, 2008). Zeer vaak krijgen we in de cultuursector een segmentatie op basis van leeftijd te zien, waarbij kinderen en ouderen meestal belangrijke deelmarkten vormen (De Pelsmacker, 2011).

Na de marktsegmentatie volgt de doelgroepenbepaling. In deze fase zal een organisatie beslissen op welke deelmarkt(en) ze zich zal richten. De gekozen deelmarkten kunnen vanaf dan beschouwd worden als de doelgroepen van een organisatie (Mulder, 2008). Het kiezen van een doelgroep hangt af van de aantrekkelijkheid van deelmarkten. Die aantrekkelijkheid wordt onder meer bepaald door de hoeveelheid aan potentiële klanten, hun bereikbaarheid alsook door het aantal concurrenten (De Pelsmacker, 2011). Mijns inziens speelt ook de beschikbaarheid van tijd en geld een voorname rol bij de doelgroepenbepaling. Bovendien is het zo dat de doelgroepenkeuze in de publieke cultuursector veelal gebeurt op basis van beleidsoverwegingen (Lievens et al., 2005). Ondervertegenwoordigde publieksgroepen komen op die manier in het vizier van de cultuurmarketingspecialist.

Om cultuurparticipatie bij verscheidene doelgroepen te bevorderen, is het ten slotte uiterst belangrijk om – als marketer in de culturele sector – op de hoogte te zijn van ondervertegenwoordigde publieksgroepen alsook om inzicht te hebben in hun behoeften, wensen, interesses, gedragingen en belevingswereld. Alleen zo kan de marketingmix op een gepaste wijze op deze groepen afgestemd worden en kan cultuur op een efficiënte manier dichterbij een groter en meer divers publiek gebracht worden (De Pelsmacker, 2011).

2.2.1 Publiekswerking en jongvolwassenen

Zoals in de vorige paragraaf werd geïllustreerd, vereist goede en doeltreffende marketing een 'outside in' benadering. De marketingmix bestaat namelijk uit een aan de doelgroep aangepast aanbod, distributiekanaal, communicatieplan en tarief (De Pelsmacker, 2011). Er wordt met andere woorden zo veel mogelijk rekening gehouden met de behoeften, wensen en interesses van het doelpubliek.

Het aanspreken van jongvolwassenen gebeurt dan ook bij voorkeur via een dergelijke vraaggerichte benadering, waarbij een cultuurcampagne naadloos aansluiting vindt bij de behoeften, wensen en interesses van deze jonge doelgroep (Mulder, 2008). Daartoe is het ontzettend belangrijk om de leefwereld van jongvolwassenen te erkennen en te begrijpen. Hieronder wordt dieper ingegaan op enkele *tips and tricks* die de marketingmix voor een publiek van jongvolwassenen en/of studenten hoger onderwijs ten goede kunnen komen. Achtereenvolgens worden aanbod, communicatie, prijs, plaats en tijdstip toegelicht.

A. Aanbod

Inspelen op de ongeorganiseerde vrije tijd van jongeren blijkt een moeilijke klus te zijn. Alleen met een ijzersterk aanbod dat inspeelt op hun leefwereld, interesses, behoeften en wensen kunnen ze aangetrokken worden. Daarom is het erg belangrijk om bij het uitdenken van een publieksactiviteit voor jongvolwassenen te vertrekken vanuit hun eigen leefwereld en aldus een inzicht te verkrijgen in hun interesses, wensen en behoeften (Bram Vermeiren, directeur van Steunpunt Jeugd, persoonlijke communicatie, woensdag 7 maart 2012). Indien je jongeren daarentegen laat deelnemen aan culturele activiteiten die sterk afwijken van hun leefwereld, dan wekt dit een zekere vorm van weerstand in de hand (Devos, 2004). Maar wat is er nu eigenlijk zoal geweten over de leefwereld van jongvolwassenen en/of studenten hoger onderwijs? Hoe spenderen deze jongeren bijvoorbeeld hun vrije tijd?

Een uitvoerige literatuurstudie maakte al gauw duidelijk dat er zeer veel informatie voorhanden is omtrent de vrijetijdsbesteding van scholieren uit het secundair onderwijs, maar tegelijkertijd bijzonder weinig geweten is over het vrije tijdsbudget van studenten in het hoger onderwijs. Daar waar de gewoonten van Belgische jongeren tussen 10 en 17 jaar op het vlak van buitenschoolse activiteiten, vrijetijdsbesteding, uitgaan en vakanties jaarlijks via grootschalig kwantitatief onderzoek onder de loep genomen worden door het OIVO¹² (2011), is er blijkbaar slechts één enkele wetenschappelijke bron die inzicht verschaft in de vrije tijd van studenten in het hoger onderwijs. Het gaat hier meer bepaald om de tijdsbudgetdata uit het jaar 2004 die aan de hand van het Vlaamse tijdsbestedingsonderzoek TOR'04 door de onderzoeksgroep TOR aan de Vrije Universiteit Brussel werden verzameld. Ondanks het feit dat dit onderzoek intussen al wat gedateerd is, biedt TOR'04 behalve informatie omtrent de vrijetijdsbesteding eveneens inzicht in het globale tijdsbestedingspatroon van studenten in het hoger onderwijs. Hun tijdsbesteding per week ziet er meer bepaald als volgt uit:

Tabel 1 - Tijdsbesteding van studenten per week, in aantal uren

	Studenten hoger onderwijs	De gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75
▪ Betaald werk	⇒ 2:43	⇒ 20:43
▪ Huishoudelijk werk	⇒ 5:14	⇒ 18:52
▪ Opvoeding & kinderopvang	⇒ 0:38	⇒ 2:32
▪ Opleiding	⇒ 24:45	⇒ 2:33
▪ Persoonlijke verzorging, eten & drinken	⇒ 15:02	⇒ 15:33
▪ Slapen & rusten	⇒ 62:50	⇒ 61:08
▪ Sociale participatie	⇒ 14:18	⇒ 10:16
▪ Vrije tijd	⇒ 30:39	⇒ 27:24
▪ Wachten	⇒ 0:41	⇒ 0:11
▪ Verplaatsingen	⇒ 9:55	⇒ 7:19
▪ Overige	⇒ 1:09	⇒ 1:23

Bron: Glorieux et al., 2006, p.24: eigen verwerking

¹² Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Belgische Verbruikersorganisaties

Wat in bovenstaande tabel opvalt, is dat studenten in het hoger onderwijs tijdens hun waaktijd – dit is de tijd dat men niet slaapt – vooral bezig zijn met hun opleiding en recreatieve tijdsbestedingen. Zo beschikken studenten wekelijks gemiddeld over zo'n 45 uur aan recreatieve tijd, daar waar de gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75 jaar wekelijks “slechts” zo'n 38 uur te spenderen heeft aan recreatieve activiteiten¹³. Daarnaast trekt ook het aantal uren dat studenten wekelijks onderweg zijn de aandacht.

De wekelijkse recreatieve tijdsbesteding van Vlaamse studenten in het hoger onderwijs ziet er als volgt uit:

Tabel 2 - Recreatieve tijdsbesteding van studenten per week, in aantal uren

	Studenten hoger onderwijs	De gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75
▪ Hobby & spel	⇒ 3:31	⇒ 1:43
▪ Sport	⇒ 1:31	⇒ 0:59
▪ Recreatie	⇒ 2:40	⇒ 2:59
▪ Uitgaan	⇒ 6:16	⇒ 2:56
▪ Cultuur & vermaak	⇒ 1:34	⇒ 1:11
▪ Tv & video	⇒ 10:06	⇒ 13:56
▪ Muziek beluisteren	⇒ 0:18	⇒ 0:19
▪ Lezen	⇒ 1:50	⇒ 2:10
▪ Nieuwe media	⇒ 2:49	⇒ 1:07
▪ Totaal vrije tijd	⇒ 30:39	⇒ 27:24
▪ Verenigingsleven	⇒ 2:23	⇒ 1:36
▪ Sociale contacten	⇒ 11:46	⇒ 8:34
▪ Verzorging en hulp gezinsleden	⇒ 0:08	⇒ 0:05
▪ Totaal sociale participatie	⇒ 14:18	⇒ 10:16
▪ Totaal recreatieve tijd	⇒ 44:58	⇒ 37:40

Bron: Glorieux et al., 2006, pp.102-103: eigen verwerking

Wat in deze tabel opvalt, is dat studenten in het hoger onderwijs tijdens hun recreatieve tijd het meest bezig zijn met hun sociale contacten. Ook uitgaan is een geliefkoosde bezigheid. Daarnaast nemen ook minder actieve vormen van vrijetijdsbesteding, zoals televisie kijken en het gebruik van nieuwe media, een erg prominente plaats in tijdens de recreatieve tijd. Opvallend is tevens de relatief hoge dosis aan cultuur & vermaak. Daar waar de gemiddelde Vlaming tussen 18 en 75 jaar wekelijks slechts 1 uur en 11 minuten besteedt aan activiteiten in de rubriek cultuur & vermaak, is dat bij studenten hoger onderwijs 1 uur en 34 minuten. Ondanks het feit dat deze vorm van vrijetijdsbesteding bij studenten tot de minst frequente vrijetijdsactiviteiten behoort, spenderen ze er meer tijd aan dan de gemiddelde Vlaming. Hierbij dient echter vermeld dat de rubriek cultuur & vermaak eveneens activiteiten met de zogenaamde kleine 'c' bevat. Tot deze categorie behoren bijvoorbeeld activiteiten zoals het bijwonen van een niet-klassiek concert, beurzen en sportwedstrijden (Glorieux et al., 2006).

¹³ De recreatieve tijd wordt hier beschouwd als de tijd die overblijft na aftrek van betaald werk, huishoudelijke verplichtingen en persoonlijke behoeften. De recreatieve tijd is de tijd die gespendeerd wordt aan sociale participatie (= verenigingsleven, sociale contacten, verzorging en hulp gezinsleden) en vrijetijdsactiviteiten (= hobby & spel, sport, recreatie, uitgaan, cultuur & vermaak, tv & video, lezen, muziek beluisteren, nieuwe media).

Wat de actieve en relatief vrijblijvende vrijetijdsbestedingen buitenshuis betreft, wordt het vrijetijdsgedrag van jongeren vooral gekenmerkt door omnivoriteit en uitgaansunivoriteit¹⁴. Omnivoor vrijetijdsgedrag komt meer voor bij hogeschoolden dan bij laaggeschoolden en gaat gepaard met vrijetijdsinteresses die zeer uiteenlopend zijn. Een geliefkoosde bezigheid van de vrijetijdsomnivoor is namelijk uitgaan, maar tegelijkertijd houdt hij ook erg van cultuur. Het activiteitenpatroon van een vrijetijdsomnivoor is dus een extreme vermenging van zowel elitaire als populaire vrijetijdsactiviteiten (Glorieux & Moens, 2002). Traditionele invloeden lijken dus hun greep op het vrijetijdsgedrag verloren te hebben. Hoger opgeleiden voelen zich immers niet langer aan hun status verplicht om er een hoogcultureel vrijetijdsprogramma op na te houden. Elitaire cultuuruitingen worden tegenwoordig dan ook afgewisseld met elementen uit de zogenaamd lage, populaire cultuur. Een vrij breed cultureel smaakpatroon wordt vandaag de dag gelegitimeerd en populaire cultuuruitingen worden verheven tot de status van de elitaire, hoge cultuur (Laermans, 2002 geciteerd in Glorieux & Moens, 2002). Illustratief voor dit alles is misschien wel de wending die zich heeft voorgedaan bij enkele muziekfestivals in Vlaanderen. Daar waar het West-Vlaamse Dranouter Festival – tot 2010 gekend als Folk Dranouter – vroeger hoofdzakelijk gekend was voor zijn optredens van traditionele folkgroepen, verschijnen er de laatste jaren steeds vaker bekende en populaire artiesten op de affiche. Het Dranouter Festival is dus – net zoals vele andere grote festivals – uitgegroeid tot een presentatieplek van diverse muziekgenres voor een breed publiek. Naast het omnivoor vrijetijdsgedrag, zijn er ook nog jongeren die beschikken over een eerder univoor vrijetijdsprogramma. Het gaat hier dan meer bepaald over uitgaansunivoriteit. Dit vrijetijdstype is zeer sterk verbonden met een bepaalde levensfase en maakt deel uit van de jongerencultuur. Uitgaansunivoren geven de voorkeur aan populaire media zoals de televisiezender VTM en het weekblad Story. Bovendien hebben uitgaansunivoren een behoorlijk actief vrijetijdsgedrag. Ze gaan graag uit eten, bezoeken frequent een discotheek of fuif en genieten van niet-klassieke concerten en festivals. Ook café- en bioscoopbezoek maken deel uit van hun vrijetijdsrepertoire. Zonder dat deze activiteiten kunnen worden afgedaan als laagcultureel, lijken ze toch eerder populair getint (Glorieux & Moens, 2002).

Uit bovenstaande informatie omtrent de vrijetijdsbesteding van jongeren kunnen een aantal *tips and tricks* afgeleid worden, die een culturaanbod op maat van jongvolwassenen en/of studenten in het hoger onderwijs ten goede kunnen komen. Ten eerst is het zo dat het omnivoor vrijetijdsgedrag van jongeren een toegangspoort vormt om een cultureel initiatief binnen een ruimere context te laten plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan cultureel getinte activiteiten die aangeboden worden tijdens een populair muziekfestival. Op die manier kunnen jongeren verleid worden om tegelijkertijd iets anders mee te pikken en krijgen ze de mogelijkheid om te zappen. Echter, het langetermijneffect van een kennismaking met cultuur tijdens een *crossover event* is onduidelijk (Ranshuysen, 2004 geciteerd in Devos, 2004).

¹⁴ Culturele univoriteit en niet-participatie worden eerder bij oudere mensen teruggevonden.

Ten tweede is het inzicht dat studenten in het hoger onderwijs tijdens hun recreatieve tijd het meest bezig zijn met sociale contacten een bruikbaar gegeven voor acties ter bevordering van de cultuurparticipatie. Ondanks het heersende individualisme in onze samenleving en het feit dat jongeren tegenwoordig massaal virtueel met elkaar in contact staan, is de echte ontmoeting en het samenzijn belangrijker dan ooit. Jongeren moeten elkander gewoonweg in het echt kunnen zien (De Bruyckere & Smits, 2011). Het gezin, de familie en de vrienden worden geherwaardeerd. De primaire motivatie van jongeren om deel te nemen aan een culturele activiteit ligt dan ook vaak in de gemeenschapsfunctie van kunsten en erfgoed. Geen cultuur vanwege cultuur, maar cultuur omwille van het sociale aspect, de vrienden. De voornaamste motivatie om aan een culturele activiteit deel te nemen, is dus een afgeleide van cultuur (Devos, 2004). Bovendien heeft de grootte van het vrijetijdsnetwerk bij jongeren een verhogend effect op hun kunsten- en erfgoeddeelname. Deze sociale dimensie is ietwat belangrijker bij jongeren dan voor alle andere leeftijdscategorieën (Vlegels & Lievens, 2011b). Dit gezegd zijnde, kunnen activiteiten ter bevordering van de jongerencultuurparticipatie maar beter inspelen op de sociale functie van kunsten en erfgoed. Voor wat betreft het culturele aanbod en de bijhorende communicatie, komt de nadruk dus bij voorkeur te liggen op het ontmoeten van vrienden, het beleven van plezier, de verruiming van het sociale netwerk en het aangenaam benutten van de vrije tijd (Devos, 2004).

Dat een cultureel aanbod voor jongvolwassenen maar beter inspeelt op hun leefwereld en interesses, kwam hierboven al meermaals ter sprake. Echter, welke invalshoeken kunnen jongeren nu eigenlijk écht boeien¹⁵? Het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) voorziet de erfgoedsector alvast van een massa empirisch gefundeerde onderwerpen waarin jongvolwassenen mogelijks geïnteresseerd zijn. Ten eerste blijken jongeren gefascineerd te zijn door de dagdagelijkse dingen van leeftijdsgenoten die in een ander tijdperk leefden. Denk hierbij aan de muziekgenres waar jongeren van weleer verzot op waren of de kledij die ze vroeger droegen. 'Vroeger' hoeft niet eens zo lang geleden te zijn. Het recente verleden vinden jongeren meestal het interessantst. Daarnaast hebben jongvolwassenen behoorlijk wat interesse in de geschiedenis en ontwikkeling van verschillende jeugd(sub)culturen, artistieke disciplines en muziekstromingen. Denk bijvoorbeeld aan de historie en evolutie van zaken zoals fotografie, graffiti, architectuur, hardcore muziek, design, de punkscène ... Daarnaast zijn sommige jongeren geboeid door de evolutie van technologie en techniek. Ook de geschiedenis van allochtone bevolkingsgroepen, verschillende wereldgodsdiensten en andere culturen worden door jongvolwassenen gesmaakt. Ten slotte valt het op dat de combinatie tussen 'oud' en 'nieuw', 'traditioneel' en 'experimenteel', 'populair' en 'klassiek' de meeste jongeren wel kan aanspreken. De cultureel-erfgoedsector mag dus zeker en vast de link leggen tussen het cultureel patrimonium uit het (recente) verleden en de actualiteit.

¹⁵ Aangezien erfgoedparticipatie in deze masterproef een centrale plaats krijgt, komt de focus hier bijgevolg te liggen op invalshoeken die zich situeren in het domein van het cultureel erfgoed.

Bij dit alles is het trouwens ook belangrijk om te vermelden dat jongeren met een specifieke interesse – of die nu ligt op het vlak van moderne architectuur, games of muziek – meestal zelf al vrij goed op de hoogte zijn. Erfgoedorganisaties kunnen dus maar beter niet zomaar en geheel op eigen houtje een activiteit omtrent hardcore, World of Warcraft, street art, skaten of elektronische muziek organiseren. Het komt er dus onder meer op aan om met de juiste mensen in zee te gaan, dit teneinde een boeiende activiteit te kunnen organiseren.

Bij het ontwikkelen van een erfgoedinitiatief vertrekt men in het Vlaamse erfgoedveld meestal vanuit het aanwezige erfgoed. Een andere werkbare aanpak van de thematiek van erfgoedinitiatieven is de benadering waarbij het erfgoedmateriaal in functie van een bepaald verhaal wordt ingezet. Deze manier van werken betekent een kentering in het organiseren van erfgoedactiviteiten en kan eventueel ook door jongvolwassenen gesmaakt worden, aangezien de erfgoedwerker bij deze aanpak vertrekt vanuit de dingen die vandaag de dag nog steeds van belang zijn voor een bepaalde plaats. Vos (2003, p. 243) ziet het als volgt:

“Een erfgoedwerker moet met andere woorden op zoek gaan naar de verschillende betekenislagen van een plaats¹⁶, deze terugkoppelen naar het verleden, en vervolgens dit alles actualiseren en tot een verhaal komen waarin verschillende categorieën van mensen zich vandaag kunnen inleven.”

Zoals reeds aan bod kwam in paragraaf 2.1.4, is de wijze waarop erfgoed ontsloten wordt in de ogen van jongeren ondergeschikt aan de gekozen invalshoek van een erfgoedactiviteit. De inhoud primeert dus op de manieren waarop het erfgoed gepresenteerd kan worden. Een aantrekkelijke presentatie kan er echter wel voor zorgen dat een interessante invalshoek aanlokkelijker aan de man gebracht kan worden. Ten eerste is het zo dat jongvolwassenen het belangrijk vinden om zich echt te kunnen inleven in een bepaald thema en/of tijdperk. Spelletjes, games, achtergrondmuziek, de inkleding en zelfs geuren kunnen hierbij helpen. Bovendien vinden ze het fijn om zichzelf te plaatsen in een leuke thematische achtergrond, waarvan er een foto genomen wordt die onmiddellijk via het internet verstuurd kan worden. Activiteiten waarbij erfgoed gecombineerd wordt met andersoortige activiteiten zoals een fuif of een feest spreekt veel jongeren wel aan (Ladda vzw, 2009), maar tegelijkertijd blijft het onduidelijk of een kennismaking met kunst en erfgoed tijdens een dergelijk *crossover event* een langetermijneffect met zich meebrengt (Ranshuysen, 2004 geciteerd in Devos, 2004). Workshops en lezingen vinden jongeren enkel interessant wanneer het onderwerp hen boeit. Gidsbeurten worden doorgaans als saai beschouwd en quizzen mogen zeker en vast niet al te schools overkomen. Ten slotte wordt het gebruik van technologie gezien als de zogeheten kers op de taart, maar de erfgoedsector moet – volgens jongeren – opletten dat de inhoud van een activiteit niet ten koste gaat van een soort van pretparkgedoe (Ladda vzw, 2009).

¹⁶ De aspecten die voor een bepaalde plaats een belangrijke betekenis kunnen hebben, zijn bijvoorbeeld bepaalde tijdsperiodes, individuele gebeurtenissen, specifieke personages ...

B. Communicatie

De stijl waarin er gecommuniceerd wordt, is voor jongeren erg belangrijk. De manier waarop een lokale overheid communiceert, wordt bijvoorbeeld vaak als stijve en behoorlijk ernstige communicatie beschouwd (Ladda vzw, 2009). Ook cultuurcampagnes komen nog al te vaak tot stand vanuit het perspectief en de huisstijl van zowel de opdrachtgever als de sponsors, terwijl men feitelijk zou moeten vertrekken vanuit de bewuste doelgroep (Devos, 2004). Indien er in de communicatie dan ook te veel nadruk ligt op de link tussen een bepaalde overheid en een culturele activiteit, dan kan dit bij jongvolwassenen wel eens een averechts effect hebben. Jongeren vinden het dus erg belangrijk dat *the look and feel* van de ingezette communicatiemix hen aanspreekt (Ladda vzw, 2009). Vooral het gebruik van beeldmateriaal zoals foto's en video's valt bij jongvolwassenen in de smaak. In tegenstelling tot bijvoorbeeld bioscopen, zijn de kunsten- en erfgoedsector erg spaarzaam met visueel materiaal in hun communicatiecampagnes. Het hoofdbestanddeel van hun communicatie is veeleerder tekst. Een prominenter gebruik van beelden in cultuurcampagnes kan de gevoerde communicatie een pak aantrekkelijker maken (Devos, 2004). Daarnaast vinden jongeren het belangrijk dat communicatiemiddelen wijd verspreid worden. Een lokale overheid zou in dat opzicht eigenlijk een voorbeeld moeten nemen aan concertzalen, festivals en jeugthuizen. Dergelijke organisaties hebben niet altijd veel middelen, maar slagen er toch altijd in om hun aanbod overal in het straatbeeld in de kijker te zetten. Plaatsen waar jongeren vaak komen, zoals kledingwinkels en muziekhandels, zijn dan ook ideale plekken om promotie te voeren (Ladda vzw, 2009). Ook reclame maken via de infrastructuur van het openbaar vervoer is een uitstekend goed idee. Studenten zijn immers wekelijks behoorlijk veel uren onderweg (Glorieux et al., 2006). Tram, trein en bus lenen zich bijgevolg goed voor cultuurcampagnes. Bovendien kunnen scholen dienst doen als ontmoetingsplatform voor cultuur, dit veeleer dan jongeren op een gedwongen manier via de scholen naar cultuur te brengen. Zo kunnen studenten op schooldagen gestimuleerd worden om ook eens buiten de schooluren aan cultuur te participeren. De kans bestaat echter wel dat initiatieven die in een schoolse omgeving aangekondigd worden op een vrij negatieve manier gepercipieerd worden. Toch blijven scholen goede kanalen om jongeren te bereiken, zeker indien culturele spelers in staat zijn om creatieve activiteiten te ontwikkelen die buiten de schooluren plaatsgrijpen. Hierbij is het belangrijk dat het aanbod los staat van de onderwijscontext (Devos, 2004). Ten slotte dient gezegd dat jongeren niet als een aparte doelgroep benaderd willen worden. Nadruk leggen op 'jongeren' in de communicatie is dus geen goed idee (Ladda vzw, 2009).

Aangezien jongeren laat beslissen, zijn communicatiekanalen die kort op de bal spelen goud waard. Langlopende campagnes, bijvoorbeeld via een seizoensbrochure, missen vaak hun doel. Daarnaast is het belangrijk een mix van communicatiemiddelen in te zetten. Opdringerige media zoals affiches en flyers lijken het nog altijd goed te doen (Devos, 2004).

Ondanks het feit dat maar liefst 95,4% van de 18- tot 21-jarigen over toegang tot het internet beschikt (Boonaert & Siongers, 2010), wordt de rol van het internet in een communicatiemix veelal overschat. Jongeren komen immers niet spontaan terecht op de website van een culturele organisatie. Enkel de intensieve cultuurparticipanten informeren zich via een website of via sociale media. Ongevraagde e-mails en nieuwsbrieven worden zelfs als een indringing in de privésfeer beschouwd. Het is een vrij persoonlijke manier van contact, die jongeren zelden weten te appreciëren. Voor de cultuursector is het dan ook aangeraden om jongvolwassenen te verleiden om zelf contact te zoeken. Dit lijkt op het eerste gezicht een heuse uitdaging, maar een culturele organisatie die écht iets aan jongvolwassenen te bieden heeft, wordt al vrij snel in het hart van deze publieksgroep opgenomen (Devos, 2004). Naast posters, flyers en het internet zijn er natuurlijk ook nog andere communicatiemiddelen. Denk bijvoorbeeld aan de onverwoestbare kracht van mond-tot-mondreclame. Een culturele activiteit krijgt dankzij mond-tot-mondreclame een bepaalde waarde in de ogen van de bewuste doelgroep. Die waarde is natuurlijk afhankelijk van de persoon door wie de activiteit werd gesuggereerd. Een aantrekkelijke website vormt in dit opzicht een erg bruikbare en informatieve aanvulling op de tamelijk informele waarde van mond-tot-mondreclame. Ten slotte is het een goed idee om aandacht te trekken voor een culturele activiteit via een opvallende actie. Denk bijvoorbeeld aan de actie van AmuseeVous¹⁷, waarbij jongeren dankzij hun festivalpolsbandje gratis een aantal musea konden bezoeken (Ladda vzw, 2009).

Facebook en Twitter zijn intussen al een tijdje niet meer weg te denken zijn uit onze digitale wereld. Intussen is ook het erfgoedveld op de kar van de sociale media gesprongen. Niet minder dan de helft van de Vlaamse erfgoedcellen blijkt inmiddels actief te zijn op een of andere sociaalnetwerksite. Het door hen meest gebruikte mediaplatform is de Facebook-site. Sociale media worden door de actieve Vlaamse erfgoedcellen meestal gebruikt als een welgekomen aanvulling op hun bestaande communicatiemix. Hoewel de meesten onder hen het eerder puur zendergericht aanpakken, zijn er eveneens erfgoedcellen die de dialoog met het publiek op gang willen trekken. Om te weten te komen hoe sociale media ingezet kunnen worden om de online erfgoedparticipatie van diverse doelgroepen te bevorderen, ging de Erfgoedcel Mechelen in 2011 van start met een onderzoeksproject onder de vorm van een Facebook-experiment. Aan de hand van de twee casestudies 'Gekoesterd Mechelen' en 'Atelier Recyclee' kwam de Mechelse Erfgoedcel tot de conclusie dat sociale media wel degelijk ingezet kunnen worden om het publiek online kennis en ideeën te laten aanleveren voor een *real life* erfgoedproject. Toch kunnen er enkele vraagtekens geplaatst worden bij de waarde van de inhoud die door het publiek werd aangeleverd. Bovendien bleek het publiek de 'vind ik leuk'-knop een pak aantrekkelijker te vinden, dan het zelf aanleveren van inhoud.

¹⁷ AmuseeVous is een Vlaamse vzw die jongeren en musea dichter bij elkaar wil brengen. Dat doet AmuseeVous door jongeren te informeren over het cultuuraanbod en door drempelverlagende activiteiten en projecten te organiseren: binnen en buiten het museum, voor en door jongeren.

De aanwezigheid op Facebook bleek trouwens geen garantie op fysieke aanwezigheid tijdens het later georganiseerde *real life* erfgoedproject. Een succesformule voor het gebruik van sociale media in de erfgoedsector bestaat dus jammer genoeg nog niet. Het blijkt vooral een kwestie van *trial and error*. Hieronder volgen alvast een aantal van de vele tips om een sociaalnetwerkavontuur tot een goed einde te brengen:

- Speel in op de voornaamste kenmerkende eigenschappen van sociale netwerken, meer bepaald op 'interactiviteit' en 'participatie'.
- Zorg ervoor dat de inhoud van een Facebook-project allesbehalve statisch wordt. Het gebruik van wedstrijden en incentives kunnen hierbij helpen.
- Wees voorzichtig met het vermelden van de termen 'erfgoed' en 'erfgoedcel'. Vooral jongeren, die sowieso al een sneller afhakend publiek vormen, zouden hierdoor wel eens afgeschrikt kunnen worden.
- Maak voldoende gebruik van het spelaspect van sociale media.
- Humor en een knipoog kunnen ontwapenend werken (Erfgoedland, 2011).

De belangrijkste redenen voor jongeren om op het internet te gaan, zijn sociale media en het checken van e-mails. Het delen van lief en leed, foto's en video's via een eigen profiel op een of andere sociaalnetwerksite is voor jongeren tegenwoordig een alledaagse bezigheid (De Bruyckere & Smits, 2011). Echter, jongeren zullen niet zomaar een culturele organisatie toevoegen aan hun vriendenlijst. Ze willen er eerst zeker van zijn dat die organisatie hen ook iets te bieden heeft. In dat opzicht kan de evenementenfunctie binnen Facebook een handige tool zijn voor de culturele sector. Via de aanmaak van een publieke uitnodiging via Facebook kunnen jongeren namelijk via een omweg op de hoogte gebracht worden van een *real life* activiteit, zonder dat ze daarom een 'vriend' of 'fan' moeten zijn (Ladda vzw, 2009).

C. Prijs

Een doelgroep die veelal kan genieten van een reductie op de basisprijs zijn studenten. Zij vormen een geliefkoosde doelgroep, die culturele instellingen met grote kortingen voor zich proberen te winnen. Toch wijst onderzoek uit dat studenten, die weliswaar reeds interesse tonen in cultuur, mogelijks bereid zijn om meer te betalen dan de voor hen voorziene prijszetting (De Corte, 2011). Een te lage prijs kan zelfs de gepercipieerde waarde van het cultuuraanbod ondergraven (Devos, 2004; Ladda vzw, 2009; De Pelsmacker, 2011). Bovendien valt het sterk te betwijfelen of prijsdalingen een participatiebevorderend effect kunnen hebben bij jongeren die sowieso niet of minder frequent aan cultuur participeren. Bij jongeren lijkt er immers voornamelijk sprake te zijn van motivatiedrempels (Lievens, 2009; Vlegels & Lievens, 2011b; Van Steen & Lievens, 2011; Vander Stichele, 2011). De creatie van een ijzersterk cultuuraanbod is en blijft dus het belangrijkste. De rest is min of meer bijzaak.

D. Plaats en tijdstip

Ten slotte maken ook nog de plaats en het tijdstip deel uit van de marketingmix. De focus komt in deze alinea echter hoofdzakelijk te liggen op het tijdsaspect. Hoewel jongeren in feite veel vrije tijd hebben, is weinig van die tijd ook echt nog beschikbaar. Als ze dan al eens tijd willen vrij maken, dan is dat voor iets wat hen ook echt boeit (Ladda vzw, 2009). Ook hier is de aantrekkelijkheid van het aanbod dus van primair belang. Desalniettemin kunnen er zeker enkele inspanningen geleverd worden voor wat betreft het tijdsaspect. Zo lijkt het erg zinvol om schooltijd en culturele activiteiten beter op elkaar te laten aansluiten. Het is een kwestie van zoeken naar momenten waarop de drempels voor cultuurdeelname het laagst zijn. Tijdens de week vormt de avond een natuurlijk moment van ontspanning. Het cultuuraanbod is dus idealiter ook 's avonds nog wat langer toegankelijk (Devos, 2004). Bovendien geven jongeren aan dat ze het plezant zouden vinden om af en toe eens een nachtelijke culturele ervaring mee te maken. Dit verklaart het grote succes van enkele populaire museumnachten in Vlaanderen. Toch mag zo'n nachtelijke editie volgens jongvolwassenen niet al te frequent voorvallen, teneinde haar speciale karakter te bewaren (Ladda vzw, 2009).

2.3 De stad Brugge, helden en jongeren

Zoals beloofd, eindig ik dit hoofdstuk met de context waarin deze masterproef zich afspeelt. In dit onderdeel toon ik de lezer hoe de stad Brugge, jongvolwassenen en helden zich dezer dagen tot elkaar verhouden.

2.3.1 Helden in Brugge

Tijdens het weekend van zaterdag 21 en zondag 22 april 2012 vond in de stad Brugge het 'Erfgoedweekend' plaats. Dit evenement kan beschouwd worden als een verlengde variant van de alom bekende en jaarlijks terugkerende 'Erfgoeddag', die normaal gezien uitsluitend op de eerste zondag na de paasvakantie plaatsvindt.

Ieder jaar staat Erfgoeddag in het teken van een specifiek thema en ook dit jaar was dat niet anders. Voor de editie van 2012 werd gekozen voor het thema 'helden'. Onder leiding van Erfgoedcel Brugge, stelde de Brugse erfgoedsector een gevarieerd programma samen. Niet minder dan 63 gratis activiteiten, die stuk voor stuk kaderden in het thema 'helden', werden in het weekend van zaterdag 21 en zondag 22 april 2012 aan het grote publiek in Brugge aangeboden. Het programma omvatte onder meer wandelingen, fietstochten, voordrachten, demonstraties, workshops, concerten en evocaties (Erfgoedcel Brugge, 2012b). Maar wat is dat nu eigenlijk, een held? En wie kan er zoal in de ogen van de Bruggelingen beschouwd worden als een lokale held of heldin?

Tegenwoordig wordt het begrip 'held(in)' regelmatig gebruikt in een sportieve context. Bekende voetballers, wielrenners en andere sportlui worden in de media immers vaak als ware helden bestempeld. Deze vaststelling toont aan dat personen vandaag de dag vlotter als helden gekwalificeerd worden dan vroeger. Reeds ettelijke eeuwen voor Christus was er in verschillende culturen sprake van een uitgebreide traditie van heldenverhalen, die zowel mondeling als schriftelijk werden overgeleverd. Aanvankelijk belichaamden helden de menselijke begeerte om aardse en sterfelijke condities te kunnen overtreffen. Een held werd gekenmerkt door een bovenmenselijke status en fungeerde als rolmodel voor alle gewone stervelingen die de hoop koesterden om ooit deel uit te maken van een goddelijk bestaan. Tijdens de middeleeuwen werd die voorbeeldrol nog sterker gecultiveerd en uitvergroot. De verhalen over het leven van bepaalde koningen en heiligen zetten hun moedig en altruïstisch bestaan in de verf, waardoor gewone stervelingen overtuigd konden worden om zelf ook "iets goeds" te doen. De hoop om uiteindelijk een held te worden en deel uit te maken van een bovenaardse realiteit was destijds ontzettend groot. Tegenwoordig blijkt het heldendom echter nog maar weinig te maken te hebben met een halfgoddelijke oorsprong of lotsbestemming vanuit bovenaardse sferen. Helden zijn gewone mensen, waardoor gewone mensen ook helden kunnen worden. Elke sterveling kan in zijn of haar leven onverwacht en zonder reden een heldenstatus verwerven. Zo sluimert er in elk van ons een held, afhankelijk van het feit of we al dan niet een persoonlijke *wake-up call* krijgen, herkennen en bereid zijn om op dat moment heldhaftig op te treden. Bovendien zou een echte held geen seconde stil mogen staan bij de publieke aandacht die zijn heldendaad mogelijks kan opwekken. Een hedendaagse held komt sowieso in actie, zonder rekening te houden met de toevallige aanwezigheid die als een beoordelend publiek fungeren.

Verhalen kunnen geclassificeerd worden als immaterieel erfgoed en worden gekenmerkt door hun dynamisch karakter. Klassieke en historische heldenverhalen vereisen bijgevolg een eigentijdse en aangepaste omgang, indien men ze aan volgende generaties wenst over te leveren. Een heldenverhaal wordt aangepast aan de tijdscontext, met de daarbij horende normen, behoeften en ontwikkelingen. Helden die gereduceerd werden tot een onroerende verschijningsvorm zoals een standbeeld of straatnaam, functioneren mogelijks ook als te revitaliseren betekenisdrager van immaterieel erfgoed. Bij dit alles dient gezegd dat de betekenisverschuivingen in de loop der jaren zeer ingrijpend kunnen zijn. Een held van vandaag is dus niet altijd een held van morgen. Bovendien schuilt er mogelijks een gevaar in de verering van (historische) helden, die al dan niet fictief of van vlees en bloed waren. Veelal worden helden na hun dood¹⁸ gebruikt om de geschiedenis te herschrijven ten gunste van een zucht naar patriottisme. Een heldenverhaal wordt in dat geval toegeëigend door gemeenschappen, naties en/of heersers om op die manier ideologische doelstellingen wat kracht bij te zetten en te verwezenlijken (Belemans & Daenen, 2012).

¹⁸ Een dode held kent een hoge status, omdat hij het verhaal niet meer kan nuanceren of ontkennen.

Zoals hierboven reeds werd aangetoond, is de betekenis van een held(in) afhankelijk van de blik en de context waarmee een gemeenschap of individu naar een heroïsche figuur kijkt. De criteria om als held bestempeld te worden, werden bijgevolg door de eeuwen heen meermaals gewijzigd. Hierdoor is het allesbehalve eenvoudig om heroïsche figuren uit verschillende tijdperken langs eenzelfde meetlat te leggen. Vandaag de dag wordt het heldenbegrip dan ook heel breed gedefinieerd:

“Een held (mannelijk) of heldin (vrouwelijk) is een bestaand, fictief of historisch persoon die, wanneer geconfronteerd met gevaar en rampspoed of vanuit een zwakke positie, moed en de bereidheid tot zelfopoffering betoont voor een grotere zaak. Aanvankelijk had dit heldendom vaak te maken met strijd of het uitblinken in iets, maar later werd dit uitgebreid tot een meer algemeen moreel uitblinken.”
(Wikipedia, 2012 geciteerd in FARO, 2011)

Een andere manier om te begrijpen wat een held of heldin nu precies is, behelst een typologische benadering waarbij helden in verschillende categorieën worden opgesplitst. Zo kunnen helden bijvoorbeeld in de hieronder opgesomde categorieën verdeeld worden. Wat daarna volgt, is een bloemlezing van een tiental Brugse helden en heldinnen.

- Staatshelden

Er zijn twee soorten helden die als ware staatshelden kunnen worden beschouwd. Ten eerste gaat het hier om strijders op het slagveld, die bereid zijn of waren hun leven te geven voor het vaderland. Ze worden voornamelijk gekenmerkt door hun dapperheid. Tot deze categorie behoren tevens verdienstelijke personen die een bijzondere politieke, wetenschappelijke of artistieke prestatie hebben neergezet en dit ten gunste van de eer en glorie van hun land. Beide types van staatshelden werden vanaf de 19de eeuw geëerd met onderscheidingen, monumenten, straatnamen ...

- Zaligen, heiligen en martelaren

Ook zaligen, heiligen en martelaren kunnen als helden gezien worden. Velen hebben zich ingezet voor een zaak van hoger belang en niet zelden hebben sommigen onder hen het met hun leven bekocht. De verering van dit type helden vindt plaats onder de vorm van beelden, bedevaartsoorden, namen van steden of gemeenten, straatnamen ...

- Stille helden

Deze categorie bevat mensen die geen formele erkenning als held krijgen, maar wel door de bevolking worden bewonderd omwille van hun heldendaden. Het gaat hier dan om spontane helden die hun eigen leven riskeren om iemand te redden of mensen die dagelijks een gevaarlijk en/of maatschappelijk waardevol beroep uitoefenen.

- Volkshelden

Deze categorie behelst personen die onder de noemer van ‘idool’ te vatten zijn. Het gaat hier om film- en televisiesternen, popsterren, sportlui enzovoort (Ryckaert, 2011).

"10 Brugse helden

1. Jan Guillini

Jan Guillini was tussen 1930-1935 Belgisch zwemkampioen en recordhouder vrije slag. In 1941 werd hij beticht van spionage, omdat hij vijf Engelse vliegeniers had gered die met hun vliegtuig vóór de kust van Blankenberge in zee waren terecht gekomen. Hij werd door de Gestapo aangehouden en van het ene naar het andere concentratiekamp gestuurd. Op 22 mei 1944 werd hij onthoofd. Om hem te eren kreeg de Stedelijke Zwemschool in de Keizer Karelstraat in 1946 een nieuwe naam, ze werd voortaan 'Stedelijke Zwemschool Jan Guillini' genoemd. Jan Guillini was een echte held in de ware betekenis van het woord.

2. Simon Stevin

Simon Stevin leefde in de woelige periode van de godsdienstoorlogen in de Nederlanden. Hij werkte een tijdje als klerk bij het Brugse Vrije. In 1581 vestigde hij zich te Leiden. Daar geraakte hij bevriend met Prins Maurits die hem een belangrijke functie gaf in het leger van de Republiek. Daar maakte hij zich verdienstelijk als vestingbouwer. Stevin was een briljant wis- en natuurkundige en een origineel denker met uitzonderlijke didactisch en pedagogische kwaliteiten. Hij stond bij zijn tijdgenoten zeer hoog aangeschreven. Hij mag dus niet ontbreken in het rijtje van Brugse helden.

3. Gerard David

Gerard David was kunstschilder en is een late vertegenwoordiger van de 'Vlaamse Primitieven'. Hij werd beïnvloed door de Italiaanse renaissance en door Vlaamse schilders als Jan van Eyck en Hans Memlinc. Naast religieuze werken heeft hij ook aandacht voor het landschap en leverde zo een bijdrage aan de ontwikkeling van de landschapsschilderkunst in de 16de eeuw. In 1498 schilderde hij in opdracht van het Brugse stadsbestuur 'Het oordeel van Cambyses', een meesterwerk dat te bewonderen is in het Groeningemuseum. Gerard David wordt algemeen erkend als een kunstenaar die toonaangevend is geweest in de geschiedenis van de westerse schilderkunst. Reden genoeg om hem een Brugse held te noemen.

4. Caroline Popp-Boussart

Caroline Popp werd geboren in een aristocratische familie. In 1831 stichtte haar man Philippe Popp de liberale krant 'Journal de Bruges'. Gedurende 50 jaar was zij de hoofdredactrice en drijvende kracht achter deze krant. Zij was journaliste, columniste en schrijfster van nouvelles. De beroemde Franse auteur Victor Hugo mocht ze tot haar vrienden rekenen. Zij was actief in de strijd tegen de armoede in Vlaanderen en zette zich in voor allerlei maatschappelijk belangrijke initiatieven. Als vrouw en moeder van acht kinderen wist Caroline Popp zich met wilskracht en talent in de mannenwereld van de 19de eeuw staande te houden, een prestatie van formaat.

5. Florimond Fonteyne

Florimond Fonteyne komt uit een eenvoudig landbouwersgezin. Hij werd priester en in 1895 werd hij onderpastoor van Sint-Anna. Hij trok zich net als priester Daens het lot aan van de arbeidersklasse en de armen. Hij was één van de drijvende krachten achter de christendemocratie in Brugge en werd in 1912 volksvertegenwoordiger. Na 1919 geraakte hij in de vergetelheid en twee jaar later legde hij ook zijn priesterkleed af. In 1922 emigreerde hij naar Algerije waar hij een jaar later ziek werd en in alle eenzaamheid stierf. Daens kwam in de geschiedenisboeken terecht, Fonteyne niet. Wellicht kwam Fonteyne na WOI in de vergetelheid, omdat hij zich plots afzette tegen de Vlaamse arbeidersklasse en zo zijn idealen van vroeger verloochende. Niettemin mag hij als Brugse held niet ontbreken.

6. *Achiel van Acker*

Achiel van Acker komt uit een arbeidersgezin met twaalf kinderen. Op 11-jarige leeftijd moest hij de school verlaten om een stiel te leren. Zijn leeswoede bracht hem in contact met het Daensisme en later met het socialisme. Na WOI belandde hij als vakbondsman in de politiek. Tussen 1945 en 1958 was hij vier maal eerste minister. Zijn inzet om de kolenproductie op peil te krijgen kort na de Tweede Wereldoorlog bezorgde hem de bijnaam 'Achille Charbon'. Hij trok zich het lot van de gewone man aan en legde de basis voor de moderne sociale zekerheid in België. Hij staat te boek als één van de belangrijkste naoorlogse politici.

7. *Guido Gezelle*

Guido Gezelle was priester, dichter, leraar, journalist en vertaler en schreef in de Vlaamse volkstaal. In zijn tijdloze gedichten beschrijft Gezelle de eenvoudige dingen der natuur en ziet daarin een hogere orde aan het werk. De gedichten van Gezelle zijn een inspiratie geweest voor latere kunstenaars. Zijn invloed op de literatuur in binnen- en buitenland is groot. Mede dankzij Gezelle staat de Vlaamse literatuur vandaag op een zeer hoog peil. Deze grootmeester van de volkstalige poëzie is met recht en reden een Brugse held, omdat de taal waarin hij dicht ook voor de gewone Bruggeling zo herkenbaar en voelbaar is.

8. *Jan Breydel en Pieter de Coninck*

Jan Breydel en Pieter de Coninck worden in één adem genoemd met de Guldensporenslag. Deze gespierde beenhouwer en welbespraakte wever hielpen mee met het verdrijven van de Fransgezinde burgerij uit Brugge tijdens de befaamde Brugse Metten. Als medestanders van de Vlaamse graaf hebben ze meegewerkt aan het beëindigen van de Franse overheersing in Vlaanderen. Zij vochten met het Vlaamse ambachts- en volksleger dat op 11 juli 1302 het Franse ruitersleger in de pan hakte. Het standbeeld van Breydel en de Coninck van 1885 op de Markt is iconisch voor de vrijheidsstrijd van deze twee legendarische figuren uit de Brugse geschiedenis.

9. *Hugo Claus*

Hugo Claus was schilder, dichter, romanschrijver, filmregisseur, toneelschrijver. Als schilder wordt hij tot de Cobra-beweging gerekend, maar hij is toch vooral bekend als schrijver. Zijn bekendste roman is wellicht 'Het verdriet van België' uit 1983 die in bepaalde kringen als het beste Nederlandstalige boek van de twintigste eeuw wordt beschouwd. Zijn literair werk was zó goed dat sommigen in hem een Nobelprijskandidaat voor Literatuur zagen. De Nobelprijs heeft hij niet gekregen, maar een plaats als Brugse held verdient hij zeker en vast.

10. *Willy Lustenhouwer*

Willy Lustenhouwer, echte naam Willy Lapouter, begon zijn carrière als muzikant en schreef zelf liedjesteksten, sketches en monologen. Hij werkte ook voor radio en tv. Tijdens zijn onemanshow in de jaren 70 bracht hij op zijn geëigende manier menig toeschouwer aan het lachen. Zijn inspiratie haalde hij uit het dagelijkse leven van zijn geliefde Brugge. Wat hem zo bijzonder maakte, is het feit dat hij zijn conferenties moedig in het Brugse dialect bleef geven. Hij tekende ook meer dan 200 volksliedjes op en hield duizenden Brugse woorden en uitdrukkingen bij. Daarmee bewaarde hij een stukje Brugse cultuur voor het nageslacht en daarom verdient hij een plaatsje onder de groten van Brugge. Toe de noâste kè!"

(Erfgoedcel Brugge, 2012a, pp. 1-3)

2.3.2 Helden en jongvolwassenen

Zo'n 30% van de 18- tot 34-jarigen heeft interesse in het leven van personen, helden of vorsten uit het verleden. Dat percentage loopt zelfs nog op tot 33% wanneer het specifiek over studenten gaat (Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport, 2012). Niet alleen helden uit het verleden, maar ook helden van nu zijn uiterst belangrijk in het leven van jongvolwassenen. Een held kan een zanger(es), sporter of zelfs een cartoonfiguurtje zijn (Ladda vzw, 2010). Toch lijkt het erop dat bekende helden alsmaar meer plaats moet maken voor familie, vrienden en andere mensen uit de nabije omgeving. Jongeren kijken van langsom meer op naar "levensechte personen" in de samenleving dan naar een aantal bekende iconen uit de muzikwereld bijvoorbeeld. Vrienden, familie en mensen uit de nabije omgeving worden – in tegenstelling tot de iconen – als écht gepercipieerd. Meer nog, ouders blijken de ware helden van jongeren van vandaag te zijn! Vaders en moeders worden immers als écht aanzien en meer dan ooit spiegelen jongvolwassenen zich aan hun acties en eigenschappen (De Bruyckere & Smits, 2011; Peeters, 2009 geciteerd in De Bruyckere & Smits, 2011). De ouderwetse rebelse jeugd die zich afzet tegen hun ouders lijkt voorgoed verleden tijd. Die rebellie is tegenwoordig vervangen door het streven naar een eigen unieke identiteit en hoogstpersoonlijke standpunten. Het komt er dus op aan om bekende iconen niet zomaar te gaan kopiëren (Rohde, 2002). Bovendien is er het toenemende belang van authenticiteit. De wereld lijkt alsmaar complexer en er zijn zoveel prikkels waaruit jongeren moeten kiezen. De keuze voor mensen die écht zijn, is dan ook vlug gemaakt (De Bruyckere & Smits, 2011). Hoe écht helden ook mogen zijn, ze hebben sowieso een inspirerend en motiverend effect op zo goed als alle jongvolwassenen (Ladda vzw, 2010).

2.3.3 Brugge en jongvolwassenen

Brugge beleefde haar gloriejaren tijdens de middeleeuwen. Gedurende deze periode was de stad een van de machtigste en welvarendste plaatsen in het noordelijke deel van Europa. Behalve een bloeiend economisch centrum, was Brugge toen ook een cultureel knooppunt. Tegen het einde van de middeleeuwen moest de stad Brugge noodgedwongen de duimen leggen voor de stad Antwerpen, die de rol van kosmopolitische stad tijdelijk op zich nam. De eeuwen daarna was Brugge slechts een schaduw van wat ze ooit was geweest.

In de 19de eeuw – ten tijde van de Romantiek – wilde Brugge het imago van 'dode stad' van zich afschudden en greep daarom terug naar haar roemrijke, middeleeuwse periode. Vanuit nostalgische gevoelens wilden de Bruggelingen (en hun toenmalige gezaghebbers!) de vermaardheid uit de middeleeuwen laten herleven. Daardoor gingen zij op zoek naar alle overblijfsels die dat roemrijke verleden terug tot leven konden wekken (Van Houtryve, 2009).

Bovendien bleef Brugge gevrijwaard van de oprukkende industrialisatietrend en nieuwe stadsontwikkelingen, dit ten gevolge van een reeks financiële crisissen in de 19de eeuw. Hierdoor bleef de structuur van de middeleeuwse binnenstad nagenoeg intact. Op het einde van de 19de eeuw zag Brugge haar kans schoon om het opkomende toerisme aan te grijpen als bron voor economische revival. De toeristische troef van de stad Brugge was natuurlijk haar goed bewaarde middeleeuwse patrimonium. De middeleeuws uitziende binnenstad is ook vandaag nog dé toeristische succesformule.

Al sinds de 19de eeuw pakt Brugge uit met het imago van een idyllische historische stad, waar men zich even terug in het middeleeuwse tijdperk kan wanen. De unieke Brugse binnenstad, die in het jaar 2000 gebombardeerd werd tot UNESCO-werelderfgoed, bepaalt – samen met de lokale cultuurgeschiedenis – de identiteit van de West-Vlaamse hoofdstad. Volgens sommige critici kent deze eenduidig communiceerbare trekpleister voorlopig nog zowel een economisch draagvlak als een bezoekersdraagvlak. Echter, het massatoerisme en het vervlakkende imago worden niet meer door alle lokale bewoners gewaardeerd. De toeristische succesfactor, waarbij het actuele leven ondergeschikt is geraakt aan een ‘grootser’ verleden, zorgt ervoor dat Brugge haar meest kostbare kapitaal, meer bepaald haar eigen lokale mensen en talenten, dreigt te verliezen. Sommige jonge Bruggelingen vermijden de binnenstad, anderen vertrekken dan weer naar veelbelovendere oorden waar de tijd minder lijkt stil te staan ...

De vitaliteit van de stad Brugge is niet meer van binnenuit afkomstig, maar kent een belangrijke externe oorzaak: het toerisme. Bij sommige Bruggelingen heerst er dan ook frustratie omdat het beleid van de stad zich erg toelegt op de toeristische activiteit. Daarenboven lijkt de stad zelf weinig controle te hebben op de clichématige beeldvorming. De toeristische sector houdt het eenzijdige imago van de ‘historische stad’ in stand en de media herbevestigt. Volgens critici is het dan ook hoog tijd dat de stad Brugge zich herpakt. De stad moet bijvoorbeeld open durven staan voor hedendaagse creativiteit, ontwikkeling, confrontatie en vooral ... communicatie (Tapis Plein vzw, 2005).

“Het dode Brugge is fetisj geworden. De stad blijft door de initiatiefnemende stedelingen gekoesterd als een broze zwaan. Men heeft schrik de zwaan te kwetsen. Haar sierlijkheid past in het commerciële succesverhaal van het sprookje ‘Brugge’. Maar we mogen het debat over de stad geen halt toeroepen. Integendeel. Het blijven spreken over de stad lijkt een perfect middel om het actief ingrijpen in de stad geleidelijk aan deel te laten uitmaken van dit spreken. Zolang dit niet gebeurt, blijft de stad in haar onzekere sprookjesbestaan verder leven. Indien men deze situatie wil veranderen, zal actief moeten worden ingegrepen in de stad. Er moet niet alleen gedebatteerd worden, het is tijd voor actie.” (Devriendt, 2005, p. 72)

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, slaagt Brugge er helaas niet altijd in jong talent in eigen stad te houden. Naast de aanpak van het vervlakkende historische imago, is het voor een stad als Brugge dan ook van uiterst groot belang om in eerste instantie in te zetten op een attractief studentenleven. Hoewel de West-Vlaamse hoofdstad geen universiteit telt, beschikt ze over twee voornamelijk hogescholen, met name de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) en de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). De opleidingen in deze hogescholen situeren zich op het professionele bachelorniveau binnen diverse vakgebieden. Hoewel het aantal studenten in deze twee hogescholen elk jaar toeneemt (Moenaert, 2011a), blijkt een minderheid van de hogeschoolstudenten afkomstig te zijn uit de stad Brugge zelf. Van de 5377 studenten die aan het begin van het academiejaar 2011-2012 aan de Howest of aan de KHBO ingeschreven waren, blijken er amper 839 uit Brugge afkomstig te zijn. Procentueel gezien is dus slechts $\pm 15,6\%$ van de hogeschoolstudenten uit de twee Brugse campussen woonachtig op het grondgebied van Groot-Brugge (Roeland Van Den Driessche, projectmedewerker jongerencommunicatie bij Brugge Plus vzw, persoonlijke communicatie, donderdag 22 maart 2012). Ondanks het ruime en kwalitatieve aanbod aan hogeschoolopleidingen te Brugge, wijken Brugse jongeren dikwijls uit naar andere studentensteden. Dit fenomeen kent mijns inziens meerdere verklaringen. Ten eerste beschikken andere Vlaamse grootsteden – in tegenstelling tot Brugge – vaak wél over universitaire opleidingen. Ten tweede lonkt de kotervaring en de daarbij horende vrijheid. Ten derde wordt Brugge door veel jongvolwassenen niet als een voldoende bruisende studentenstad ervaren.

De jongerenvlucht uit Brugge bleek trouwens vorig jaar nog steeds een bijzonder actueel topic in de media te zijn. Zo werd aan het begin van april 2011 bekend gemaakt dat de stad Brugge 200.000 euro aan Europees geld zou ontvangen om de creatieve economie en de ambachtelijkheid in de stad verder te ontwikkelen. Zo wou men de jongerenstadsvlucht proberen te bestrijden. De stad Brugge kreeg deze subsidie voor het CURE-project, dat staat voor 'Creative Urban Renewal in Europe', en zou in het kader van dit project samenwerken met de vzw Tapis Plein (Moenaert, 2011b). Daarnaast kon ook de gloednieuwe website van het project 'Brugge Leeft' op behoorlijk wat mediabelangstelling rekenen. Via deze site moeten jongeren op de hoogte gehouden kunnen worden van wat er zoal leeft in Brugge. Zowel fuiven, concerten als allerlei andere culturele evenementen worden op de website van 'Brugge Leeft' gebundeld en aangekondigd. Aan de website is zelfs een pasje verbonden, waarmee alle Brugse jongeren tussen 16 en 24 jaar en tevens ook alle hogeschoolstudenten in Brugge op diverse evenementen en in tal van lokale handelszaken korting kunnen krijgen. Op die manier hoopt het stadsbestuur¹⁹ de uitstroom van jongeren uit Brugge een halt toe te roepen (Het Nieuwsblad, 2011). Ondertussen kan 'Brugge Leeft' ook gevolgd worden via populaire sociaalnetwerksites zoals Facebook en worden er heel wat studentenkortingen toegekend in tal van Brugse cafés, eethuizen, kapsalons enzovoort (Brugge Plus vzw, 2012).

¹⁹ In samenwerking met de vzw's 'Brugge Plus' en 'Bruges Inside Out'.

3 Onderzoeksresultaten

In dit derde hoofdstuk volgt een presentatie van de onderzoeksresultaten. Deze resultaten moeten een antwoord bieden op de centrale onderzoeksvraag die in het onderzoeksopzet naar voren geschoven werd. Ter herinnering wordt de centrale onderzoeksvraag hieronder nogmaals aan de lezer voorgelegd.

Hoe kan Erfgoedcel Brugge het thema ‘helden’ gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van ‘Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge’ kan aanwakkeren?

Gezien het kwalitatieve karakter van deze centrale onderzoeksvraag, werd beslist om de nodige data uitsluitend via semigestructureerde interviews te verzamelen. Deze interviews vonden allemaal plaats tijdens de tweede helft van de maand april 2012. Door in dialoog te treden met 18 Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge, werd het mogelijk om via een gesprek omtrent hun eigen leefwereld en interesses geleidelijk aan over te schakelen op een babbel betreffende hun wensen en verlangens met betrekking tot een buitenshuizige publieksactiviteit in het kader van het thema ‘helden’. De rapportering van de resultaten zal de volgorde van de gespreksonderwerpen respecteren die tijdens de interviews met de studenten aan bod zijn gekomen²⁰. Aangezien de eerste gespreksonderwerpen eerder een inleidend karakter hebben, zal de klemtoon in de rapportering vooral komen te liggen op de onderwerpen die direct verband houden met de centrale onderzoeksvraag in deze thesis. Desalniettemin zullen ook de onderzoeksresultaten die betrekking hebben op de inleidende onderwerpen op een ietwat meer beknopte wijze toegelicht worden.

Teneinde een heterogene groep samen te stellen, werden de kandidaten zo veel mogelijk geselecteerd op basis van de criteria ‘geslacht’, ‘opleiding’ en ‘culturele smaakvoorkeur’. Een overzicht van de 18 hogeschoolstudenten die aan dit onderzoek hebben meegewerkt is terug te vinden in de bijlagen van deze masterproef. Dit overzicht biedt onder meer inzicht in hun naam, leeftijd, opleiding, hogeschool, woonplaats en culturele smaakvoorkeur. Ten gevolge van de heterogeniteit binnen de onderzochte populatie, zijn er ontzettend veel verschillende visies, meningen en verhalen te bespeuren binnen de diverse resultaten van dit onderzoek. Toch werden uit deze uiteenlopende zienswijzen en vertellingen ook enkele kritieke *must do's and don'ts* gefilterd, die voor iedereen al dan niet lijken te werken. Op die manier ben ik uiteindelijk tot een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen gekomen die de Erfgoedcel Brugge ten goede kunnen komen bij de organisatie van een buitenshuizige ‘helden’-activiteit voor ‘Brugse hogeschoolstudenten woonachtig te Brugge’.

²⁰ Het vragenprotocol dat tijdens de interviews werd gebruikt, is terug te vinden in de bijlagen.

3.1 Eigen leefwereld en interesses

Zoals in het theoretisch kader van deze masterproef reeds uitvoerig werd geïllustreerd, dient een optimale marketingmix voor jongvolwassenen naadloos aansluiting te vinden bij hun specifieke behoeften, wensen en interesses (Mulder, 2008). Daartoe werden de 18 bevroegde 'Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge' verzocht iets meer te vertellen over hun leefwereld en interesses.

Uit de interviews met de hogeschoolstudenten is gebleken dat hun opleiding een behoorlijk prominente plaats inneemt in hun leefwereld. Lessen, stages, taken, lesvoorbereidingen, examens, eindwerken ... Stuk voor stuk blijken deze opleidingsgerelateerde zaken een flinke hap uit het tijdsbudget van de bevroegde studenten te nemen, zo blijkt bijvoorbeeld uit onderstaande citaten:

“Een week geleden is de stress toch wel wat begonnen. Ik weet dat het nog niet direct zal eindigen. We hebben nu ook stage en ik moet al lesgeven en dan nog de examens ... Tussendoor krijgen we ook heel wat taken en we zouden tegelijkertijd ook al moeten beginnen leren. Sowieso weet ik dat de stressperiode nu begonnen is en niet zal stoppen voordat het laatste examen geëindigd is.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Tot over een paar maanden zat ik nog in de Chiro, maar daar ben ik mee gestopt, omdat ik daar echt geen tijd meer voor had. Door het studeren was dat een beetje moeilijker geworden. Er kroop iedere dag van de week wel een beetje tijd in de Chiro en dat was op den duur moeilijk combineerbaar met mijn studies.”

(R14, Howest-studente Sociaal werk)

Niettegenstaande het feit dat studenten in het hoger onderwijs heel veel tijd besteden aan hun opleiding, heeft het Vlaamse tijdsbestedingsonderzoek TOR'04 uitgewezen dat er – naast de studies – ook buitengewoon veel tijd overblijft voor recreatieve activiteiten. Sociale contacten, uitgaan, televisie kijken en het gebruik van nieuwe media bleken in deze kwantitatieve studie van de TOR-onderzoeksgroep bezigheden te zijn waaraan studenten in het hoger onderwijs het meeste van hun tijd spenderen. Activiteiten die in het teken staan van cultuur en vermaak behoren tot de minst frequent beoefende vrijetijdsbestedingen (Glorieux et al., 2006). Hoewel het kwalitatieve karakter van deze masterproef in principe geen uitspraken op het vlak van hoeveelheden en frequentie toelaat, dient mijns inziens toch vermeld dat het uitgaansleven en het sociale contact met vrienden of medestudenten ook in het leven van zo goed als elke door mij bevroegde student een cruciale rol lijken te spelen. Deze vaststelling staat eigenlijk haaks op de heersende individualisering in onze samenleving en het feit dat jongeren tegenwoordig massaal virtueel met elkaar in contact staan. De echte ontmoeting en het samenzijn blijven dus wel degelijk erg belangrijk (De Bruyckere & Smits, 2011).

“Ik ga vooral graag weg met vrienden. Dat klinkt misschien cliché, maar het is nu gewoon eenmaal zo. Ik ga gewoon graag wel eens een stapje gaan zetten. In de zomer zitten we dan ook in de parkjes en zo.”

(R1, KHBO-student Cultuurmanagement)

“In ’t weekend ga ik wel eens op café. Dat is dan meestal wel in Brugge op café. Dat is in de ‘Joey’s’ in ’t Zilverpand. Wij gaan daar dan met een paar maten naartoe en we drinken daar dan tot het sluit.”

(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“In mijn vrije tijd ga ik af en toe eens uit. Toch zeker zo om de paar weken.”

(R18, Howest-student Office Management)

Het vrijetijdsgedrag van een groot aantal door mij bevroegde studenten gaat gepaard met vrijetijdsinteresses die zeer uiteenlopend zijn. Hun activiteitenpatroon is een extreme mix van zowel elitaire als populaire vrijetijdsactiviteiten. Deze vaststelling bevestigt het bestaan van de vrijetijdsomnivoor onder de populatie Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge (gebaseerd op Glorieux & Moens, 2002). Een studente die aanvankelijk – op basis van de in haar kandidatuur vermelde culturele smaakpreferenties²¹ – tot de amusementsdimensie werd gerekend, bleek uiteindelijk ook af en toe zogenaamde hoogculturele activiteiten te ondernemen in haar vrije tijd. Omgekeerd waren er eveneens enkele studenten die op het eerste gezicht over een cultureel correct en/of alternatief smaakpatroon leken te beschikken, maar elitaire cultuuruitingen toch afwisselden met elementen uit de zogenaamde lage, populaire cultuur. Culturele smaakpreferenties – die doorgaans als veruitwendigingen bestempeld worden van onderliggende esthetische vertogen – blijken dus niet altijd bepalend voor de mediaculturele ruimte waarbinnen jongvolwassenen zich begeven (gebaseerd op Siongers & Stevens, 2002). Deze bevinding wordt duidelijk in volgende citaten die afkomstig zijn van Brugse studenten die op basis van hun culturele smaakpreferenties respectievelijk tot de amusementsdimensie en de alternatieve dimensie gerekend werden.

“Heel af en toe ga ik naar het theater. Dans- en theatervoorstellingen maak ik voornamelijk mee in Brugge. [...] Ik ga niet iedere maand, maar toch wel geregeld. Ik check geregeld wel de culturele kalender, via de website van ‘UIT in Brugge’. Ik krijg ook die mails daarvan.”

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Ik ga vaak met vrienden iets gaan drinken of ik ga al eens naar een feestje. Mijn vrijetijdsbesteding in Brugge is eigenlijk voornamelijk amusementsgericht.”

(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

²¹ Muzikale smaken, filmvoorkeuren en mediapreferenties.

Ten slotte volgt hieronder een opsomming van alle vrijetijdsactiviteiten die tijdens de semigestructureerde interviews met de 18 Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge werden opgenoemd.

- Afspreken en uitgaan met vrienden ;
- Sporten: voetballen, dansen, zwemmen, paardrijden, badmintonnen, lopen, powertraining, kleiduivenschietsen ;
- Naar voetbalmatches (gaan) kijken ;
- TV kijken ;
- Shoppen ;
- Lezen ;
- Schilderen ;
- Dans- en theatervoorstellingen bijwonen ;
- Niet-klassieke optredens bijwonen ;
- Op reis gaan ;
- Naar de bioscoop gaan ;
- Musea en kunstgalerijen bezoeken ;
- Actief zijn bij een jeugdbeweging ;
- Aan de computer zitten ;
- Gamers ;
- Optreden met een bandje.

3.2 Leven in de stad Brugge

Leven in Brugge kan erg breed opgevat worden. Tijdens de semigestructureerde interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd onder andere gepolst naar het algemene gevoel dat deze jongvolwassenen hebben over Brugge alsook naar hun favoriete plekken in de Brugse binnenstad.

Over de schoonheid van Brugge bestaat bij zo goed als alle bevroegde studenten geen enkele twijfel. Ze bewieroken de stad met woorden zoals prachtig, pittoresk en gezellig. Daarnaast geven een aantal studenten aan dat ze zich in Brugge veiliger voelen dan in een aantal andere Vlaamse steden. Bovendien wordt Brugge als een propere stad beschouwd.

“Hoewel er veel zeggen dat Brugge een oude en middeleeuwse stad is waar de tijd is blijven stilstaan, vind ik dat echt een prachtige stad. Als ik de keuze heb, wil ik ook echt in Brugge blijven wonen. Ik voel mij hier echt veel veiliger ook.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Je hebt hier niet zo van die vuile straten, terwijl je dat in Gent wel hebt. Iedere straat die je inslaat in Brugge is mooi.”

(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

Sommige studenten begrijpen dan ook volkomen waarom toeristen zich zo aangetrokken voelen tot de stad Brugge.

*“Mocht ik hier een toerist zijn, dan zou ik Brugge ook wel kunnen smaken.”
(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)*

*“Mocht ik niet in Brugge wonen, dan zou ik sowieso als toerist naar Brugge komen. Ik vind Brugge echt een heel mooie stad. Voor een citytrip lijkt me dit echt een zeer mooie stad. Ik begrijp het dan ook waarom er hier zo veel toeristen komen.”
(R16, KHBO-student Rechtspraktijk)*

*“Je hoort vaak zeggen ‘Brugge, die schone’ en ik vind Brugge wel een mooie stad. Ik kan er wel inkomen dat veel toeristen zo iets als Brugge niet hebben in hun land.”
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)*

Ondanks het begrip voor de toeristische aantrekkingskracht van hun stad en de daarbij horende economische return, wijzen bijna alle bevroegde studenten tegelijkertijd op enkele nadelen die het toerisme met zich meebrengt. Zo worden vooral het feit dat toeristen wel eens in de weg durven lopen en de toeristische drukte in de binnenstad als negatief ervaren.

*“Toeristen blijven komen en er zullen er alsmaar meer komen, denk ik. Ze doen de economie goed draaien hier in Brugge. Ze zijn wel ambetant soms, want ze volgen niet altijd de verkeersregels. Ik heb er al een keer eentje aangereden, omdat mijn fiets toen geen remmen had. Soms roep je dan dat ze aan de kant moeten gaan, maar die verroeren niet, hé!”
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)*

*“Er zijn hier veel toeristen natuurlijk en die probeer ik in het weekend toch wel wat te vermijden. Het is hier dan zeer druk, ook in de cafeetjes waar ik geregeld kom.”
(R18, Howest-student Office Management)*

Sommige hogeschoolstudenten ervaren het toerisme zelfs als een bedreiging voor een jong en leefbaar Brugge. Vooral het lokaal gevoerde beleid – dat sterk op de toeristische activiteit gefocust blijkt – wordt door sommige respondenten als een ware doorn in het oog gezien. Twee studentes verwoordden het als volgt:

*“Brugge is een openluchtmuseum, hé. Aan de ene kant is het positief dat er dingen bewaard worden, maar langs de andere kant zie je dat er in andere historische steden veel meer toegelaten wordt. Die steden mogen tenminste evolueren! [...] Er zijn hier allerlei initiatieven die volledig geblokkeerd worden, terwijl die het imago van de stad volgens mij niet eens zouden schaden.”
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)*

“Ik vind het heel positief dat Brugge een toeristische stad is, dat wel. Ik vind het super dat er hier heel veel toeristen zijn. Ik heb nooit last van toeristen, op geen enkel moment eigenlijk, hoor. Weet je, met de toeristen op zich heb ik geen last, maar het feit dat de stad Brugge er zelf voor kiest om volledig in te zetten op het toeristisch beleid in plaats van op studenten en jongeren bijvoorbeeld, dat vind ik wel jammer. We missen echt wel dingen voor studenten, hoor. Ik denk nochtans wel dat een evenwicht tussen een beleid voor toeristen en een beleid voor jongeren of studenten wel mogelijk is. Kijk bijvoorbeeld eens naar Gent, Antwerpen en Leuven. Dat zijn mooie steden, die heel veel toeristen aantrekken, maar tegelijkertijd ook veel dingen doen in functie van studenten en jeugd. Dat moet volgens mij hier ook perfect kunnen, maar dat wordt niet verwezenlijkt of tenminste heel erg traag. Je voelt wel dat de lokale jeugdraad en de jeugddienst hier wel veel moeite doen om veel zaken van de grond te krijgen, maar toch is het zo dat alles met vertraging vooruitgaat hier.”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Over het feit of Brugge als een leuke studentenstad kan worden beschouwd, blijken de meningen van de bevroegde hogeschoolstudenten vrij verdeeld. Sommige studenten geven aan dat Brugge – ondanks recente inspanningen – nog steeds niet voldoet aan de criteria van een studentenvriendelijke stad en zich bijgevolg niet als dusdanig mag profileren.

“Men moet eerst bepaalde stappen ondernemen, vooraleer Brugge als studentenstad genoemd kan worden. [...] Brugge is een toeristenstad, maar geen studentenstad.”
(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“Ze doen heel veel inspanningen in de stad nu en ik vind dat zeker niet slecht. Des te beter zelfs! Ik kan dat alleen maar aanmoedigen. Toch vind ik dat de stad op het vlak van studentenstad nog wat in haar kinderschoenen staat. [...] Een studentenstad groeit volgens mij en kan niet in één, twee, drie gecreëerd worden door van alles te gaan organiseren en te doen. Het is wel zo dat er hier tegenwoordig al veel meer studenten zijn dan tien jaar geleden. Toch heeft Brugge nog altijd wel iets tekort in vergelijking met Gent of met Leuven.”
(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

Tijdens de interviews werden er dan ook allerhande zaken opgenoemd die in functie van studenten momenteel nog ontbreken of verbeterd kunnen worden. Zo blijken de Brugse horecazaken nog altijd erg dure prijzen te hanteren, zijn er te weinig uitgaansmogelijkheden in de Brugse binnenstad en worden er volgens een aantal respondenten nog steeds veel te weinig evenementen op maat van studenten georganiseerd. Als er dan al eens iets voor studenten wordt gedaan, dan wordt het volgens sommigen niet goed aan de man gebracht. Hoewel enkele respondenten aangeven dat ze het project ‘Brugge Leeft’ een uitstekend initiatief vinden, hebben ze het gevoel dat het eerder op middelbare scholieren gericht is.

Daarnaast worden zowel de mobiliteit als het tekort aan (fatsoenlijke) studentenvestigingen als heikele punten beschouwd. Bovendien merken een aantal bevroegde studenten op dat er – volgens hen – op cultureel vlak nog heel wat kan verbeterd worden. Hoewel deze studenten de talrijke inspanningen van Brugse cultuurhuizen zoals het Cultuurcentrum, De Werf, het Concertgebouw en het Muziekcentrum Cactus erkennen, geven ze aan dat ze een plek missen waar ze op regelmatige basis terecht kunnen voor concerten en stand-up comedy. Sommige studenten verwijzen dan spontaan naar organisaties zoals het Kunstencentrum Vooruit in Gent of de Ancienne Belgique in Brussel. Bovendien kan het volgens de studenten niet de bedoeling zijn om alleen de grote en hipste artiesten naar Brugge te laten afzakken. Ook kleinschalige blues-, jazz-, en rockoptredens verdienen meer aandacht in Brugge.

“In Gent heb je het Kunstencentrum ‘Vooruit’. In Brussel heb je dan weer de ‘AB’. Hier heb je dat niet echt. In andere steden zijn er dus veel grotere namen die komen.”
(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“In het Concertgebouw worden er ook wel vaak concerten gegeven, maar bij mijn weten zijn dat enkel maar saaie concerten die daar gegeven worden. Waarom niet eens meer stand-up comedians er naartoe laten komen? [...] Je hebt hier ook wel het ‘Cactus Muziekcentrum’. Zij organiseren het ‘Cactus Festival’. Zij organiseren ook heel wat optredens in de Magdalenazaal, maar zo veel is dat nu ook weer niet. Het aanbod zou daar wel wat meer mogen zijn. Bart Cannaerts is hier ook al eens geweest, maar dat is dan zo één optreden en dat is dan direct uitverkocht.”
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

“Er is hier wel cultuur in Brugge, maar er zou meer aanbod mogen zijn op maat van jongeren. Je hebt dan ‘Het Entrepot’ en dat is dan meer om te feesten. Dan heb je ook nog het Concertgebouw, maar dat is dan weer het andere uiterste. Een middenweg is er volgens mij niet echt. In Gent heb je de ‘Vooruit’. Hier heb je dat wel een beetje met de Stadschouwburg en ‘Cactus Muziekcentrum’, maar dat is zeker niet voldoende. [...] Ook van die kleine optredens die niet veel kosten, maar wel goed zijn ... Daar is er nochtans wel publiek voor, maar zo’n dingen doen ze gewoon te weinig in Brugge.”
(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Er moeten meer dingen zijn qua vrijetijdsbesteding die op maat van jongeren zijn. We hebben hier bijvoorbeeld geen blues- of jazzbars waar er bijvoorbeeld jamsessies plaatsvinden. [...] Brugge mist echt veel! Ik denk dan bijvoorbeeld ook aan straattheater. In de zomer zijn er wel meer initiatieven, maar het kan natuurlijk nog altijd beter. [...] Ik denk dat Brugge voornamelijk dat volkse mist.”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Ondanks bovenstaande puntjes van kritiek, wordt er over de uitgaansgelegenheden in de Langestraat doorgaans met lovende woorden gesproken. Deze charmante straat bevindt zich in het noordoostelijke deel van de Brugse binnenstad en geniet sinds enkele jaren een serieuze heropwaardering. Toch lijkt het volgens sommige respondenten alsof deze buurt nog te weinig gekend is bij de Brugse jongeren en studenten. Twee studentes brengen het als volgt onder woorden:

“Ik denk dat er veel meer dingen zijn in Brugge dan sommigen op het eerste gezicht soms denken. Veel jongeren blijven volgens mij ook hangen bij de standaard dingen zoals de Eiermarkt, maar denk bijvoorbeeld aan de leuke plekken en cafeetjes in de Langestraat. Dat zijn zo van die plaatsen die niet echt gekend zijn bij veel mensen. Sommigen ontzien het ook gewoon om eens twee minuten verder te moeten wandelen om een keer iets anders te zien of te doen.”

(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Aan de andere kant van Brugge heb je dan de Langestraat. Die straat wordt soms nog gezien als een ietwat marginale straat, maar eigenlijk heb je daar best wel fijne cafés, hoor. ’t Probleem is dat er dat maar weinig mensen kennen. Wat de Langestraat niet mee heeft, is het imago. Het Gerechtsgebouw is daar en het is altijd daar dat er iets misloopt en dat brengt een negatief beeld met zich mee. [...] Nu, wat ik goed vind aan de Langestraat, dat is dat je daar heel laagdrempelig op café kunt zitten. Het is er zeker goedkoper. Die straat is wat volkser en dat vind ik tof.”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Ten slotte volgt hieronder een opsomming van alle plaatsen die de bevroegde studenten als hun favoriete plekken in de Brugse binnenstad bestempelen.

- De Markt ;
- De Burg ;
- De Vesten ;
- De Reien ;
- Het Muntplein ;
- Het Simon Stevinplein ;
- De winkelstraten ;
- Cinema Liberty ;
- In de buurt van de Coupurebrug ;
- De openbare binnentuintjes van godshuizen ;
- Het binnenpleintje van de Openbare Bibliotheek Biekorf ;
- De parken: het Minnewaterpark, het Astridpark, het Albertpark en het Sebrechtspark ;
- De uitgaansgelegenheden in de buurt van de Eiermarkt, de Langestraat, de Sint-Amandsstraat en het Zilverpand.

3.3 Interesse in vroeger, geschiedenis en erfgoed

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van dit gespreksonderwerp eerst en vooral gepolst naar hun algemene interesse in vroeger, geschiedenis en erfgoed. Vervolgens werd de studenten gevraagd of ze in hun vrije tijd ook geregeld actief iets ondernemen wat met vroeger, geschiedenis en/of erfgoed te maken heeft. Op basis van deze informatie heb ik de bevroegde studenten in drie aparte groepen kunnen onderverdelen: 'de in het verleden geïnteresseerde actievelingen', 'de in het verleden geïnteresseerde passievelingen' en tot slot 'de niet in het verleden geïnteresseerden'. Deze drie groepen studenten worden hieronder achtereenvolgens besproken.

Zoals de naam al laat vermoeden, zijn 'de in het verleden geïnteresseerde actievelingen' in zekere mate geïnteresseerd in het verleden. Bovendien onderneemt deze groep studenten ook regelmatig actief iets wat met vroeger, geschiedenis en/of erfgoed te maken heeft. Het gaat dan vooral om klassieke erfgoedactiviteiten zoals een bezoek aan een museum of een tentoonstelling, het beleven van een historische stoet of festiviteit en het bezichtigen van een monument.

"In ieder geval, in geschiedenis in het algemeen ben ik erg geïnteresseerd! [...]"

Ja, ik heb vrienden die daar ook wel nog in geïnteresseerd zijn. Soms gaan we dan samen naar het Gruuthusemuseum of zo als het mooi weer is. 't Is toch gratis voor Bruggelingen. Niet dat ik niet een paar euro zou betalen daarvoor, hoor."

(R1, KHBO-student Cultuurmanagement)

"Het is dan vooral de middeleeuwse geschiedenis die mij boeit. [...] Bijvoorbeeld met de Reiefeesten, als je zo die toneelstukken ziet in publiek van Karel de Stoute en Karel de Goede ... Dat vind ik wel leuk! Dan weet je wie er hier gewoond heeft en zo en daar ga ik wel naartoe. Dat interesseert mij wel."

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

"Ik ben laatst nog naar het Sint-Janshospitaal geweest en zo. Dat interesseerde mij ook echt wel en ze hadden daar leuke tentoonstellingen en zo."

(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

Hierbij dient echter wel vermeld dat sommige studenten wel eens extra gemotiveerd zijn om een erfgoedactiviteit te ondernemen, indien er een of andere schoolopdracht aan verbonden is. Voornamelijk de 'BASO'-studenten die getraind worden om de onderwijsvakken Nederlands, Plastische Opvoeding en Project Kunstvakken te doceren alsook de hogeschoolstudenten die 'Cultuurmanagement' studeren, geven aan dat zij regelmatig aangespoord worden om culturele activiteiten mee te maken. Van bepaalde hogeschoolstudenten is het bijgevolg niet helemaal duidelijk of zij uit zichzelf evenveel tijd aan culturele activiteiten zouden spenderen.

“Voor Nederlands moeten we zo’n dingen als museabezoeken wel doen natuurlijk.”

(R2, KHBO-Studente BASO Nederlands - Biologie)

“Museums bezoek ik wel, maar dat is dan vooral kunstgerelateerd. Niet per se in het kader van een schoolopdracht, soms ook wel gewoon voor mijzelf, maar eigenlijk wel voornamelijk voor school. Anders heb ik niet zo veel tijd daarvoor.”

(R3, KHBO-Studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Ik ben laatst nog naar het Sint-Janshospitaal geweest en zo. Die uitstap deed ik dan in het kader van een schoolopdracht, maar ik had altijd wel gezegd dat ik daar nog eens naartoe wilde gaan, omdat dat me wel interesseert.”

(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nu voel ik wel dat ik al wat meer zelf uit eigen initiatief dingen ga bezoeken en al wat minder in functie van een schoolopdracht. Op het mondeling examen durven ze wel eens vragen of we ons wat cultureel hebben bijgeschaafd tijdens het semester. (lacht)”

(R6, KHBO-studente Nederlands - Godsdienst)

“Ik denk dat ik intussen wel al alle musea heb gezien hier in Brugge. [...] Deels komt dat door mijn ouders en door het feit dat je als Bruggeling overal gratis binnen mag, maar het is ook wel zo dat we in onze opleiding verplicht zijn om een paar musea te bezoeken. We moeten daar dan meestal ook wel een paper over schrijven. Ik moest dat dan wel doen voor school, maar ik zou het ook gedaan hebben in mijn vrije tijd.”

(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

Zoals verwacht tonen ‘de in het verleden geïnteresseerde passievelingen’ in zekere mate wel interesse voor het verleden, maar is er van een regelmatige en actieve deelname aan erfgoedactiviteiten nauwelijks sprake. Volgens de hieronder geciteerde hogeschoolstudenten is hun niet-deelname vooral te wijten aan tijdsgebrek door hun studies en aan het feit dat niemand uit hun vriendenkring ooit het initiatief neemt om erfgoedactiviteiten te ondernemen.

“Naar musea ga ik niet echt. Dat zijn zo van die dingen waarvan we zeggen:

“We moeten dat eens doen!” Uiteindelijk doen we dat dan nooit. Het komt er niet van.

[...] Ik denk dat het er eigenlijk nooit van komt, omdat niemand het initiatief neemt.

Mocht er iemand van mijn vrienden al eens een datum voorstellen om zoiets te doen, dan zouden we zeker wel eens gaan, hoor. Het komt er gewoon nooit van.”

(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Eigenlijk interesseert het verleden mij wel, maar je moet daar dan tijd voor vrijmaken en als student is dat niet vanzelfsprekend. Vanaf het derde jaar mag je vergeten dat je nog iets van vrije tijd hebt. Meestal wil je dan gewoon in je zetel zitten.”

(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

'De niet in het verleden geïnteresseerden' zijn een groepje studenten die telkens aan het begin van het gesprek aangaven dat ze helemaal geen interesse koesteren voor het verleden. Enkelen onder hen spreken over een zekere vorm van afkeer voor alles wat met het verleden te maken heeft. Een heuse degout, zeg maar, die zij blijkbaar hebben overgehouden aan bepaalde vakken en klasuitstappen tijdens hun middelbare studies.

"Misschien associeer ik het verleden en geschiedenis altijd met de lessen geschiedenis die ik vroeger in het middelbaar gehad heb. Misschien dat de ergernis daarvan afkomstig is. [...] In school hebben we dan wel ook verschillende musea bezocht en zo, maar ik vond dat écht saai! Man, dat was echt saai! Dat was in het Groeningemuseum en je kreeg dan zo blaadjes en je moest dat dan gaan invullen. Dat stond dan op punten en dan had je het gevoel van: "Ik kan hier niet mijn eigen ding doen. Ik móet dat hier allemaal gaan volgen." "
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

"Wij hebben in 't middelbaar veel dingen bezocht. [...] Op den duur heb je zoiets van: "Oh neen, niet weer!" "
(R14, Howest-studente Sociaal werk)

"Ik kom uit een technische richting en ik heb altijd wel goed opgelet in geschiedenis, maar ik kan niet zeggen dat geschiedenis zoiets is waar ik mij op zou smijten nu. [...] De lessen geschiedenis waren gewoon powerpoints, teksten en lezen. Ik vind dat leerkrachten die lesgeven in Brugge de geschiedenis beter in hun lessen moeten proberen te verwerken. In het tweede middelbaar zijn we wel eens naar Brugge geweest om de gebouwen en zo te bekijken, maar dat was het dan zo wel. Het was een leuke activiteit, vooral omdat we dan eens buiten waren, hé. Het is eens iets anders dan constant binnen te moeten zitten. Nu ja, die opdrachten die je er dan bij moet maken ... Bij sommige schooluitstappen zijn het de opdrachten die je erbij moet maken die alles verpesten. Je moet constant zitten schrijven, terwijl ik het persoonlijk beter vind dat je gewoon met een groep leerlingen door de stad trekt om dan nadien in de lessen die uitstap wat kort te bespreken."
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Opvallend is echter wel dat sommigen uit de groep 'niet in het verleden geïnteresseerden' spontaan opmerken dat ze in het buitenland dan weer wel van bepaalde dingen uit het verleden kunnen genieten. Eén student verwoordt het als volgt:

"Als ik dan zelf op reis ga, dan vind ik dat wel interessant. Bijvoorbeeld, nu ga ik in september naar Barcelona om daar dingen te gaan bezoeken. Achter die dingen schuilt er ongetwijfeld ook een zekere historiek en dat vind ik wel interessant."
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

Daarnaast blijken deze studenten tijdens het overlopen van de 19 erfgoedthema's in de door mijzelf samengestelde inspiratiemap toch over een bredere interesse te beschikken dan ze zelf aanvankelijk hadden aangegeven. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat ze zich voordien slechts weinig konden voorstellen bij vroeger, geschiedenis en erfgoed. De thema's waarvoor alle 'niet in het verleden geïnteresseerden' dan toch oprechte belangstelling tonen, zijn 'de geschiedenis van het dagelijkse leven' en 'oude ambachten of handwerktechnieken'. Deze thema's zijn overigens ook populair bij een pak studenten uit de andere twee groepen. Dat jongvolwassenen behoorlijk gefascineerd blijken door het dagdagelijks leven van mensen en leeftijdsgenoten die in een ander tijdperk leefden, is een vaststelling die ook al in het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) als resultaat naar voren kwam.

"Bokrijk is echt de max, hé. Ik ben daar al geweest en dat vond ik echt wel tof. Gewoon zien hoe het vroeger was, is echt wel tof. Iedereen kan zich daar wel een idee van vormen en je ouders of grootouders kunnen wel vertellen over "hun tijd", maar je wilt zo'n dingen toch liever eens met je eigen ogen zien, hé. [...] Kantklossen bijvoorbeeld ... Ik wil echt weten hoe dat gedaan wordt. Ook zo van die rieten manden en zo. Je koopt zo'n dingen in de winkel, maar niemand staat er nog bij stil hoe zo'n dingen gemaakt worden. Ik zou zo'n dingen wel willen uitproberen. Dat ontbreekt wel nog in Brugge, denk ik. Zo van die cursussen om van die oude dingen te mogen uitproberen."

(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

"We zijn met het lager middelbaar een keer naar Bokrijk geweest en ik vond het wel heel leuk om te zien hoe de mensen vroeger leefden, omdat je je dat als kind vroeger niet goed kon voorstellen. Nu vind ik dat eigenlijk nog altijd interessant! Als je zo'n dingen ziet van vroeger, wel dan zie je eigenlijk in wat voor een luxesituatie wij eigenlijk leven. Als je ziet met welke middelen mensen vroeger moesten leven ... Dat vind ik wel interessant, ja. Wellicht heeft dat te maken met het feit dat de alledaagse mens hier centraal staat, hé. Dan ga ik spontaan gaan nadenken over: "Wat als ik toen geleefd had in dat tijdperk?" "

(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

"Vorig jaar zijn we bijvoorbeeld naar leper geweest met de school. Daar zagen we zo'n huis uit het verleden. Ik weet niet meer hoe het noemt, maar ik vond het echt tof om te weten hoe de mensen vroeger leefden. Mocht ik daar nog eens de kans voor krijgen, zou ik zoiets wel nog eens doen. Zo'n dingen zijn ook wat actiever, hé. Je mag daar eens rondkijken en je hoeft niet constant te zitten en te kijken. Dat kan mij wel interesseren. Je kunt je daar makkelijk iets bij voorstellen. Zo zie je een deel van de geschiedenis, hé."

(R14, Howest-studente Sociaal werk)

Bovendien valt het op dat de studenten uit de groep 'niet in het verleden geïnteresseerden' stuk voor stuk toch grote interesse tonen voor erfgoedthema's en onderwerpen die enigszins in de lijn liggen van de door hen gekozen hogeschoolopleidingen.

“Ja, toegepaste kunst zoals meubelen, juwelen, mode vind ik ook wel interessant! Als ik naar films kijk van vroeger, dan vind ik dat leuk om die kleren van vroeger te zien. In Parijs heb je zo'n museum over mode. Ik kan zelf niet zo goed om met een naald en een draad, maar ik zou het wel willen kunnen. Ik brei zelf graag.”
(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“De industriële cultuur vind ik ook interessant! Op National Geographic zijn er daar behoorlijk wat reportages over en daar kijk ik wel regelmatig naar. Het interesseert me wel hoe technieken doorheen de loop der jaren veranderd en verbeterd zijn.”
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

“Ja, de oorlogsgeschiedenis boeit mij! [...] Weet je, het boeit me ook vooral omdat er zo veel verschillende technologieën in gebruikt worden. Er zijn bijvoorbeeld de bommen die Hitler gemaakt had, ik denk dan aan de V1 en V2. Dat fascineert mij wel dat ze in die tijd al zo van die zaken hadden om op grote afstand dingen te bombarderen. [...] Tanks van nu en tanks van vroeger zijn ook compleet anders, hé. Het is dat technologische aspect dat mij het meest interesseert.”
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

“De geschiedenis van het dagelijkse leven interesseert mij eigenlijk ook echt wel. [...] De vergelijking tussen nu en vroeger vind ik wel interessant. Als je sommige dingen nu vergelijkt met hoe het vroeger was, dan zie je wel een duidelijke evolutie tussen vroeger en nu. Ik denk dan bijvoorbeeld aan fietsen. De allereerste fiets zag er compleet anders uit dan de fietsen die wij nu kennen. Dat is ook weer een technologisch aspect uit de geschiedenis, hé. Alles is begonnen met een klein en meestal simpel iets en al die zaken zijn uitgegroeid tot grote dingen. Ik denk dan ook bijvoorbeeld aan auto's. Mochten ze dat alles vroeger niet ontdekt hebben ... Waar zouden we dan nu staan?”
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Deze bevinding lijkt zich trouwens niet enkel te manifesteren bij de studenten uit de groep 'niet in het verleden geïnteresseerden'. Ook 'de in het verleden geïnteresseerde actievelingen' en 'de in het verleden geïnteresseerde passievelingen' tonen grote belangstelling voor de erfgoedthema's en onderwerpen die verband houden met de door hen gekozen opleidingen. Aangezien de keuze voor een bepaalde opleiding doorgaans een veruitwendiging is van een onderliggend interesseveld, biedt deze vaststelling alvast veel mogelijkheden voor de organisatie van een publieksactiviteit, die de erfgoedparticipatie van hogeschoolstudenten kan aanwakkeren.

“Architectuur vind ik wel nog interessant, omdat dat aansluit bij mijn opleiding en omdat ik dat wel kan gebruiken in mijn lessen. Schilderkunst, beeldende kunst, ... Dat interesseert me dan weer wel, maar de pure geschiedenis zoals die van Brugge daar weet ik niet veel van en dat interesseert me wel minder. Wat er hier dan weer van kunst te vinden is, vind ik dan weer wel interessant.”

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Sommige aspecten van de geschiedenis interesseren mij wel, ja. Dat heeft dan vooral te maken met mijn keuzevakken, namelijk Nederlands en godsdienst. Ik interesseer mij dus vooral in de vakgebonden aspecten van de geschiedenis, namelijk religie en geloof. De kathedralen, kerken en zo. Daarnaast is er ook mijn Nederlandse opleiding ... Dan denk ik aan de geschiedenis van literatuur en bekende schrijvers hier. Er zijn toch wel heel wat bekende schrijvers die vroeger in Brugge hebben verbleven, al was het maar voor een tijdje.[...] Eigenlijk ben ik al altijd in godsdienst geïnteresseerd geweest. Ik ben eigenlijk vooral geïnteresseerd in de ontwikkeling van godsdiensten. Dat is eigenlijk ook geschiedenis, hé. Ik vind het interessant om te zien hoe godsdiensten tot iets groot zijn uitgegroeid. Ook de clash tussen diverse godsdiensten vind ik echt interessant.[...] Ik kijk er al naar uit dat ik in mijn tweede jaar de middeleeuwse teksten zal mogen ontleden. Ook lees ik soms over het ontstaan van sprookjes. Ik ontleen daar toch af en toe wel eens boeken over in de bib. Dat heeft ook wel weer te maken met mijn keuze voor het vak Nederlands.”

(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

“Ik vind het leven van beroemde personen vooral interessant als het over kunstenaars gaat uit het verleden. Dat komt voornamelijk doordat ik kunst gevolgd heb in het middelbaar. Misschien geef ik zelfs mijn huidige opleiding van nu op om volgend schooljaar Plastische Opvoeding in het secundair onderwijs te gaan volgen om later P.O. te kunnen gaan geven. Ik weet het nog niet.”

(R7, KHBO-studente BALO)

“Nee, de industriële cultuur interesseert mij niet. Alhoewel, mocht de medische kant belicht worden, zou ik mij wel kunnen interesseren voor het industrieel erfgoed, hoor. Dat ligt dan in de lijn van mijn opleiding, hé.”

(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“Het interesseert mij echt bitter weinig hoe machines gewerkt hebben. Ik ben erg mensgericht eigenlijk. Altijd al geweest. Hoe dingen gemaakt werden, kan wel interessant zijn, maar ... Nee, dat interesseert mij eigenlijk niet zo fel.

Het menselijke, dat vind ik echt interessant!”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Verder viel het tijdens de interviews op dat er een aantal erfgoedthema's zijn waarover zo goed als alle bevroegde studenten het unaniem met elkaar eens zijn. Zo wordt er met lovende woorden gesproken over 'volksverhalen, legendes en sagen', 'traditionele caféspele' en 'stamboomonderzoek, familieku'nde en familiegeschiedenis'. Bij dit laatste erfgoedthema dient echter vermeld dat de bevroegde studenten hoofdzakelijk geïnteresseerd zijn in de achtergrond en geschiedenis van hun eigen familie. Over het thema 'traditionele caféspele' dient dan weer gezegd dat studenten het vooral leuk zouden vinden om zo'n caféspeletjes ergens zelf te mogen spelen. Het thema 'oude groente-, fruit- of dierenrassen en oude teelt- of fokwijzen' kon daarentegen nauwelijks iemand bekoren. Hierna volgen enkele citaten, die respectievelijk gaan over een van de vier erfgoedthema's die zopas werden aangehaald.

“Er zijn de bekende volksverhalen zoals over het Paard van Troje, maar ook de verhalen over Brugge vind ik wel interessant. Ik denk dat zo'n dingen ook wel weer wat dichter staan bij het alledaagse leven. Het is soms gewoon leuk om aan de hand van een verhaal iets te kunnen vertellen aan iemand over je eigen stad. Zo'n verhalen bevatten meestal een verklaring voor een bepaald iets in je stad en als je dat dan weet en je kunt dat aan iemand vertellen ... Ja, dat vind ik wel tof! Over het Minnewater zijn er bijvoorbeeld wel een aantal verhalen bekend. Dat zijn wel toffe dingen.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Die oude caféspele, dat interesseert mij wel. Ik zou dat zeker nog doen met een paar vrienden op café. Ik ken nog wel vrienden die daarin geïnteresseerd zijn. Zelf heb ik dat al een paar keer gedaan. In Gent heb je een cafeetje waar ze zo van die oude spelen hebben en ik ben daar al eens naartoe geweest en dat was omdat ik per se die caféspele eens wilde doen. In Brugge weet ik eigenlijk nergens zo'n soortgelijk cafeetje zijn.”
(R18, Howest-student Office Management)

“Ja, een stamboom zou mij wel interesseren als ik het niet zelf zou moeten opstellen. Over mijn eigen achtergrond zou ik natuurlijk wel graag iets meer te weten komen. Dat is eigenlijk wel iets wat ik zelf al wel eens heb trachten op te zoeken. Het zou bijvoorbeeld makkelijk zijn mocht er gewoon een site bestaan waarop je gewoon je naam moet intypen met een paar gegevens en dat je dan automatisch al de rest vindt. Ik zou daarentegen niet van gebouw naar gebouw gaan om van alles te gaan opvragen over mijn familie, dat niet.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Oude groente-, fruit- of dierenrassen kunnen mij totaal niet boeien. Dat is zelfs een hilarisch thema! (lacht) Iemand uit het platteland zou hier misschien direct in geïnteresseerd zijn, denk ik, maar ik dus absoluut niet!”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Overigens lijkt het alsof heel wat studenten een aantal erfgoedthema's in de loop der jaren beu geraakt zijn. De oorzaak hiervoor is dan meestal te vinden in de periode die ze op de middelbare schoolbanken hebben doorgebracht. Sommige lessen alsook klasuitstappen hebben ervoor gezorgd dat enkele studenten niets meer over de desbetreffende thema's willen te weten komen. Ze hebben het gevoel dat ze het allemaal al wel eens gezien hebben. De erfgoedthema's die in deze context ter sprake kwamen zijn 'oorlogs- of krijgsgeschiedenis'²², 'geschiedenis van ontdekkingsreizen, kolonisatie en migratie' en de 'politieke, economische of sociale geschiedenis'. Daarenboven geven sommige studenten aan dat ze in de toekomst liever geen klassieke Brugse bezienswaardigheden meer zouden gaan bezoeken, omdat ze het gevoel hebben dat ze alles al eens gezien hebben in de lagere en middelbare school.

“Ik denk dat er al veel gezegd geweest is omtrent oorlogs- en krijgsgeschiedenis. Er zijn ook al zodanig veel activiteiten rond gedaan. Ik heb dan ook de indruk dat zo'n dingen gewoon niet meer pakken. Bij mij zou zoiets alvast niet meer pakken. Ik zou er niet meer naar gaan kijken mocht er daaromtrent iets georganiseerd worden, gewoonweg omdat ik er al zo veel over heb gehoord.”

(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Over de politieke, economische en sociale geschiedenis krijg je al zo veel te zien in de les geschiedenis. Ik heb daar eigenlijk al genoeg over gezien in school. [...] Oorlogs- of krijgsgeschiedenis heb ik ook al allemaal in school gezien. Al die dingen worden dan zo saai aangebracht en je hebt dan weinig behoefte om daar nog veel meer over te weten te komen. Je hebt dan zoiets van: “Ik wil het niet meer zien.” ”

(R14, Howest-studente Sociaal werk)

“Vroeger vond ik die ontdekkingsreizen boeiender dan nu. Vroeger was dat interessant om alles te weten te komen over hoe alles ontdekt werd, maar nu vind ik dat minder boeiend. In het middelbaar hoor je daar ook al heel veel over, hé.”

(R18, Howest-student Office Management)

“In Brugge doe ik eigenlijk niet graag van die dingen zoals museumbezoeken, omdat ik het gevoel heb dat ik alles al eens gezien heb toen ik hier in het middelbaar zat.”

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“In Sint-Leo zijn wij vaak naar het Volkskundig Museum geweest. Ook de molens hebben we veel bezocht. We zijn ook naar de tuin van Guido Gezelle geweest. Zo'n dingen kon ik wel appreciëren. Ik heb er nooit een degout van gekregen. We kregen dan ook wat opdrachtjes om de stad te leren kennen en dat vond ik tof, maar nu heb ik het wel gezien.”

(R16, KHBO-student Rechtspraak)

²² Het gaat hier dan vooral om WOI en WOII.

De meeste van de bevroegde studenten kunnen zich wel een vrij goed beeld vormen van wat het begrip 'cultureel erfgoed' zoal inhoudt. Zo zijn er bijvoorbeeld een bijzonder groot aantal studenten die de term 'cultureel erfgoed' spontaan in verband brengen met een proces van betekenisgeving. De daarbij horende behoud- en bewaarfunctie wordt dan ook zeer vaak vermeld. De meerderheid van de bevroegde studenten lijkt het verschil tussen 'cultureel erfgoed' en 'geschiedenis' dus goed te beseffen. Het begrip 'erfgoed' mag in feite geenszins verward worden met 'geschiedenis'. Ten eerste is het niet de geschiedenis zélf die gecultiveerd wordt, maar wel een verwijzing naar een waardevol verleden. Ten tweede is erfgoed de waardering die door een bepaalde groep mensen aan de geschiedenis wordt toegekend, omdat die geschiedenis zeer betekenisvol voor hen is. Indien een hedendaagse samenleving dus vindt dat een bepaalde historische cultuuruiting van waarde is voor de huidige cultuur en bijgevolg zowel gekoesterd als doorgegeven dient te worden, dan kunnen we spreken over erfgoed (van der Zeijden, 2004). Ondanks het feit dat de meerderheid van de bevroegde hogeschoolstudenten het verschil tussen 'cultureel erfgoed' en 'geschiedenis' lijken aan te voelen, valt het op dat vooral de materiële component van het cultureel erfgoed met de term 'erfgoed' geassocieerd wordt. Aan het immaterieel cultureel erfgoed wordt er – behalve door de studenten in de richting Cultuurmanagement – vaak niet meteen gedacht.

“Erfgoed is iets wat belangrijk is in de geschiedenis. Het is iets wat niet mag verdwijnen. [...] Ik vind het goed dat oude gebouwen behouden worden!”
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Als ik aan erfgoed denk, dan denk ik vooral aan volksspelen, rites, oude gebruiken, Middelnederlands ... Eigenlijk allerlei dingen die bewaard blijven.”
(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Onder erfgoed ... Dingen die zeker behouden en onderhouden moeten worden. Die dingen moeten een historische betekenis hebben en hebben liefst ook te maken met de stad. Dingen die dus een verhaal over de stad vertellen. Zo iets ... ”
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

“Erfgoed is voor mij het feit dat gebouwen en bepaalde plekken behouden worden zoals het vroeger was, voornamelijk om de identiteit van een plek te behouden. Ik denk dat het belangrijk is om zo'n dingen te behouden, zodat we kunnen zien hoe het vroeger was.”
(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“Erfgoed? Ik denk dan automatisch aan bepaalde gebouwen zoals godshuizen ... Kleine dingen die al lang in Brugge zijn en al veel betekenis hebben en die we willen behouden. Dat schiet in mijn hoofd.”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Enkele studenten wijzen echter spontaan op het pejoratieve karakter van het woord 'erfgoed'. Ze vinden dan ook dat het woord 'erfgoed' een aantal ongunstige associaties oproept en brengen 'erfgoed' bijgevolg in verband met adjectieven zoals 'oud', 'weinig interessant' en 'saai'.

“Voordat wij begonnen met onze richting ‘cultuurmanagement’ vond ik dat ‘erfgoed’ nogal saai klonk.”

(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Erfgoed associeer ik eigenlijk ook altijd met oude dingen en met dingen die mij niet direct zouden aanspreken.”

(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“In het begin verstond ik onder ‘erfgoed’ gebouwen die aan het afbrokkelen zijn. Nu heb ik dankzij mijn studies toch wel gemerkt dat er een pak meer achter erfgoed zit.”

(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

“Nu ja, erfgoed ... Ik denk niet dat er veel jongeren zijn die weten wat dat wil zeggen. Als ik eerlijk ben, weet ik dat eigenlijk ook niet goed, hoor. Ik denk dat veel jongeren denken dat erfgoed saai is ... en dat het over de geschiedenis gaat en zo.

Veel mensen zijn daar niet echt in geïnteresseerd, hé.”

(R7, KHBO-studente BALO)

In tegenstelling tot het begrip 'erfgoed' lijken de bevroegde hogeschoolstudenten zich veel minder te kunnen voorstellen bij het jaarlijks wederkerend evenement 'Erfgoeddag'. Slechts sporadisch was een student in staat mij te vertellen wat Erfgoeddag precies inhoudt. Als er al studenten waren die me zeiden dat ze ooit aan Erfgoeddag hadden deelgenomen, dan bleek die deelname vooral gekaderd in een school- of stageopdracht.

“Ja, ik ken ‘Erfgoeddag’. In het Atheneum werd ons gevraagd of we daaraan wilden meewerken. En ze vroegen ons dan of we niet wilden meewerken aan een tentoonstelling over de buurt van onze school.”

(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Ik heb er al over gehoord, maar ik zou eigenlijk echt niet weten wanneer het plaatsvindt of wat het precies is. Ik denk dat je dan in Brugge kan rondlopen en bepaalde dingen kan bezoeken ... Ik heb er ook nog nooit aan deelgenomen of zo.”

(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“In 't middelbaar hebben we wel ooit eens een werkstukje moeten maken in het kader van ‘Erfgoeddag’ en dan moest je iets maken over je eigen gemeente, dat wel, maar actief deelnemen aan ‘Erfgoeddag’ heb ik nog niet gedaan. Toch zeker niet vrijwillig en in mijn vrije tijd.”

(R16, KHBO-student Rechtspraktijk)

3.4 Helden

Toen aan de hogeschoolstudenten gevraagd werd hun helden prijs te geven, was het al gauw duidelijk dat dit verzoek geen evidente kwestie betrof. Een groot aantal studenten kon zich geen enkele held of heldin voor de geest halen, zelfs niet na enkele minuutjes bedenktijd. De helden die dan toch tijdens de interviews door enkele studenten werden vernoemd, kunnen ondergebracht worden in de volgende vier categorieën: 'staatshelden', 'stille helden', 'volkshelden' en 'persoonlijke helden'. Deze laatste categorie omvat vrienden, familie en mensen uit de nabije omgeving. Zoals reeds in het theoretisch kader van deze masterproef aan bod kwam, kijken jongeren immers van langsom meer op naar "levensechte personen" in de samenleving dan naar een aantal bekende iconen uit de muzikwereld bijvoorbeeld. Vrienden, familie en mensen uit de nabije omgeving worden – in tegenstelling tot de iconen – als écht gepercipieerd. Dat jongeren zelfs hun ouders steeds meer als helden beschouwen (De Bruyckere & Smits, 2011; Peeters, 2009 geciteerd in De Bruyckere & Smits, 2011), wordt in onderstaande citaten aangetoond.

"Mijn mama is mijn heldin! Ik heb vorig jaar al eens een taak moeten maken rond helden en je moest je held op een creatieve manier omschrijven en toen heb ik voor mijn mama gekozen. Mijn mama heeft namelijk al heel wat meegemaakt in die 46 jaar dat zij leeft en ze blijft eigenlijk altijd sterk. Ze is er ook altijd voor ons. Ik zie niet in waarom mijn held bijvoorbeeld 'Moeder Teresa' moet zijn. Ik ken haar niet en ze heeft niets in mijn leven betekend, dus vandaar ... Mijn mama, dat is mijn beste vriendin!"
(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

"Ik zou dan mijn mama zeggen. Zij heeft al die jaren al zo veel gedaan voor ons. Uiteindelijk is ze er al altijd geweest voor ons. Dat is iets wat je mee hebt voor gans je leven, hé. Met zo van die bekende personen heb je dat eigenlijk niet, hé."
(R14, Howest-studente Sociaal werk)

"Waarom is mijn vader een held? Aan mijn vader heb ik van alles te danken. Dankzij hem mag ik bijvoorbeeld aan de hogeschool studeren."
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Net zoals bij de erfgoedinteresses tonen enkele bevraagde studenten grote belangstelling voor helden of heldinnen die verband houden met de door hen gekozen opleidingen.

"Keith Haring, Robert Mapplethorpe, ... Naar die kunstenaars kijk ik wel op, ja!"
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

"Ik heb wel een paar schrijvers die voor mij echte helden zijn. Ik denk dan vooral aan jeugdauteurs. Annie M.G. Smitt bijvoorbeeld."
(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

Ten slotte volgt hieronder nog een overzicht van alle helden en heldinnen die tijdens de interviews met de hogeschoolstudenten werden opgenoemd.

Tabel 3 - Overzicht helden opgenoemd tijdens interviews

STAATSHELDEN	STILLE HELDEN	VOLKSHELDEN	PERSOONLIJKE HELDEN
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jan Breydel ▪ Pieter de Coninck ▪ Jan van Eyck ▪ Maria van Bourgondië ▪ Martin Luther King ▪ Barack Obama ▪ Che Guevara ▪ Robin Hood 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deelnemers aan de Paralympische Spelen ▪ Dierenrechtenactivisten ▪ De organisatoren van het Brugse stadsfestival 'Klinkers' ▪ Cactus Muziekcentrum vzw 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sportlui zoals Gert Verheyen en de spelers van Club Brugge ▪ Muzieksterren zoals The Beatles, Coldplay en Amy Winehouse ▪ Schrijvers zoals Astrid Lindgren, Annie M.G. Smitt, Hugo Claus, Guido Gezelle en Bart Moeyaert ▪ Kunstenaars zoals Robert Mapplethorpe en Keith Haring 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Moeder ▪ Vader ▪ Een leerkracht uit het verleden

Bron: eigen verwerking

3.5 Erfgoedactiviteiten

Om met de studenten over het gespreksonderwerp 'erfgoedactiviteiten' te kunnen praten, werd de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 aan hen voorgelegd²³. Na een korte toelichting omtrent het concept 'Erfgoeddag', kregen de studenten enkele minuutjes tijd om wat in het programmaboekje te bladeren. Daarna werd hun mening gevraagd omtrent de vorm en inhoud van de activiteiten die in de brochure voorgesteld waren. Waarom spreekt de ene activiteit hen meer aan dan de andere? Welke activiteit geniet hun absolute voorkeur? Hoe zouden zij het programma in functie van hun eigen wensen en behoeften aanpassen? Hieronder volgt de rapportering van de bevindingen omtrent deze materie.

Tijdens de interviews viel het onmiddellijk op dat vooral de studenten uit de groep van 'de in het verleden geïnteresseerde actievelingen' ietwat minder problemen hebben met de manier waarop het bestaande programma van Erfgoeddag Brugge 2012 is samengesteld.

"Ik denk wel dat de personen die ietwat meer cultureel aangelegd zijn genoeg aan hun trekken moeten kunnen komen met het bestaande programma."

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

"Ik ben daar misschien wel een rare in, want ik ga wel graag naar tentoonstellingen en zo van die dingen."

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

²³ De programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 is terug te vinden in de bijlagen.

Toch hebben ook studenten uit de groep van 'de in het verleden geïnteresseerde actievelingen' zo hun bedenkingen bij sommige aspecten van het programma van Erfgoeddag Brugge 2012. Aangezien die bedenkingen meestal vrij dicht aanleunen bij de aanmerkingen die ook door 'de in het verleden geïnteresseerde passievelingen' en 'de niet in het verleden geïnteresseerden' werden geuit, werd besloten om de onderzoeksresultaten met betrekking tot deze materie niet in functie van de drie interessegroepen op te delen.

Net zoals bij de erfgoedinteresses tonen een pak studenten grote belangstelling voor erfgoedactiviteiten die verband houden met de door hen gekozen opleidingen. Aangezien de keuze voor een bepaalde opleiding doorgaans een veruitwendiging is van een onderliggend interesseveld, biedt deze vaststelling alvast veel mogelijkheden voor de organisatie van een publieksactiviteit, die de erfgoedparticipatie van hogeschoolstudenten moet zien aan te wakkeren. Deze bevinding wordt duidelijk in volgende citaten:

“Nummer 13 en 14 vind ik zeer interessant. Die activiteiten gaan over de restauratie. Veel kunstwerken gaan kapot, omdat ze niet goed onderhouden worden. Ik vind het vaak jammer dat een mooi werk volledig veranderd is door een slechte restauratie. Een goede restaurator vind ik dus zeker belangrijk!”

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Nummer 11 ‘Helden van de orthodoxe kerk’. De interesse in die activiteit is ook weer te wijten aan mijn keuze voor het vak godsdienst. Het verschil tussen orthodox en katholiek is niet altijd duidelijk. Daarom zou ik wel eens willen weten wie de grote helden dan wel zijn van de orthodoxe kerk. [...] Nummer 58 ‘Heldinnen in de Bijbelse literatuur’, omdat heldinnen in de bijbel niet echt een evidentie zijn. Ik heb de Bijbel ondertussen ook bijna helemaal gelezen. De Bijbel is er eigenlijk ook om mensen te laten nadenken. Als er dan al een keer een vrouw in de Bijbel aan bod komt, dan valt dat wel op. Je hebt natuurlijk wel de belangrijke vrouwen zoals Judith, Ester en zo ... Ja, dat interesseert me wel.”

(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

“Nummer 17 en 18 zijn ook leuk! In de Volkssterrenwacht in Beisbroek ben ik al eens geweest en dat vond ik wel interessant. Dat thema is ook eerder wetenschappelijk getint en zo'n dingen spreken me dus ook wel aan.”

(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

“Nummer 9 ‘Storm op zee? Watson 3 is onderweg’ springt al direct in het oog bij mij, ook omwille van de Tweede Wereldoorlog. [...] Nummer 17 en 18 springen direct in het oog. Alles wat met ruimtevaart en de sterren te maken heeft, boeit mij echt. Het technologische aspect in die erfgoedactiviteiten spreekt mij wel aan.”

(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Enkele studenten geven trouwens spontaan aan dat ze het een goede zaak zouden vinden mocht het activiteitenprogramma van Erfgoeddag Brugge qua onderwerpen in de toekomst wat meer afgestemd zijn op de diverse hogeschoolopleidingen die men in Brugge kan volgen.

“Er zitten hier heel wat opleidingen in de KHBO. Er is dus niet enkel de lerarenopleiding, maar ook logopedie, verpleegkunde ... Ik zou verschillende zaken proberen te integreren in het programma van Erfgoeddag die de studenten binnen elke opleiding al sowieso zullen aanspreken. Ik zou dus werken met de verschillende opleidingen die er hier zijn. Op die manier ga je volgens mij ook meer gericht te werk en leg je de focus eigenlijk al wat op de interesses van de hogeschoolstudenten, hé.”
(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

“Qua onderwerp denk ik ook dat het ideaal zou zijn mochten er activiteiten georganiseerd worden in het kader van de opleiding van de studenten. Bijvoorbeeld, de mensen die in de lerarenopleiding zitten, die zullen vast en zeker wel geïnteresseerd zijn in hoe het eraan toeging in een oude school. Zo van die dingen. Ik denk misschien aan verpleegkundigen die eens kunnen zien hoe het er vroeger zo allemaal aan toeging. Voor de studenten uit die richtingen is dat volgens mij super interessant om eens te zien hoe zo'n dingen in het verleden gebeurden.”
(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Ik denk dat het misschien wel interessant zou zijn om de helden van de verschillende opleidingen te belichten. Ik denk dat de meeste leerlingen toch wel naar school gaan, omdat hun opleiding in de lijn ligt van hun interesses. Sommigen gaan misschien wel naar school omdat ze moeten, maar toch ... Ik denk dat het wel een goed idee zou kunnen zijn om studenten zo veel mogelijk aan te spreken met dingen die zo dicht mogelijk bij hun eigen levenssituatie en interesses aanleunen.”
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Het valt op dat veel van de bevraagde studenten een voorkeur hebben voor activiteiten die ze nog nooit eerder hebben meegemaakt of waarvan het onderwerp hen minder bekend is.

“Die zaken – zoals een bezoek aan het Groeningemuseum – dat hebben we vroeger ook al verplicht moeten doen in het middelbaar. Dan doe ik toch liever activiteiten die ik nog nooit gedaan heb, hoor.”
(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“Nummer 61 ‘Missionarissen: helden of avonturiers?’ zou ik misschien ook wel willen doen. Ik wil wel eens weten wat die mensen zoal verwezenlijkt hebben. Het is ook weer eens iets anders. In het middelbaar hebben wij de klassieke dingen van Brugge immers al allemaal meermaals gezien.”
(R14, Howest-studente Sociaal werk)

“Nummer 3 over die toppiloot zou ik misschien ook wel nog doen ... Puur omdat het ook over een minder bekend aspect van Brugge gaat. Ik wist eigenlijk niet dat we hier een Brugse piloot gehad hebben in de oorlog.”

(R16, KHBO-student Rechtspraktijk)

“Nummertje 12 ‘Op bedevaart in de middeleeuwen. In de voetsporen van Adornes’ lijkt mij wel nog interessant. Ik heb daar nog niet veel over gehoord. Het interesseert mij dan ook om daar eens iets meer over te weten te komen. Ja, het is een activiteit die een beetje weg ligt van de klassieke paden, hé. Al die andere dingen zie je vaak al op school. Die kleine, meer onbekende verhalen kunnen mij dan weer wel boeien.”

(R18, Howest-student Office Management)

Over de kwestie of erfgoedactiviteiten alleen maar klassieke en historische helden in de schijnwerpers mogen plaatsen, zijn de meningen van de bevraagde studenten vrij verdeeld. Sommige studenten vinden dat erfgoedactiviteiten louter moeten gaan over klassieke helden. Zij zijn er dan ook van overtuigd dat een erfgoedactiviteit interessanter is als ze handelt over klassieke en historische helden. Anderen vinden erfgoedactiviteiten veel aantrekkelijker als ze te maken hebben met niet-klassieke en hedendaagse helden. Zij vinden een dergelijke invalshoek vernieuwend, plezanter, interessanter en tastbaarder. Nog anderen zijn dan weer fervente voorstanders van een combinatie tussen historische en hedendaagse helden.

“Ik denk dat de jongeren die op ‘Erfgoeddag’ afkomen sowieso meer geïnteresseerd zullen zijn in de geschiedenis en de helden van vroeger dan dat ze een activiteit zouden willen doen waar er helden bij betrokken zouden worden van nu.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Ik denk dat die link met vandaag wel belangrijk is. Dat maakt het wat tastbaarder.”

(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nummer 27 ‘Red Zebra’. Dat had ik nu niet verwacht! Alle aspecten worden echt belicht, hé. Niet alleen de oude helden, maar ook de recentere. Wel, dat vind ik nu es écht de max. Ik vind het echt tof dat ze niet alleen blijven steken bij die oude helden. Daar zou ik nu echt nog wel es naartoe gaan. [...] En voor wat betreft de helden, denk ik dat een combinatie van oude en nieuwe helden wel interessant zou zijn. In Brugge denk ik dat men soms bang is om nieuwe dingen uit te proberen. Juist die combinatie van oud en nieuw kan wel plezant zijn.”

(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“Nu denk ik ook wel dat een minderheid van de studenten geïnteresseerd is in geschiedenis of in het verleden. Jongeren zijn volgens mij veel meer bezig met het ‘hier en nu’. Recente helden zijn misschien wel interessanter voor jongeren, denk ik.”

(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

In het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) werd reeds gewezen op het belang van de inhoud van een erfgoedactiviteit. De manier waarop erfgoed ontsloten wordt zou – volgens het 'A la carte'-onderzoeksrapport – in de ogen van jongeren ondergeschikt zijn aan de gekozen invalshoek van een erfgoedactiviteit. Op basis van de interviews die in het kader van deze masterproef werden afgenomen, kan echter geconcludeerd worden dat de inhoud en de presentatie van een erfgoedactiviteit maar beter hand in hand kunnen gaan. Sommige van de bevroegde studenten geven namelijk zelfs aan dat ze de presentatie van een erfgoedactiviteit even belangrijk – zo niet belangrijker – vinden. Ze wijzen op het feit dat een erfgoedthema, dat hen op het eerste gezicht niet interessant zou lijken, in hun ogen toch aantrekkelijk kan worden dankzij de manier waarop het gepresenteerd wordt. Eén studente wijst zelfs op de conferenties van TED, een Amerikaanse non-profitorganisatie die focust op 'ideas worth spreading'. Tijdens de TED-conferenties komen allerlei onderwerpen aan bod die door verschillende gastsprekers worden toegelicht. Een onderwerp dat deze studente op het eerste gezicht niet ligt, wordt – naar verluidt – door de TED-gastsprekers op een zodanig boeiende manier onder woorden gebracht zodat zij uiteindelijk toch in het onderwerp geïnteresseerd kan raken. De manier waarop een onderwerp gepresenteerd wordt, is bijgevolg niet altijd ondergeschikt aan het onderwerp zelf. Enkele studenten verwoorden het als volgt:

“Ik vind de manier waarop een erfgoedactiviteit plaatsvindt het belangrijkste. Het kan bijvoorbeeld een saai onderwerp zijn, maar als het leuk gebracht wordt kan het wel nog interessant worden.”

(R7, KHBO-studente BALO)

“Ik vind hoe een onderwerp naar voren gebracht wordt wel heel belangrijk. Als het een onderwerp is dat mij niet interesseert en het wordt goed gebracht, dan bestaat er misschien een kans dat ik er toch wel in geïnteresseerd zou geraken.”

(R12 KHBO-student Verpleegkunde)

“Voordrachten bijvoorbeeld zullen mij al wat minder aanspreken. Terwijl, als je zo'n activiteit ziet die in het Planetarium zal plaatsvinden, dan weet je al dat er sowieso iets gaat gebeuren. Voor mij primeert toch de manier waarop iets gebracht wordt. Mocht activiteit 18 met het verhaal over mensen en sterren gebracht worden als een pure voordracht, dan zou ik daar al minder geïnteresseerd in zijn, hoor. Nu ja, het onderwerp en de presentatie moeten samengaan, hé.”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Bij sommige studenten primeert de invalshoek, bij andere de manier van presentatie. Hoe dan ook, zo goed als alle bevroegde hogeschoolstudenten vinden de wijze waarop een erfgoedthema ontsloten wordt vrij belangrijk. Gezien de gevarieerdheid aan opinies en visies met betrekking tot de diverse presentatievormen, beperkt dit onderzoeksrapport zich tot enkele kritieke *must do's and don'ts* die voor iedere respondent al dan niet lijken te werken.

Zoals het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) ook alreeds heeft aangetoond, vinden de bevroagde hogeschoolstudenten het belangrijk om zich echt te kunnen inleven in een bepaald thema en/of tijdperk. Een memorabele en zintuiglijke ervaring is een must! Die wending waarbij emoties geconsumeerd worden en de persoonlijke beleving centraal komt te staan, wordt in de wetenschappelijke literatuur aangeduid met het Engelstalige begrip 'The Experience Economy' (Pine & Gilmore, 1999). Dat het belevingsaspect voor de bevroagde studenten een cruciale rol blijkt te spelen, wordt in onderstaande citaten duidelijk.

"Ik denk dat doe-dingen in het programma van 'Erfgoeddag' meer studenten zouden kunnen aanspreken. Dingen die je zelf kan doen. Interactief bezig zijn en niet dat je constant naar iemand moet zitten luisteren. [...] Iets meemaken is gewoon veel toffer!"
(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

"Ik denk dat een workshop of een demonstratie sowieso studenten wel meer kan aanspreken, omdat die dingen wel iets actiever zijn dan een voordracht of een rondleiding of zo."
(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

"Ik vind eigenlijk niet dat er een activiteit specifiek op studenten gericht is. Toch niet zoals het programma van 'Erfgoeddag Brugge' er nu uitziet. Ik ben er eigenlijk zeker van dat mocht je zo'n activiteiten erin stoppen met streekproducten, sjoelbakken en zo van die dingen, dat je dan meer studenten zou kunnen aantrekken. Ik zie in het programma trouwens ook nergens iets staan over eten of drinken. Ik denk dan bijvoorbeeld aan oude gerechten en zo van die dingen."
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

"Ik vind het visuele aspect ook wel belangrijk. Ook het interactieve aspect misschien. [...] De doe-dingen vind ik echt wel 't interessantst. Zo van die interactieve dingen kunnen mij meer bekoren dan zo heel de tijd achter een gids te moeten aanhollen. Persoonlijk zit ik dan echt te kijken naar de klok tot het gedaan is. [...] Mocht ik 'Erfgoeddag Brugge' mee mogen organiseren, dan zou ik er sowieso minder activiteiten in stoppen waarbij je moet stilzitten, kijken en luisteren. Zo'n dingen zal ik wel doen als ik gepensioneerd ben. (lacht)"
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

Een doorsnee tentoonstelling, voordracht of begeleide rondleiding kan de studenten dus nauwelijks bekoren. Zo'n activiteiten worden meestal in verband gebracht met adjectieven zoals 'saai', 'ouderwets', 'slaapverwekkend', 'monotoon', 'weinig zintuiglijk' en 'inspannend'. Bij voordrachten en begeleide rondleidingen doet vooral de gedachte aan de spreker of gids de studenten al huiveren. Velen kunnen zich dan ook spontaan enkele herinneringen voor de geest halen waarbij een droge aframmeling van feiten hen vroeger tot vervelens toe bezighield.

Nochtans geven sommige studenten toe dat er best wel een aantal boeiende sprekers of gidsen bestaan, maar dan moet je al vrij veel geluk hebben. In het meemaken van een voordracht of begeleide rondleiding schuilt dus een groot risico die de bevroagde studenten bij voorkeur liever niet wensen te nemen. Een tweetal studenten illustreert het als volgt:

“Heel dikwijls heb je ook wel wat malchance met de gids die zo’n rondleiding op een saaie manier doet, alles afleest ... Als je pech hebt, kan een gids dus echt wel tegenvallen en geeft hij de rondleiding met weinig enthousiasme. Pas op, er zijn zeker wel gidsen die het goed doen hoor, maar dat zijn dan wel uitzonderingen.”
(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Ik kon het bijvoorbeeld wel erg appreciëren dat – toen ik in het Fort van Breendonk was – er een heel interessante gids was. Hij kon je echt meetrokken in het verhaal. Droge feiten kunnen mij niet echt interesseren. Een saaie aframmeling van feiten boeit niet, hé. Een gids moet je echt kunnen betrekken in een verhaal, anders is iedereen al snel aan het slaapwandelen.”
(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

Bij begeleide rondleidingen hebben een aantal studenten trouwens het gevoel dat ze niets op hun eigen tempo kunnen bezichtigen. Op dat vlak lijken tentoonstellingen beter te scoren. Echter, deze hebben dan weer als nadeel dat als een bezoeker met bijkomende vragen zit, deze meestal onbeantwoord blijven. In de ogen van enkele bevroagde studenten missen tentoonstellingen dan ook vaak het interactieve aspect. Net zoals bij de voordrachten of de begeleide rondleidingen, geven sommige respondenten toe dat er eveneens aangename tentoonstellingen bestaan. Wederom lijken deze in de ogen van de bevroagde studenten slechts zeer zelden voor te komen. Een studente brengt het als volgt onder woorden:

“Ik ben eens naar een tentoonstelling geweest over Vikingen hier in Brugge. Dat was een hele interessante tentoonstelling. Eigenlijk ben ik zelfs niet eens zo’n geschiedenisliefhebber, maar als dat zo’n beetje leuk verpakt is, dan kan mij dat echt wel boeien. Die tentoonstelling was leuk, want het was niet puur kijken naar foto’s en documenten, maar er werden filmpjes getoond van hoe alles gereconstrueerd was. Er waren ook geluidsfragmentjes bij. Dat interactieve aspect vind ik belangrijk. Musea hebben anders al snel de neiging om saai over te komen, vind ik. [...] Zoals ik al heb gezegd, vind ik het heel belangrijk om iets te kunnen ‘zien’. Een tentoonstelling is meestal heel erg sec. Dan lees ik maar de helft van de plakkaatjes en zo. Ik lees alles dan ook echt vrij diagonaal, terwijl als je iets kan zien, horen of meemaken, dan blijven zo’n dingen veel beter bij.”
(R6, KHBO-studente Nederlands - Godsdienst)

De in de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 voorgestelde demonstraties, workshops, concerten en theatervoorstellingen spreken de bevroegde hogeschoolstudenten veel meer aan. Ook zijn ze vol lof over de voorstelling in het Planetarium te Beisbroek. Vooral het feit dat de studenten tijdens dergelijke activiteiten zintuiglijk geprikkeld worden en/of zich actief met iets kunnen bezighouden, valt in de smaak.

“In de buurt van Sint-Anna heb je het Museum van Volkskunde. [...] Als je daar de donderdag gaat, dan is er daar iemand echte snoep aan het maken op de oude wijze. Je kunt nog altijd zo die geur ruiken als je daar binnenkomt. Als kind vond ik dat een super indringende geur, maar ik herinner mij die geur altijd wel. Die demonstratie van dingen uit het verleden vind ik wel bijzonder boeiend. [...] Het is ook veel visueler.”
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Het is echt wel een beleving hé, dat Planetarium. Je hebt er tenminste iets aan.”
(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nummer 40 ... Gewoon al 't feit dat het een workshop is. Ja, dat vind ik altijd wel heel erg tof, zo van die workshops! Je kan dan zo eens zelf iets uitproberen.”
(R7, KHBO-studente BALO)

“In het Museum van Volkskunde hier in Brugge is dat ook zo'n beetje het principe, hé. Ik vind dat wel nog tof om te zien. Je ziet dan zo'n hoedenmaker of een tonnenmaker. Er zijn dan zo van die filmpjes die getoond worden. Elke donderdag wordt er trouwens snoep gemaakt in dat museum. Er is daar zo'n snoepwinkeltje en elke donderdag is er daar iemand die op de oude manier snoep maakt. Zo'n interactieve activiteiten zorgen er volgens mij wel voor dat mensen meer warm gemaakt kunnen worden voor het verleden.”
(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nummer 39 ‘In het harnas! Word een middeleeuwse held’ vind ik ook wel nog tof. Dat spreekt wel tot de verbeelding. Het is een interactieve demonstratie, dus dat spreekt mij wel aan, ja.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Workshops en demonstraties vind ik ook altijd leuk. Nummer 41, namelijk die slijpdemonstratie, lijkt mij ook echt interessant. Daar zou ik zeker naartoe gaan. [...] Alles waar de dingen zo wat tastbaar worden, vind ik interessant. Bij een voordracht moet je soms gewoon maar de dingen aannemen zoals de spreker vertelt, hé. Als je je er iets bij kunt voorstellen, dan vind ik dat interessanter.”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Eén studente liet haar fantasie de vrije loop. Zij is van mening dat men de geschiedenis pas kan ervaren indien men zich er midden in stort. Daarom zou ze het fantastisch vinden om het Brugse verleden aan den lijve te ondervinden. Zonder het zelf te beseffen, beschrijft ze hier het fenomeen 'Living History', een recente vorm van geschiedbeleving waarmee sommigen in de culturele sector volop aan het experimenteren zijn. 'Living History' wordt gezien als een uitstekende manier om een breder publiek aan te spreken, maar wordt soms verweten enkel de "zoete" versie van het verleden gestalte te geven. Volgens critici verdient ook de "zure", onvervalste kant van de geschiedenis een plek binnen de geschiedbeleving (Strouken, 2000).

"Wij hebben hier genoeg kleine straatjes in Brugge en ik zou het heel tof vinden mochten ze hier eens een keer iets nadoen. In de Peterseliestraat heb je bijvoorbeeld een straat met alleen maar bakstenenmuren en de oudste verlichting van de stad. Volgens mij zou het fantastisch zijn mocht je daar een groot toneel kunnen organiseren zoals je dat soort dingen in Bokrijk ook hebt. Je hebt daar dan de priester en de boer en zo. Ik zou het wel leuk vinden om bepaalde taferelen gereconstrueerd te zien. Interactief dan, hé. Ik vind het belangrijk om dingen te zien, te voelen en te proeven. Ik denk dat dat wel jongeren en studenten zou kunnen trekken, hoor. Als je zo'n soort toneelstuk kan doen met de straatjes op de achtergrond en er lopen daar dan mensen die volledig in hun rol zitten ... Dat moet echt fantastisch zijn."
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Sommige studenten geven spontaan aan dat ze een erfgoedactiviteit onder de vorm van een spel, parcours of quiz wel zouden appreciëren. Anderen zijn dan weer van mening dat zo'n activiteiten eerder geschikt zijn voor middelbare scholieren. Eén studente vermeldt dat ze nooit individueel en in haar vrije tijd aan dergelijke activiteiten zou deelnemen, maar wel wanneer die in een schoolse context zouden worden aangeboden.

Zoals het 'A la carte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) ook alreeds heeft aangetoond, vinden jongvolwassenen het fijn om zichzelf in een thematische achtergrond te plaatsen, waarvan er een foto genomen wordt die onmiddellijk via het internet verstuurd kan worden. Ook tijdens de interviews die in het kader van deze masterproef afgenomen werden, kwam dit gegeven eens ter sprake. Toch dient men bij dit soort zaken altijd goed op te letten dat de inhoud van een erfgoedactiviteit niet ten koste gaat van een soort van pretparkgedoe.

"Nu, op galabals zie je dat soms wel, dat jongeren tegen een thematische achtergrond geplaatst worden en dat er dan zo van die foto's genomen worden die daarna op Facebook geplaatst worden. Misschien dat zulke zaken ook wel nog zouden werken. Op het virtuele moet er toch wel wat meer ingespeeld worden, vind ik, aangezien dat zoiets toch wel alles is wat de klok slaat tegenwoordig. Je kunt nergens achterblijven met de nieuwe media."
(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

Mocht er ooit een erfgoedactiviteit plaatsvinden op maat van Brugse jongvolwassenen of hogeschoolstudenten, dan zeggen zo goed als alle respondenten dat ze enkele vrienden of klasgenoten zouden optrommelen om er samen aan deel te nemen. Deze vaststelling hoeft eigenlijk niet te verwonderen. Zoals reeds meermaals in deze masterproef vermeld werd, zijn studenten in het hoger onderwijs tijdens hun recreatieve tijd het meest bezig met hun sociale contacten (Glorieux et al., 2006). Dat is dan ook een zeer bruikbaar gegeven voor acties ter bevordering van de cultuurparticipatie van deze publieksgroep. Ondanks het heersende individualisme in onze samenleving en het feit dat jongeren tegenwoordig massaal virtueel met elkaar in contact staan, is de echte ontmoeting en het samenzijn belangrijker dan ooit. Jongeren moeten elkaar ook nog gewoonweg in het echt kunnen zien (De Bruyckere & Smits, 2011). De primaire motivatie van jongeren om deel te nemen aan een culturele activiteit ligt dan ook vaak in de gemeenschapsfunctie van kunsten en erfgoed. Geen cultuur vanwege cultuur, maar cultuur omwille van het sociale aspect, de vrienden. De voornaamste motivatie om aan een culturele activiteit deel te nemen, is dus een afgeleide van cultuur. Dit gezegd zijnde, kunnen acties ter bevordering van de jongerencultuurparticipatie maar beter inspelen op de sociale functie van kunsten en erfgoed. Voor wat betreft het culturele aanbod en de bijhorende communicatie, komt de nadruk dus bij voorkeur te liggen op het ontmoeten van vrienden, het beleven van plezier, de verruiming van het sociale netwerk en het aangenaam benutten van de vrije tijd (Devos, 2004). Iets wat onderstaande geciteerde hogeschoolstudenten wellicht alleen maar zullen toejuichen.

“Vele studenten gaan enkel maar naar activiteiten als ze het echt chic vinden. Ik denk dan aan optredens en zo. Desnoods waar ze ergens wat drank kunnen kopen, want dat trekt volgens mij ook echt wel aan. Toch zeker bij bepaalde studenten!”
(R1, KHBO-student Cultuurmanagement)

“Een momentje om na een activiteit nog wat na te praten, vind ik ook wel belangrijk. Je kunt er dan een streep onder trekken. Je kunt ook de combinatie maken van een streekproduct en een biertje nadien. Dat zijn zo van die dingen die wij nog zouden waarderen en onze vrienden ook, denk ik.”
(R5, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“‘Vlaanderen zingt’ of ‘Brugge zingt’ op ‘t Zand vind ik echt super. [...] Dan staat de markt hier echt vol met volk. Meezingen en pintjes drinken ... Het sociale contact, zeg maar, dat vind ik toffer dan gewoonweg een stoet zien passeren.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

“Nummer 20, namelijk de poëzievoordracht met aperitief zou ik misschien nog wel willen meemaken, omdat er aperitief is. (lacht) Ik weet het, het klinkt oppervlakkig. Het zou mij dan ook meer gaan om het sociale aspect en de hapjes.”
(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Bij het overlopen van de verschillende erfgoedactiviteiten die in de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 worden aangeboden, viel het op dat een groot aantal van de bevroegde hogeschoolstudenten veel aandacht hebben voor de tijdsduur van een activiteit. Als een erfgoedactiviteit – in de ogen van de studenten – te lang duurt, dan vormt de duur een (extra) drempel om eraan deel te nemen. Aangezien ze op voorhand immers niet weten of een activiteit hen zal bevallen, willen ze het risico liever niet nemen om ettelijke uren te spenderen aan een mogelijks tegenvallende bezigheid.

“Nummer 17 en 18, namelijk die activiteiten in het Planetarium, vind ik echt chic. [...] En het duurt maar een uur! De kans dat het langdradig gaat worden is hier ook alweer wat minder, hé. Een uur is çava voor mij. Mocht dat nu 3 uur zijn bijvoorbeeld, dan zou dat wel te veel zijn, hoor.”

(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“Nummer 14 ‘Onzichtbare helden – over de restauratie van schilderijen in het Groeningemuseum’ zou mij wel interesseren. [...] 40 minuten zie ik hier staan. Ik denk dat dat wel voldoende is. Daar kun je al eens snel naartoe gaan ...”

(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nummertje 4 ‘Een medaille of straatnaam – erkenning voor een held’ ...

Dat duurt 3 uur! Dat lijkt mij echt veel te lang. Dat schrikt mij echt af.

Zoiets mag voor mij echt niet langer dan anderhalf uur duren, hoor.”

(R7, KHBO-studente BALO)

“Niet dat het programma van Erfgoeddag niet interessant is, maar ik weet niet of ik er tijd voor zou vrij maken. Ik heb het gevoel dat je ook rap een halve dag zou kwijt zijn. Ik ga liever naar iets wat maar een uur of twee uur duurt. Ik denk dat het moeilijk is om een erfgoedactiviteit boeiend te houden voor vier uur lang voor jonge gasten.”

(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

Ten slotte geven de meeste van de bevroegde studenten aan dat ze geen planners zijn. Enkel de activiteiten die ze dolgraag willen meemaken, zetten ze geruime tijd op voorhand in hun agenda. Eén studente illustreert dit aan de hand van de ticketverkoop voor het Belgische *outdoor dancefestival* ‘Tomorrowland’, dat in 2012 in een mum van tijd uitverkocht is geraakt. Dat er voor een aantal activiteiten uit de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 lang op voorhand gereserveerd dient te worden, wordt dan ook door vele respondenten als negatief ervaren. Hoewel ze meestal wel begrip kunnen opbrengen voor de redenen waarom organisatoren met reservaties werken, vinden ze het jammer dat ze daardoor vaak de kans niet meer hebben om op het allerlaatste moment nog aan een activiteit te kunnen deelnemen. Bovendien hebben sommigen problemen met het dwingende karakter van een reservatie. Eenmaal gereserveerd, kunnen ze er nog maar moeilijk vanonder muizen.

“Ik weet van mezelf dat ik – toen ik de brochure in mijn handen had – dacht van: “ho, ik moet dat hier reserveren.” Nu ja, dat reserveren stoort mij wel een beetje. Soms krijgen wij plots een hele grote taak en dan moet ik daarvoor op het laatste moment vaak mijn weekend opofferen. Dus dat reserveren en zo vind ik niet echt een goed idee voor jongeren of studenten. Sowieso beslis ik vaak op het moment zelf waar ik naartoe ga. Voor mij is dat reserveren toch wel een bron van ergernis. Ik merk dat ook wel bij mijn medestudenten dat zij het ook ergerlijk vinden om te reserveren. Als je dan reserveert, dan ben je eigenlijk wel ergens verplicht om er naartoe te gaan, maar soms is het gewoon moeilijk om op voorhand te zeggen of je kan of niet. Alles is bij studenten echt last-minute.”

(R6, KHBO-studente BASO Nederlands - Godsdienst)

“Als je zoiets op voorhand vastlegt, dan moet je wel gaan, want je bent ingeschreven. Of omgekeerd. Als je dan iets wilt meemaken, waarvoor je je moest inschrijven en het is al dagen van voordien volzet ... Op die manier is dat reserveren echt een drempel. Nu ja, voor iets waarvan ik weet dat ik mij er echt voor interesseer, zal ik zonder problemen reserveren.”

(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Misschien dat dat inschrijven wel een probleem zou kunnen vormen, omdat studenten alles gewoon op zich laten afkomen. De meesten beslissen laat als ze ergens naartoe gaan. Ik snap het ook wel dat het voor organisaties praktisch gezien moeilijk is om niet met reservaties te werken voor sommige activiteiten. Ik snap het dus wel dat je je voor sommige dingen op voorhand moet inschrijven.”

(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

“Als je sowieso wilt gaan, dan mag dat geen probleem vormen. Ik denk gewoon dat als je niet reserveert en je wilt op het laatste moment toch gaan, dat het dan wel jammer is dat je niet kunt gaan, omdat het volzet is. Wij beslissen meestal wel dingen zo'n 5 dagen op voorhand, maar eigenlijk niet veel vroeger ...”

(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“Als iets je interesseert, mag reserveren volgens mij echt geen probleem zijn.”

(R15, KHBO-student BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek)

“Ja, het is wel zo dat studenten meestal last-minute beslissen. Meestal kijk ik gewoon de dag zelf wat ik zal doen. Er wordt weinig gepland, hoor. [...] Bovendien hang ik mij dan ook niet graag vast aan iets waarvan ik niet zeker ben of ik het graag zou doen. [...] Door te werken met reservaties, denk ik wel dat de drempel wat hoger wordt. Ik ben daar eigenlijk zeker van.”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

3.6 Communicatie

Voor wat betreft de communicatie rond Erfgoeddag Brugge 2012 werden er verschillende communicatiemiddelen ingezet. Ten eerste was er de programmabrochure, waarvan de totale oplage neerkwam op zo'n 67.000 exemplaren. Via de post belandde deze brochure in de brievenbus van iedere Bruggeling. Daarnaast was de brochure onder meer te vinden in de Brugse Openbare Bibliotheek, toeristische infokantoren, dienstencentra, gemeentehuizen in en rond de stad Brugge alsook bij alle aan Erfgoeddag Brugge deelnemende partners. De Brugse Erfgoedcel beschikt tevens over een klantenbestand van circa 1.500 personen, die in het verleden reeds aan erfgoedactiviteiten deelnamen en op de hoogte willen blijven van activiteiten die in de toekomst nog zullen plaatsvinden. De programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 werd ook aan deze mensen per post bezorgd. Ten tweede werden er zo'n 1.200 affiches verspreid via het distributiebedrijf 'Publiek Geheim'. Op die manier kwam de affiche in alle winkels en horecazaken in Brugge en haar deelgemeenten terecht. Bovendien werden de affiches – met de hulp van vrijwilligers – verdeeld in Brugse galerijen, (avond)scholen, dienstencentra en publieke stadsdiensten en waren ze ook te zien bij de aan Erfgoeddag Brugge deelnemende partners. Ten derde was Erfgoeddag Brugge 2012 ook voorzien van een website waarop allerlei informatie over het evenement te vinden was en via dewelke men zich rechtstreeks kon inschrijven voor de aangeboden erfgoedactiviteiten. Overigens werden de circa 2.500 leden via een digitale nieuwsbrief op de hoogte gebracht. Ook op allerhande andere websites werd ruime aandacht besteed aan het evenement. Ten vierde werd de voorbije editie van Erfgoeddag Brugge aangekondigd in diverse erfgoed- en cultuurgerelateerde tijdschriften. Ten slotte vond er in maart 2012 een persconferentie plaats die Erfgoeddag Brugge 2012 nog extra in de kijker moest zetten (Katrien Steelandt, coördinator erfgoedcommunicatie bij Erfgoedcel Brugge en tevens lokale coördinator van Erfgoeddag Brugge, persoonlijke communicatie, vrijdag 11 mei 2012). Ondanks het feit dat de voor Erfgoeddag Brugge 2012 ingezette communicatiemiddelen wijd verspreid werden, gaven enkele studenten tijdens de interviews aan dat ze – nadat ze de programmabrochure in mijn bijzijn hadden doorgenomen – eigenlijk wel heel graag naar Erfgoeddag Brugge zouden zijn geweest, maar dat ze er tot hun spijt nergens iets over hadden gehoord of gezien. Sommigen drukten dan ook hun wens uit om de affiches en brochures van Erfgoeddag Brugge in de toekomst meer op plaatsen te zien verschijnen waar zij zich vaak bevinden. Zo werden suggesties gegeven om wat meer reclame te voeren in onder meer het Brugse uitgaansmilieu en op de twee plaatselijke hogescholen, met name de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) en de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). Deze twee Brugse hogescholen werden naar verluidt niet voorzien van affiches en brochures van Erfgoeddag Brugge 2012 (Katrien Steelandt, coördinator erfgoedcommunicatie bij Erfgoedcel Brugge en tevens lokale coördinator van Erfgoeddag Brugge, persoonlijke communicatie, maandag 14 mei 2012).

“Er is ook wel niet zo veel – althans dat vind ik persoonlijk – publiciteit rond ‘Erfgoeddag’ gemaakt geweest. ‘t Is nu omdat ik zelf naar de bibliotheek ben geweest dat ik die folder van ‘Erfgoeddag’ heb zien staan. De link met de bibliotheek en erfgoed wordt misschien wel makkelijk gelegd, maar er zijn volgens mij wellicht ook mensen die graag naar ‘Erfgoeddag’ zouden willen gaan, maar nooit de bibliotheek binnenstappen en dus nooit die folder te zien zouden krijgen. Ik weet eigenlijk niet of er daar zo veel reclame voor gemaakt is geweest. Ik ben er zeker van dat het niet genoeg verspreid is geweest op plaatsen waar jongeren vaak komen. Bijvoorbeeld bij ons op school zijn er ook geen posters van ‘Erfgoeddag’ te vinden. Mocht dat hier gehangen hebben, dan denk ik dat ik misschien wel rapper zou gaan. Onbewust zou dat voor mij wel een stimulans zijn, denk ik.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Wow zeg, die brochure omvat zo’n interessante dingen allemaal. En echt alles komt aan bod, hé. Ik had enkel maar op het UNESCO-rondpunt aan het station iets zien staan over ‘Erfgoeddag’. Er staat daar zo’n plakkaat, maar als je daar passeert dan ga je daar nu niet meteen zelf iets over opzoeken als je thuis bent. Ik vind wel dat ik er te weinig informatie over heb gekregen.”

(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“Ik ben zelf meer te weten gekomen over ‘Erfgoeddag’ dankzij mijn stageplaats, maar ik denk dat veel van mijn vrienden niet zouden weten wat ‘Erfgoeddag’ zoal inhoudt. Ik moet toegeven dat ik eigenlijk ook niet echt op de hoogte was van wat er zoal gebeurt op ‘Erfgoeddag’. Tot nu! Als ik dat hier allemaal zo zie, dan verschiet ik toch wel een beetje van het grote aanbod. [...] Ik denk niet dat je ervan uit mag gaan dat het mensen niet interesseert. Ik denk gewoon dat mensen zich soms weinig bij ‘Erfgoeddag’ kunnen voorstellen. Zelfs ik wist eigenlijk niet goed voor wat het stond.”

(R11, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Nu ja, volgens mij zijn we er gewoon niet genoeg van op de hoogte gebracht. Ik denk ook wel dat er veel zijn die denken dat ‘Erfgoeddag’ een saaie bedoening is. Ik denk dat velen zullen denken dat het enkel gaat om museumbezoeken, maar er zijn blijkbaar ook nog veel meer andere dingen te doen! Ik wist bijvoorbeeld ook niet dat er zo’n uitgebreid programma was.”

(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

“Nu ja, weet je ... Zo’n boekje krijgen wij als jongeren nauwelijks in onze handen, hé. Ik herken het voorblad wel, maar daar stopt het. Zo’n dingen worden amper uitgedeeld op plaatsen waar jongeren zitten. Eigenlijk vind ik dat er daar meer ruchtbaarheid aan gegeven zou moeten worden op school.”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van het gespreksonderwerp 'communicatie' gepolst naar hun meningen en visies omtrent allerhande communicatiemiddelen. Hoewel op basis van hun antwoorden geconcludeerd zou kunnen worden dat een mix van verschillende communicatiemiddelen nog steeds de beste oplossing is, valt het wel op dat de meerderheid van de bevroegde studenten behoorlijk veel belang hecht aan de evenementenfunctie binnen sociale media zoals Facebook. Sommige hogeschoolstudenten beschouwen de evenementenfunctie binnen de sociaalnetwerksite Facebook zelfs als een virtuele vorm van mond-tot-mondreclame. Als een evenement door vrienden gesuggereerd en/of gedeeld wordt, dan lijkt het wel alsof dat evenement een zekere meerwaarde krijgt in de ogen van de ontvanger.

“Als je ziet dat een evenement op Facebook een paar keer wordt doorgegeven, dan heeft dat volgens mij wel zo zijn effect. [...] Een uitnodiging voor ‘Erfgoeddag’ via Facebook zou sowieso de stap al wat kleiner maken om er naartoe te gaan. Dan zie je ook al meteen wie er naartoe gaat van je vrienden.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Je ziet dan bijvoorbeeld zo’n evenement passeren op Facebook, omdat een van je vrienden er al naartoe gaat. Dan ben je wel geneigd om eens te kijken wat dat evenement precies inhoudt.”

(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

Toch lijkt Facebook niet voor iedereen het meest geschikte communicatiemiddel te zijn. Enkele studenten geven aan dat ze amper nog oog hebben voor de invitaties die ze via deze sociaalnetwerksite ontvangen. Ze spreken over een *overload* aan uitnodigingen, waardoor ze de moed niet meer hebben om alles grondig te bekijken. Deze vaststelling ondersteunt het betoog om zich allerm minst te beperken tot het inzetten van sociale media in de erfgoedsector. Ook Devos (2004) pleit voor een gevarieerde communicatiemix in de cultuursector.

Als we de bevroegde hogeschoolstudenten mogen geloven, dan blijken posters het nog steeds erg goed te doen. Posters op café, op school, op toilet en op plaatsen die te maken hebben met het openbaar vervoer worden als efficiënt beschouwd. Vooral op plekken waar studenten niets anders kunnen doen dan wachten, worden posters zeer grondig bekeken. Flyers daarentegen worden door zo goed als geen enkele respondent nog gewaardeerd. Wanneer flyers uitgedeeld worden in school of op straat, dan worden ze vluchtig bekeken en vrijwel meteen weggegooid. Sommige bevroegde hogeschoolstudenten geven aan dat ze nog steeds graag bereikt worden via de post. Opvallend is wel dat deze studenten aangeven dat zij veel meer interesse hebben voor iets wat aan hen persoonlijk geadresseerd wordt dan voor iets wat zomaar in de brievenbus wordt gedropt. Dit kan een verklaring vormen voor het feit dat de overgrote meerderheid van de bevroegde Brugse hogeschoolstudenten de brochure van Erfgoeddag Brugge 2012 vóór het interview nog nooit hadden gezien.

Indien het dus de bedoeling is om de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge in de toekomst op een efficiënte manier onder Brugse studenten te verspreiden, dan kan het een goed idee zijn om de brochure niet ongeadresseerd in hun brievenbus te laten belanden.

“Met ‘Brugge Leeft’ hebben ze ook alle studenten per brief gecontacteerd. Dat kwam op mijn eigen naam toe en dat vond ik eigenlijk wel tof. Dan denk je ook niet meteen aan reclame. Dan zal je dat wel eens opendoen. Als het gewoon reclame is die niet op mijn persoonlijke naam toekomt, dan ben ik sneller geneigd om dat weg te gooien.”
(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

“Ik krijg wel nog altijd graag iets tastbaar in de bus eigenlijk. Mocht die brochure van ‘Erfgoeddag’ bij mij thuis liggen, dan zou ik daar zeker wel eens in kijken. Bij ons thuis heb ik hem alleszins nog niet zien liggen.”
(R9, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Ik denk dat ik eerder geneigd zou zijn om die brochure van ‘Erfgoeddag’ eens door te nemen, indien het op mijn naam zou toekomen. Dan weet ik onmiddellijk dat het voor mijzelf bestemd is. Al die andere reclameboekjes zijn zonder naam en die zitten al zo veel in de brievenbus ...”
(R10, KHBO-student BASO Wiskunde - Informatica)

Enkele bevraagde studenten geven aan dat ze graag op de hoogte gehouden worden van Brugse evenementen via mails die ze ontvangen vanwege de Stuvo-dienst van hun school. Sommigen vinden het dan ook erg jammer dat er omtrent Erfgoeddag Brugge 2012 niet via dit medium gecommuniceerd is geweest. Andere studenten vinden het zelfs spijtig dat er op school geen *face to face* reclame werd gevoerd voor Erfgoeddag. Ze stellen het als volgt:

“Op school moeten ze er uitleg over komen geven, denk ik. Bij ons in het atrium of zo. Daar kun je wel iets doen zoals een infosessie. Gelijk wat, iedereen zal het daar altijd gezien hebben! Eerlijk gezegd denk ik dat dat de beste methode is om de interesse van studenten op te wekken. Ik denk anders niet dat er veel studenten op zo’n erfgoedactiviteiten af zouden komen, hoor. Ik merk dat bij mezelf ook op, hoor. Toen er hier in het begin van het schooljaar in de KHBO mensen stonden om zo van die krantenabonnementen aan te smeren, dan was ik ook echt geïnteresseerd. Zelf zou ik daar anders eigenlijk weinig over opgezocht hebben, denk ik.”
(R7, KHBO-studente BALO)

“Mocht er een keertje iemand wat meer uitleg komen geven over ‘Erfgoeddag’ – over de middag bijvoorbeeld – dan denk ik dat er toch wel wat meer studenten geïnteresseerd zouden zijn. Dat persoonlijk contact en dat persoonlijk op de hoogte gehouden worden, mis ik tegenwoordig wel een beetje.”
(R18, Howest-student Office Management)

Bovendien wijst één student op de kracht van een opvallende actie. Hij is er dan ook van overtuigd dat dergelijke acties de aandacht zullen trekken, zelfs voor een erfgoedactiviteit. Hij illustreert het aan de hand van onderstaande voorbeelden.

“Een gigantische poster zou wel eens tof zijn. Hang dat ergens in Brugge en iedereen zal het wel gezien hebben. Er moet daar niet te veel tralala op staan van zinnen. Zet daar iets humoristisch op of iets wat er een tikkeltje over is misschien zelfs ... Dan heb je zo iets van: “Amaai, durven ze dat wel?” Zo’n dingen blijven wel direct in het hoofd hangen, hé. Dingen die wat choqueren of controversie uitlokken. Niet te veel ook, hé. Daarnaast denk ik ook aan bierkaartjes. Als er daar iets op staat, dan ga je dat wel automatisch lezen, hé. Of zo van die doe-dingen op een bierkaartje vind ik ook wel tof. Gegarandeerd dat iedereen dat doet.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

Tijdens de interviews werd in het kader van het gespreksonderwerp ‘communicatie’ eveneens gepolst naar de meningen en visies van de Brugse hogeschoolstudenten omtrent de eigenschappen van een goed communicatiemiddel. Ten eerste moet een communicatiemiddel goed zichtbaar en herkenbaar zijn. Een aantrekkelijke lay-out is een groot pluspunt. Ten tweede moet er sprake zijn van duidelijke en bondig geformuleerde informatie. Te veel tekst wordt niet gewaardeerd. Ten derde wordt een aantrekkelijk taalgebruik geapprecieerd. Zo geven sommige studenten aan dat ze woorden zoals ‘voordracht’, ‘begeleide rondleiding’, ‘erfgoed’ en ‘Erfgoeddag’ saai vinden klinken. Enkele studenten verwoordden het als volgt:

“Het woordje ‘Erfgoeddag’ kan misschien ook wel afschrikken, omdat studenten en jongeren dat misschien zullen associëren met saaiheid. Mij schrikt dat niet af, omdat ik er wel wat over weet, maar het kan volgens mij wel een negatieve invloed hebben op de deelname van studenten.”
(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Nummer 51 ‘Een medaille of straatnaam – erkenning voor een held’ ... Ik denk niet dat die activiteit interessant zal zijn. Mij spreekt het alleszins niet echt aan. Het klinkt gewoon al heel droog. Nummer 61 ‘Missionarissen: helden of avonturiers?’ lijkt mij dan weer wel interessant. In de titel staat er trouwens ook al een vraag en als er daar tijdens de activiteit ook al wat dieper op ingegaan wordt, denk ik wel dat het zeker interessant kan zijn om over die vraag na te denken.”
(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Nu ja, erfgoed ... Ik denk niet dat er veel jongeren zijn die weten wat dat wil zeggen. Als ik eerlijk ben, weet ik dat eigenlijk ook niet goed, hoor. Ik denk dat veel jongeren denken dat erfgoed saai is”
(R7, KHBO-studente BALO)

Tijdens het overlopen van de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 geven twee studenten trouwens aan dat ze het woord 'evocatie' niet begrijpen. Opvallend is dat het hier zelfs twee studenten uit de richting Cultuurmanagement betreft. Een begrip dat studenten niet snappen, verhoogt mogelijks de kans op desinteresse in de daarbij horende informatie.

“Zie hier, evocaties ... Ik weet niet eens wat dat wil zeggen! Gewoon omdat ik niet weet wat het is, zou ik het al niet lezen!”

(R5, KHBO-student Cultuurmanagement)

Ten slotte is het zo dat een erfgoedactiviteit in de ogen van sommige studenten minder aantrekkelijk wordt, indien het verband tussen de organiserende overheid en de activiteit in kwestie te nadrukkelijk gecommuniceerd zou worden. Dergelijke bevinding werd eveneens vastgesteld in het 'A la carte'-onderzoek van Ladda vzw (2009).

“Het logo van de stad vind ikzelf niet erg, maar ik denk wel dat het sommigen kan afschrikken. Ze denken dan: “Oei, het is iets wat door de stad Brugge zelf georganiseerd wordt!” Voor mij maakt dat eigenlijk absoluut niet uit.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

“Als dat van 't stad uitgaat, zal dat inderdaad niet veel volk trekken, denk ik. Al zeker geen studenten. Ik weet sowieso dat de stad zo'n initiatieven op een bepaalde manier aan de man zal brengen, zodat zo'n erfgoedactiviteiten uiteindelijk toch eerder weer de middelbare leeftijd zullen aanspreken, hé. De stad richt zich bitter weinig tot de jongeren.”

(R17, Howest-studente Toegepaste Psychologie)

3.7 Locatie en tijdstip

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van dit gespreksonderwerp eerst gepolst naar hun meningen en visies omtrent een goede locatie voor een erfgoedactiviteit op maat van studenten en jongvolwassenen. De meerderheid van de bevroegde studenten geeft aan dat ze de Brugse binnenstad een uitstekende locatie vinden voor erfgoedactiviteiten. In hun ogen biedt de Brugse stadskern een aantal onklopbare voordelen. Ten eerste is zo goed als elke Brugse hogeschoolstudent – die al dan niet afkomstig is uit Brugge – min of meer vertrouwd met het Brugse stadscentrum. Ten tweede is het centrum vrij goed bereikbaar. Ten derde beschikt de Brugse binnenstad – als UNESCO-werelderfgoed – volgens een aantal studenten over alle kwaliteiten die nodig zijn om het decor voor een geslaagde erfgoedactiviteit te vormen. Zonder het zelf te beseffen, geven ze hiermee een voorbeeld van het gebruik van een stedelijke omgeving als decor voor een evenement. Dit principe wordt in cultuurtoeristische sferen “The city as a stage” genoemd.

“In effect, new experience production policies are beginning to treat the city as a stage on which experiences can be created. A whole range of spaces within the city, ranging from prescribed venues such as theatres to unbounded and impromptu stages fashioned from the city streets and open spaces, are beginning to be used as cultural production centres. The city becomes a stage, and the cultural life and everyday life of the city are developed into one extended festival.” (Richards, 2001, p. 60)

Sommige studenten zouden het zelfs een goed idee vinden indien een erfgoedactiviteit bij hen op school georganiseerd zou worden. Ze zijn ervan overtuigd dat de drempel om deel te nemen aan een erfgoedactiviteit op die manier kleiner wordt. Gedurende een springuur, de middagpauze of direct volgend op het einde van een lesdag kunnen studenten immers proeven van een of andere erfgoedhappening zonder zich ervoor te moeten verplaatsen. Bovendien zouden ze niet het gevoel hebben iets van hun kostbare vrije tijd te moeten “opofferen”.

“Ja, hier op school zou misschien wel kunnen helpen. Zo wordt de stap wat kleiner. Anders moeten studenten zelf ergens naartoe gaan, waar ze in eerste instantie misschien niet zelf in geïnteresseerd zijn. Als ze hier op school al sowieso aanwezig zijn, dan kan die interesse misschien wel groter worden voor erfgoed. Dus ja, een erfgoedactiviteit naar jongeren of studenten brengen, zou misschien wel een goede oplossing kunnen zijn.”

(R2, KHBO-studente BASO Nederlands - Biologie)

Toch blijkt de meerderheid van de bevroegde studenten geen fervente voorstander van een erfgoedactiviteit in een schoolse omgeving. Ten eerste is het in hun ogen praktisch gezien moeilijk haalbaar om zo'n activiteit op school te organiseren. Ze wijzen hierbij op de diverse collegeroosters van de verschillende opleidingen, het feit dat er meerdere campussen in Brugge zijn en op de complexiteit om erfgoedgerelateerd materiaal naar de school te brengen. Ten tweede geven sommige studenten aan dat ze het net plezant zouden vinden om een erfgoedactiviteit buiten een schoolse context mee te kunnen maken. De hogeschool wordt door deze studenten veelal gezien als een plek waar ze niet voor hun plezier aanwezig zijn.

“Nu ja, je moet ook kijken of sommige dingen wel haalbaar zijn om op andere locaties uit te voeren. Sommige dingen kun je gewoon moeilijk verplaatsen naar een schoolse omgeving. Het is een kwestie van haalbaarheid. Soms is het ook gewoon leuk om nu net eens buiten die schoolse context iets te gaan ontdekken.”

(R3, KHBO-studente BASO Engels - Plastische Opvoeding)

“Als je mensen in een lokaal stopt, wat heb je dan nog aan je erfgoed? Niets. Bijvoorbeeld een activiteit op school vind ik maar niets.”

(R8, KHBO-studente BASO Engels - Project Kunstvakken)

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van dit gespreksonderwerp eveneens gepolst naar hun meningen en visies omtrent het tijdstip voor een erfgoedactiviteit op maat van studenten en jongvolwassenen. Blok- en examenperiodes worden – omwille van logische redenen – als verre van ideale momenten beschouwd. Indien een erfgoedactiviteit in het weekend zou plaatsvinden, dan geven de studenten aan dat ze zoiets bij voorkeur na de middag willen meemaken. Het weekend is voor hen namelijk een ideale gelegenheid om eens te kunnen uitslapen. Echter, niet iedereen ziet het weekend als een goed tijdstip voor een erfgoedactiviteit. Sommigen geven eerlijkheidshalve toe dat ze hun weekend niet voor een dergelijk evenement zouden opofferen. Anderen vinden het weekend allesbehalve ideaal, omdat kotstudenten in Brugge op die manier nauwelijks de kans krijgen om deel te nemen. In dat opzicht vindt een erfgoedactiviteit bij voorkeur 's avonds plaats op schooldagen.

“Als je het in de week doet, zijn er veel meer studenten. In het weekend zijn er namelijk veel die naar huis gaan en die hier op kot zitten. Dan moet je alles natuurlijk wel weer 's avonds organiseren, want de meesten moeten overdag naar de les. Ik denk dat het misschien geen slecht idee zou zijn om zoiets aansluitend op de lessen te organiseren. Ook weer niet te laat. Misschien vanaf 19u tot 21u.”
(R12, KHBO-student Verpleegkunde)

3.8 Prijs

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van dit gespreksonderwerp gepolst naar hun betalingsbereidheid voor een erfgoedactiviteit op maat van studenten en jongvolwassenen. Het bedrag dat de bevroegde studenten over hebben voor een dergelijke activiteit varieert doorgaans tussen 2 en 10 euro. Eén enkeling sprak over 20 euro, maar dan moest de activiteit wel heel erg interessant zijn. Hoewel de meerderheid van de studenten fan is van 'gratis', hebben sommigen er wel zo hun bedenkingen bij. Sommigen wijzen op het feit dat 'gratis' de intrinsieke waarde van een evenement kan ondergraven. Anderen denken dan weer aan het principe van voorverkoop. Indien men op voorhand een toegangsbewijs moet aankopen, dan is de kans kleiner dat men op het moment zelf – omwille van uiteenlopende redenen – z'n kat stuurt.

“Soms komt een 'gratis' activiteit maar gewoontjes over. Soms vraag ik mij dan af of het wel de moeite waard is om er naartoe te gaan.”
(R4, KHBO-studente Cultuurmanagement)

“Gratis zorgt ervoor dat meer mensen op het moment zelf nog zullen afhaken. Bijvoorbeeld als ze geen zin meer hebben om te gaan of bij slecht weer.”
(R13, Howest-studente Office Management, afstudeerrichting Medical assistant)

Algemeen besluit en aanbevelingen

Aan de hand van deze masterproef wilde ik nagaan hoe Erfgoedcel Brugge het thema 'helden' kan gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van 'Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge' kan aanwakkeren. Ik wilde met andere woorden enkele *must do's and don'ts* ontdekken die de marketingmix van desbetreffend evenement ten goede kunnen komen. Aangezien een vraaggerichte benadering de meest succesvolle manier is om jongvolwassenen aan te spreken, is het belangrijk dat de verschillende componenten van de marketingmix aansluiting vinden bij de behoeften, wensen en interesses van deze jonge doelgroep (Mulder, 2008; Ladda vzw, 2009). Derhalve werd in functie van deze masterproef besloten om in dialoog te treden met een 18-tal Brugse hogeschoolstudenten die opgegroeid zijn te Brugge. Middels semigestructureerde interviews werd het mogelijk om via een gesprek over hun eigen leefwereld en interesses geleidelijk aan over te schakelen op een babbel omtrent hun wensen en verlangens met betrekking tot een buitenshuizige publieksactiviteit in het kader van het thema 'helden'. Niet de frequentie van voorkomen, maar wel de betekenisgeving en de variatie in die betekenisgeving waren erg belangrijk bij dit onderzoek. Om die reden werd er dan ook beslist om de nodige data uitsluitend via een kwalitatieve onderzoeksmethode te verzamelen. Uiteindelijk ben ik tot een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen gekomen die de marketingmix van een buitenshuizige 'helden'-activiteit voor Brugse hogeschoolstudenten woonachtig te Brugge ten goede kunnen komen. Achtereenvolgens worden de aanbevelingen met betrekking tot aanbod, communicatie, prijs, plaats en tijdstip toegelicht. Hierbij dient echter wel vermeld dat het in de praktijk toepassen van deze aanbevelingen uiteraard geen garantie biedt op succes. Desalniettemin verhoogt het wel de kans op het welslagen van de erfgoedactiviteit in kwestie.

Aanbevelingen met betrekking tot het aanbod

Net zoals alle andere componenten van de marketingmix, dient het aanbod voortreffelijk in te spelen op de leefwereld, interesses, behoeften en wensen van de beoogde doelgroep. Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge kwamen in dit verband dan ook een aantal belangrijke zaken aan het licht. Ten eerste is gebleken dat het sociale contact met vrienden of medestudenten in het leven van zo goed als elke door mij bevroegde student een cruciale rol lijkt te spelen. Mocht er dan ook ooit een 'helden'-activiteit plaatsvinden op maat van Brugse jongvolwassenen of hogeschoolstudenten, dan zeggen zo goed als alle respondenten dat ze enkele vrienden of klasgenoten zouden optrommelen om er samen aan deel te nemen. Deze vaststelling hoeft niet te verwonderen. Studenten in het hoger onderwijs zijn tijdens hun recreatieve tijd namelijk het meest bezig met hun sociale contacten (Glorieux et al., 2006). Dit is dan ook een zeer bruikbaar gegeven voor acties ter bevordering van de cultuur- en erfgoedparticipatie van deze publieksgroep.

Ondanks het heersende individualisme in onze samenleving en het feit dat jongeren tegenwoordig massaal virtueel met elkaar in contact staan, is de echte ontmoeting en het samenzijn dus belangrijker dan ooit. Jongeren moeten elkaar ook nog gewoonweg in het echt kunnen zien (gebaseerd op De Bruyckere & Smits, 2011). Uit de interviews met de hogeschoolstudenten is tevens gebleken dat de primaire motivatie van jongvolwassenen om deel te nemen aan een culturele activiteit wel degelijk vaak in de gemeenschapsfunctie van kunsten en erfgoed ligt. Geen cultuur vanwege cultuur, maar cultuur omwille van de vrienden, het sociale aspect. De voornaamste motivatie om aan een culturele activiteit deel te nemen, is dus een afgeleide van cultuur. Dit gezegd zijnde, kunnen acties ter bevordering van de jongerencultuurparticipatie maar beter inspelen op de sociale functie van kunsten en erfgoed. Voor wat betreft het culturele aanbod en de bijhorende communicatie, komt de nadruk dus bij voorkeur te liggen op het ontmoeten van vrienden, het beleven van plezier, de verruiming van het sociale netwerk en het aangenaam benutten van de vrije tijd (gebaseerd op Devos, 2004).

Ten tweede is uit de interviews met de hogeschoolstudenten gebleken dat hun opleiding een behoorlijk prominente plaats inneemt in hun leefwereld. Lessen, stages, taken, examens, lesvoorbereidingen, eindwerken ... Stuk voor stuk blijken deze opleidingsgerelateerde zaken een flinke hap uit het tijdsbudget van de bevroagde studenten te nemen. Een – in dit verband – nog interessantere vaststelling luidt evenwel als volgt. Tijdens het overlopen van een 20-tal erfgoedthema's in een door mijzelf samengestelde inspiratiemap werd duidelijk dat zowel de in het verleden geïnteresseerde als de niet in het verleden geïnteresseerde studenten grote belangstelling tonen voor de erfgoedthema's en onderwerpen die verband houden met de door hen gekozen opleidingen. Ook wanneer de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 aan de hogeschoolstudenten werd voorgelegd, toonden een pak studenten grote interesse voor de in de brochure aangeboden erfgoedactiviteiten die verband houden met hun hogeschoolopleidingen. Aangezien de keuze voor een bepaalde opleiding doorgaans een veruitwendiging is van een onderliggend interesseveld, biedt deze bevinding alvast veel mogelijkheden voor de organisatie van een 'helden'-activiteit, die de erfgoedparticipatie van Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge moet aanwakkeren. Het kan bijvoorbeeld interessant zijn om een erfgoedactiviteit uit te denken waarbij enkele opleidingsgerelateerde helden of heldinnen in de schijnwerpers geplaatst worden. Deze invalshoek werd zelfs door een paar studenten gesuggereerd en toegejuicht.

Ten derde lijkt het alsof heel wat studenten een aantal erfgoedthema's in de loop der jaren beu geraakt zijn. De oorzaak hiervoor is dan meestal te vinden in de periode die ze op de middelbare schoolbanken hebben doorgebracht. Sommige lessen alsook klasuitstappen hebben ervoor gezorgd dat enkele studenten niets meer over de desbetreffende thema's willen te weten komen. Ze hebben het gevoel dat ze het allemaal al wel eens gezien hebben.

De erfgoedthema's die in deze context ter sprake kwamen zijn 'oorlogs- of krijgsgeschiedenis'²⁴, 'geschiedenis van ontdekkingsreizen, kolonisatie en migratie' en de 'politieke, economische of sociale geschiedenis'. Daarenboven valt het op dat veel van de bevroegde studenten tijdens het doorbladeren van de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 opteerden voor erfgoedactiviteiten die ze nog nooit eerder hebben meegemaakt of waarvan het onderwerp hen minder bekend is. Sommigen geven dan ook aan dat ze in de toekomst liever geen klassieke Brugse bezienswaardigheden meer zouden gaan bezoeken, omdat ze het gevoel hebben dat ze alles al eens gezien hebben in de lagere en/of middelbare school. Laat deze vaststelling een motivatie zijn voor de erfgoedsector om in de toekomst wat meer de platgetreden paden te verlaten, indien men jongvolwassenen wil aanspreken. Ook bij de organisatie van een toekomstige 'helden'-activiteit op maat van Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge wordt best zo veel mogelijk met deze bevindingen rekening gehouden. Een originele, minder bekende invalshoek is een absolute must om hun interesse te wekken. Een erfgoedthema dat trouwens op behoorlijk wat bijval kon rekenen bij de bevroegde hogeschoolstudenten is 'de geschiedenis van het dagelijkse leven'. Dat jongvolwassenen behoorlijk gefascineerd blijken door het dagdagelijkse leven van mensen die in een ander tijdperk leefden, is een vaststelling die eveneens in het 'A la karte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) als resultaat naar voren kwam. De te gebruiken helden of heldinnen kunnen bijgevolg misschien ook in deze context worden gezocht.

Ten vierde kan op basis van de interviews met de studenten geconcludeerd worden dat de inhoud en de presentatie van een erfgoedactiviteit maar beter hand in hand kunnen gaan. In het 'A la karte'-onderzoeksrapport van Ladda vzw (2009) werd nochtans gewezen op het belang van de inhoud van een erfgoedactiviteit. De manier waarop erfgoed ontsloten wordt, zou – volgens het 'A la karte'-onderzoeksrapport – in de ogen van jongvolwassenen volledig ondergeschikt zijn aan de gekozen invalshoek van een erfgoedactiviteit. Toch gaven enkele studenten tijdens de interviews in het kader van deze masterproef aan dat ze de presentatie van een erfgoedactiviteit even belangrijk – zo niet belangrijker – vinden. Ze wezen op het feit dat een erfgoedthema, dat hen op het eerste gezicht niet interessant zou lijken, misschien toch aantrekkelijk kan worden dankzij de wijze waarop het gepresenteerd en ontsloten wordt. Hierna volgen dan ook een aantal empirisch gefundeerde aanbevelingen die dieper ingaan op de manier van presentatie van een erfgoedactiviteit. Zo vinden de bevroegde studenten het bijvoorbeeld belangrijk om zich echt te kunnen inleven in een bepaald thema en/of tijdperk. Een memorabele en zintuiglijke ervaring is voor hen vandaag de dag een absolute must! Die wending waarbij emoties geconsumeerd worden en de persoonlijke beleving van langsom meer centraal komt te staan, wordt in de internationale wetenschappelijke literatuur aangeduid met het Engelstalige begrip 'The Experience Economy' (Pine & Gilmore, 1999).

²⁴ Het gaat hier dan vooral om WOI en WOII.

Een doorsnee tentoonstelling, voordracht of begeleide rondleiding kan de studenten dus nauwelijks bekoren. Zo'n activiteiten worden meestal in verband gebracht met adjectieven zoals 'saai', 'ouderwets', 'slaapverwekkend', 'monotoon', 'weinig zintuiglijk' en 'inspannend'. De in de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 voorgestelde demonstraties, workshops, concerten en theatervoorstellingen spreken de bevroegde hogeschoolstudenten veel meer aan. Ook zijn ze vol lof over de voorstelling in het Planetarium te Beisbroek. Vooral het feit dat de studenten tijdens dergelijke activiteiten zintuiglijk geprikkeld worden en/of zich actief met iets kunnen bezighouden, valt in de smaak. Bij de organisatie van een 'helden'-activiteit op maat van Brugse hogeschoolstudenten, kan dus maar beter rekening gehouden worden met de drang naar beleving die jongvolwassenen tegenwoordig koesteren.

Ten vijfde wordt bij de organisatie van een erfgoedactiviteit voor jongvolwassenen en studenten maar beter ook de tijdsduur in ogenschouw genomen. Bij het overlopen van de erfgoedactiviteiten die in de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 worden aangeboden, viel het immers op dat een groot aantal van de bevroegde hogeschoolstudenten veel aandacht had voor de tijdsduur van een activiteit. Als het – in hun ogen – te lang duurt, dan vormt de tijdsduur een (extra) drempel om ergens aan deel te nemen. Aangezien ze op voorhand immers niet weten of een activiteit hen zal bevallen, willen ze het risico liever niet nemen om ettelijke uren te spenderen aan een mogelijks tegenvallende bezigheid.

Ten slotte geven de meeste van de bevroegde studenten aan dat ze geen planners zijn. Enkel de activiteiten die ze dolgraag willen meemaken, zetten ze geruime tijd op voorhand in hun agenda. Dat er voor een aantal erfgoedactiviteiten uit de programmabrochure van Erfgoeddag Brugge 2012 lang op voorhand gereserveerd dient te worden, wordt dan ook door vele respondenten als zeer negatief ervaren. Hoewel ze meestal wel begrip kunnen opbrengen voor de redenen waarom organisatoren met reservaties werken, vinden ze het jammer dat ze daardoor vaak de kans niet meer hebben om op het allerlaatste moment nog aan een activiteit te kunnen deelnemen. Bovendien hebben sommigen problemen met het dwingende karakter van een reservatie. Eenmaal gereserveerd, kunnen ze er nog maar moeilijk vanonder muizen. Een erfgoedactiviteit op maat van deze last-minute beslissers gaat dus maar beter niet gepaard met een of ander reservatiesysteem.

Aanbevelingen met betrekking tot de communicatie

Ondanks het feit dat de voor Erfgoeddag Brugge 2012 ingezette communicatiemiddelen wijd verspreid werden, gaven enkele studenten tijdens de interviews aan dat ze – nadat ze de programmabrochure in mijn bijzijn hadden doorgenomen – eigenlijk wel heel graag naar Erfgoeddag Brugge zouden zijn geweest, maar dat ze er nergens iets over hadden gehoord of gezien. Sommigen drukten dan ook hun wens uit om de affiches en brochures van Erfgoeddag Brugge in de toekomst meer op plaatsen te zien verschijnen waar zij zich vaak bevinden.

Zo werden suggesties gegeven om wat meer reclame te voeren in onder meer het Brugse uitgaansmilieu en op de twee plaatselijke hogescholen, met name de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO) en de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest). Laat deze bevinding niet alleen een tip zijn voor volgende edities van Erfgoeddag Brugge, maar ook voor alle erfgoedactiviteiten die in de toekomst in de stad Brugge plaatsvinden.

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd in het kader van het gespreksonderwerp 'communicatie' eveneens gepolst naar hun visies en meningen over allerlei communicatiemiddelen. Hoewel op basis van hun antwoorden geconcludeerd zou kunnen worden dat een mix van verschillende communicatiemiddelen nog steeds de beste oplossing is, valt het wel op dat de meerderheid van de bevroegde studenten behoorlijk veel belang hecht aan de evenementenfunctie binnen sociale media zoals Facebook. Sommige hogeschoolstudenten beschouwen de evenementenfunctie binnen de sociaalnetwerksite Facebook zelfs als een virtuele vorm van mond-tot-mondreclame. Als een evenement door vrienden gesuggereerd en/of gedeeld wordt, dan lijkt het wel alsof dat evenement een zekere meerwaarde krijgt in de ogen van de ontvanger. Toch lijkt Facebook niet voor iedereen het meest geschikte communicatiemiddel te zijn. Een aantal studenten geven aan dat ze amper nog oog hebben voor de invitaties die ze via deze sociaalnetwerksite ontvangen. Ze spreken over een *overload* aan uitnodigingen, waardoor ze de moed niet meer hebben om alles grondig te bekijken. Deze vaststelling ondersteunt het betoog om zich allerminst te beperken tot het inzetten van sociale media in de erfgoedsector. Ook Devos (2004) pleit voor een gevarieerde communicatiemix bij jongerencultuurcampagnes.

Als we de bevroegde hogeschoolstudenten mogen geloven, dan blijken posters het nog steeds erg goed te doen. Posters op café, op school, op toilet en op plaatsen die te maken hebben met het openbaar vervoer worden als efficiënt beschouwd. Vooral op plekken waar studenten niets anders kunnen doen dan wachten, worden posters zeer grondig bekeken. Flyers daarentegen worden door zo goed als geen enkele respondent nog gewaardeerd. Wanneer flyers uitgedeeld worden in school of op straat, dan worden ze vluchtig bekeken en vrijwel meteen weggegooid. Sommige bevroegde hogeschoolstudenten worden nog steeds graag bereikt via de postdienst. Opvallend is wel dat deze studenten aangeven dat zij veel meer interesse hebben voor iets wat aan hen persoonlijk geadresseerd wordt dan voor iets wat zomaar in de brievenbus wordt gedropt. Andere studenten geven aan dat ze graag op de hoogte gehouden worden van Brugse evenementen via mails die ze ontvangen vanwege de Stuvo-dienst van hun school. Ook *face to face* promotie en opvallende acties hebben effect. Indien men in de toekomst een 'helden'-activiteit op maat van Brugse hogeschoolstudenten op een efficiënte manier wil promoten, dan wordt best een gevarieerde communicatiemix gehanteerd. Een mengeling van posters, klassieke briefwisseling, Stuvo-mails, *face tot face* promotie, opvallende acties en sociale media lijkt in dit geval aanbevelenswaardig.

Tijdens de interviews werd trouwens ook gepolst naar de meningen en visies van de Brugse hogeschoolstudenten omtrent de eigenschappen van een goed communicatiemiddel. Ten eerste moet een communicatiemiddel voor hen goed zichtbaar en vrij herkenbaar zijn. Een aantrekkelijke lay-out is voor hen een groot pluspunt. Ten tweede moet er sprake zijn van duidelijke en bondig geformuleerde informatie. Te veel tekst wordt niet gewaardeerd. Ten derde wordt een aantrekkelijk taalgebruik gewaardeerd. Zo gaven enkele studenten aan dat ze woorden zoals 'voordracht', 'begeleide rondleiding' en 'Erfgoeddag' saai vinden klinken. Sommigen vinden dan ook dat het woord 'erfgoed' ongunstige associaties oproept en brengen 'erfgoed' in verband met adjectieven zoals 'oud', 'weinig interessant' en 'saai'. De erfgoedsector heeft dus nog steeds te kampen met een imagoprobleem (gebaseerd op Ladda vzw, 2009). Met dergelijke vaststellingen houdt men dus best rekening, indien men in de toekomst een 'helden'-activiteit wil promoten naar jongvolwassenen toe. Bovendien vermijdt men in de communicatie ook best het jargon dat in de culturele sector gebruikelijk is. Een begrip dat studenten niet snappen – zoals 'evocatie' – , verhoogt mogelijks de kans op desinteresse. Ten slotte is het zo dat een erfgoedactiviteit in de ogen van sommige studenten minder aantrekkelijk wordt, indien de samenhang tussen de organiserende overheid en de activiteit in kwestie te nadrukkelijk gecommuniceerd zou worden. Dergelijke bevinding werd eveneens vastgesteld in het 'A la carte'-onderzoek van Ladda vzw (2009).

Aanbevelingen met betrekking tot de locatie en het tijdstip

De meerderheid van de bevroegde studenten geeft aan dat ze de Brugse binnenstad een uitstekende locatie vinden voor erfgoedactiviteiten. In hun ogen biedt de Brugse stadskern een aantal onklopbare voordelen. Ten eerste is zo goed als elke Brugse hogeschoolstudent die al dan niet afkomstig is uit Brugge min of meer vertrouwd met het Brugse stadscentrum. Ten tweede is het centrum vrij goed bereikbaar. Ten derde beschikt de Brugse binnenstad – als UNESCO-werelderfgoed – volgens enkele studenten over alle kwaliteiten die nodig zijn om het decor voor een geslaagde erfgoedactiviteit te vormen.

Qua tijdstip worden blok- en examenperiodes – omwille van logische redenen – als verre van ideale momenten beschouwd. Indien een erfgoedactiviteit in het weekend zou plaatsvinden, dan geven de studenten aan dat ze zoiets liefst na de middag willen meemaken. Het weekend is voor hen namelijk een ideale gelegenheid om eens te kunnen uitslapen. Echter, niet iedereen ziet het weekend als een goed tijdstip voor een erfgoedactiviteit. Sommigen geven eerlijkheidshalve toe dat ze hun weekend niet voor een dergelijk evenement zouden opofferen. Anderen vinden het weekend allesbehalve ideaal, omdat kotstudenten in Brugge op die manier nauwelijks de kans krijgen om deel te nemen. In dat opzicht vindt een erfgoedactiviteit bij voorkeur 's avonds plaats op schooldagen. Hoe dan ook lijkt het erg zinvol om schooltijd en erfgoedactiviteiten zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

Aanbevelingen met betrekking tot de prijs

Tijdens de interviews met de Brugse hogeschoolstudenten die afkomstig zijn uit Brugge werd gepolst naar hun betalingsbereidheid voor een erfgoedactiviteit op maat van jongvolwassenen en hogeschoolstudenten. Het bedrag dat de bevroagde studenten overhebben voor een dergelijke activiteit varieert doorgaans tussen 2 en 10 euro. Eén enkeling sprak over 20 euro, maar dan moest de activiteit wel heel erg interessant zijn. Hoewel de meerderheid van de studenten fan is van 'gratis', hebben sommige studenten er wel zo hun bedenkingen bij. Sommigen wijzen op het feit dat 'gratis' de intrinsieke waarde van een evenement kan ondergraven. Anderen denken dan weer aan het principe van voorverkoop. Indien men op voorhand een toegangsbewijs moet aankopen, dan is de kans kleiner dat men op het moment zelf – omwille van uiteenlopende redenen – z'n kat stuurt.

Bij dit alles dient mijns inziens nogmaals vermeld dat er bij jongeren voornamelijk sprake lijkt te zijn van motivatiedrempels (Lievens, 2009; Vlegels & Lievens, 2011b; Van Steen & Lievens, 2011; Vander Stichele, 2011). De creatie van een ijzersterk aanbod is en blijft dus het belangrijkste. Hoewel het dus te betwijfelen valt of 'gratis' een participatiebevorderend effect kan hebben bij jongeren die sowieso niet of minder frequent aan cultuur en erfgoed participeren, lijkt het mij toch raadzaam om alle mogelijke drempels voor erfgoedparticipatie zo laag mogelijk te houden. In dat opzicht lijkt het mij dan ook beter om een toekomstige 'helden'-activiteit voor Brugse hogeschoolstudenten uit Brugge volledig gratis te houden.

Kritische reflectie op eigen onderzoek

De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef heeft een niet-kwantitatief karakter. Ze was er namelijk op gericht om te ontdekken *hoe* Erfgoedcel Brugge het thema 'helden' kan gebruiken om een buitenshuizige publieksactiviteit te organiseren, die de erfgoedparticipatie van 'Brugse hogeschoolstudenten afkomstig uit Brugge' moet zien aan te wakkeren. Een '*hoe*'-vraag wordt nu eenmaal het best beantwoord met behulp van een kwalitatieve onderzoeksmethode (Mortelmans, 2007). Niet de frequentie van voorkomen, maar wel de betekenisgeving en de verscheidenheid in die betekenisgeving waren erg belangrijk bij dit thesisonderzoek. Omwille van die redenen heb ik dan ook in samenspraak met mijn promotor Sigrid Van der Auwera (UAntwerpen) en met mijn projectbegeleidster Katrien Steelandt (Erfgoedcel Brugge) beslist om de nodige onderzoeksdata uitsluitend via semigestructureerde interviews te verzamelen.

Hoewel ik voor de volle 100% achter de door mij gebruikte onderzoeksmethode sta, kan ik er wel begrip voor opbrengen dat sommige lezers de voorkeur geven aan een rapport gevuld met cijfers en procenten. Kwantitatief onderzoek waarborgt doorgaans de statistische representativiteit en dat is iets wat kwalitatief onderzoek niet kan bieden. Kwalitatief onderzoek levert een ander type inzichten op, die mijns inziens zeker niet moeten onderdoen voor die van kwantitatief onderzoek. Echter, indien men zich in de toekomst voor een gelijkaardig onderzoek op deze thesis zou baseren, dan kunnen kwantitatieve onderzoeksmethodes natuurlijk wel een goede aanvulling vormen op het kwalitatief onderzoek.

Bibliografie

- Anciaux, B. (2008). *Memorie van toelichting bij het Participatiedecreet*. Brussel: Vlaamse overheid.
- Belemans, R., & Daenen, R. (2012). Moeten er nog helden zijn? Over het dynamische heldenparadigma. *FARO | Tijdschrift over cultureel erfgoed*, 5 (1), 5-15.
- Boonaert, T., & Siongers, J. (2010). Jongeren en media: van mediavreemden tot hybride meerwaardezoekers. In N. Vettenburg, J. Decklerck, & J. Siongers (Red.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2* (pp. 135-160). Leuven: Acco.
- Brugge Plus vzw. (2012). *Brugge Leeft | Brugge Plus*. Opgeroepen op maart 23, 2012, van Brugge Plus: <http://www.bruggeplus.be/nl/brugge-leeft>
- De Bruyckere, P., & Smits, B. (2011). *De jeugd is tegenwoordig*. Leuven: LannooCampus.
- De Corte, D. (2011). Prijszettingsmechanismes. In D. C. Dirk, *Syllabus - Financieel Management voor Kunst- en Cultuurbedrijven* (pp. 126-159). Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- De Pelsmacker, P. (2011). Marketing Management. In A. Schramme (Red.), *Cultuurmanagement - De regels van de kunst* (pp. 293-361). Leuven: LannooCampus.
- Devos, F. (2004). *Ambrassadeurs: over jongeren, cultuur en communicatie*. Brussel: CANON Cultuurcel, CJP en CultuurNet Vlaanderen .
- Devriendt, M. (2005). De stad achterstevoren draaien. In Tapis Plein vzw, *B-Tours: over Brugge, toerisme en beeldvorming* (pp. 72-73). Brugge: Tapis Plein vzw.
- Erfgoedcel Brugge. (2012a). *10 Brugse helden* [brochure]. Brugge: Stad Brugge.
- Erfgoedcel Brugge. (2012b). *Erfgoeddag Brugge 2012* [brochure]. Brugge: Stad Brugge.
- Erfgoedland. (2011). *Moet er nog inhoud zijn? Praktijkgids voor sociale media in de erfgoedsector*. Mechelen: Heidi De Nijn.
- FARO. (2011). *Helden - zondag 22 april 2012: inspiratiegids voor deelnemers*. Brussel: Marc Jacobs, FARO.
- Federale overheid. (2010). *Europacollege*. Opgeroepen op maart 15, 2012, van FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking: http://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Europese_Unie/onderwijs_en_vorming/hoger_onderwijs/europacollege/

- Glorieux, I., & Moens, M. (2002). Hoe vrij is de vrije tijd? Over de symbolische structuren van het vermaak. In M. Elchardus, & I. Glorieux (Red.), *De symbolische samenleving* (pp. 85-108). Tielt: Lannoo nv.
- Glorieux, I., & van Tienoven, T.-P. (2009). *Cultuurcentra op zoek naar een publiek - Een onderzoek naar de rol van cultuurcentra in het bereiken van hun publiek*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Glorieux, I., Koelet, S., Mestdag, I., Minnen, J., Moens, M., & Vandeweyer, J. (2006). *De 24 uur van Vlaanderen - Het dagelijkse leven van minuut tot minuut*. Leuven: LannooCampus.
- Gratton, C., & Jones, I. (2007). *Onderzoeksmethoden voor sportstudies*. Oxon, UK: Routledge.
- Het Nieuwsblad. (2011, oktober 27). *Nieuwe website moet jongeren in Brugge houden*. Opgeroepen op maart 23, 2012, van Nieuwsblad.be: <http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=7F3HK8UP>
- Ladda vzw. (2009). *A la karte. Een bevraging van Antwerpse jongeren over hun visie op musea*. Antwerpen: Mas | Museum aan de Stroom.
- Ladda vzw. (2010). *BIOTOOP jongeren anno 2010*. Gent: Ladda vzw.
- Lievens, J. (2009). Cultuurparticipatie in de levensloop. In J. Pickery (Red.), *Vlaanderen gepeild!* (pp. 143-164). Brussel: Vlaamse overheid.
- Lievens, J., Waeye, H., & De Meulemeester, H. (2005). Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004: de vragen en de eerste antwoorden. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Cultuurkijker - Cultuurparticipatie in breedbeeld: Eerste analyses van de survey 'Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003 - 2004'* (pp. 7-44). Antwerpen: De Boeck nv.
- Locus. (2012). *Publiekswerking*. Opgeroepen op februari 2, 2012, van Locus: <http://www.locusnet.be/portaal/Locus/Publiekswerking>
- Mattheus, L. (2008). *Drempelverlaging aan de deur, niet op het podium: Wenselijkheid, haalbaarheid en toepasbaarheid van cultuurparticipatie als beleidsprioriteit binnen het huidige Vlaamse cultuurbeleid voor de muzieksector* [masterproef]. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Moenaert, P. (2011a, september 22). *Brugge Leeft Jongerenpas*. Opgeroepen op april 25, 2012, van Site van Patrick Moenaert: <http://www.patrickmoenaert.be/index.php/nieuws/1-laatste-nieuws/431-brugge-leeft-jongerenpas>

- Moenaert, P. (2011b, april 5). *Lancering Europees project Creative Urban Renewal in Europe (CURE)*. Opgeroepen op mei 20, 2011, van Site van Patrick Moenaert: <http://www.patrickmoenaert.be/index.php/nieuws/1-laatste-nieuws/392-lancering-europees-project-creative-urban-renewal-in-europe-cure>
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.
- Mulder, R. (2008). De markt van kunst, cultuur en andere creatieve producten nader gesegmenteerd. In R. Mulder, *De kunst van cultuurmarketing* (pp. 57-88). Bussum: Coutinho.
- OIVO. (2011). *Jongeren en vrijetijdsbesteding - uitgave 2011*. Brussel: Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties.
- Pauwels, G., & Pickery, J. (2009). Het verband tussen het lokale cultuuraanbod en cultuurparticipatie. In J. Pickery (Red.), *Vlaanderen gepeild!* (pp. 196-219). Brussel: Vlaamse overheid.
- Pauwels, G., & Scheerder, J. (2004). *Tijd voor vrije tijd? Vrijetijdsparticipatie in Vlaanderen: sport, cultuur, media, sociale participatie en recreatie*. Brussel: Vlaamse overheid.
- Pine, B., & Gilmore, J. H. (1999). *The Experience Economy: Work is Theatre & Every Business a Stage*. Boston: Harvard Business School Press.
- Richards, G. (2001). *Cultural attractions and European tourism*. Oxon, UK: CABI Publishing.
- Rohde, C. (2002). Generation Next wordt Generation Search. In Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, *Tijd voor gezond gedrag - Bevordering van gezond gedrag bij specifieke groepen* (pp. 249-252). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Ryckaert, M. (2011, september 28). *HELDEN ... in Brugge? Erfgoeddag 2012* [PowerPoint-presentatie]. Brugge.
- Schauvliege, J. (2009). *Beleidsnota Cultuur 2009-2014*. Brussel: Vlaamse overheid.
- Schauvliege, J. (2012). *Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid*. Brussel: Vlaamse overheid.
- Siongers, J., & Stevens, F. (2002). Esthetica voor gevorderden. Over smaken en mediavorkeuren. In M. Elchardus, & I. Glorieux (Red.), *De symbolische samenleving* (pp. 53-84). Tiel: Lannoo nv.
- Stad Brugge. (2012). *Wat kan ik studeren?* Opgeroepen op maart 15, 2012, van Officiële website van de stad Brugge: <http://www.brugge.be/internet/nl/studentenstad/watkanikstuderen.htm>

- Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport. (2012). *Webtool Participatiesurvey 2009*. Opgeroepen op april 25, 2012, van Participatiesurvey: <http://www.participatiesurvey.be/webtool/>
- Strouken, I. (2000). Levende geschiedenis. In I. Strouken, & A. van der Zeijden, *Volkscultuurtoerisme: een dubbele verrijking* (pp. 19-27). Utrecht: Nederlands Centrum voor Volkscultuur.
- Tapis Plein vzw. (2005). *B-Tours: over Brugge, toerisme en beeldvorming*. Brugge: Tapis Plein vzw.
- van der Zeijden, A. (2004). *Volkscultuur van en voor een breed publiek*. Utrecht: Nederlands Centrum voor Volkscultuur.
- Van Houtryve, M. (2009). *Brugge als mythe* [masterthesis]. Gent: Universiteit Gent.
- Van Steen, A., & Lievens, J. (2011). Geen goesting. Over drempels en percepties van cultuurparticipatie. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Participatie in Vlaanderen - eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (pp. 307-346). Leuven: Acco.
- Vander Stichele, A. (2011). Vlamingen en het verleden - Een bevolkingsonderzoek naar erfgoedbeleving in Vlaanderen. *FARO | Tijdschrift over cultureel erfgoed*, 4 (3), 17-35.
- Vander Stichele, A., Gielen, P., & Laermans, R. (2005). Vlaming zonder cultureel geheugen? De actuele erfgoedparticipatie en -interesse in Vlaanderen. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Cultuurkijker - Cultuurparticipatie in breedbeeld: Eerste analyses van de survey 'Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003 - 2004'* (pp. 85-114). Antwerpen: De Boeck nv.
- Vanherwegen, D., Van Steen, A., & Lievens, J. (2011). Cultuurparticipatie in Vlaanderen: beleidscontext en sociologische achtergrond. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Participatie in Vlaanderen - eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (pp. 219-234). Leuven: Acco.
- Vekeman, A., Colpaert, J., Praet, A., Meulders, M., & Scheerder, J. (2011). Betalingsbereidheid voor het gebruik van cultuur- en sportgoederen. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Participatie in Vlaanderen - eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (pp. 409-433). Leuven: Acco.
- Vlaamse overheid. (2012). *Erfgoeddag | Vlaanderen.be: uw link met de overheid*. Opgeroepen op maart 14, 2012, van Vlaanderen.be: Uw startpagina voor de Vlaamse overheid: http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?c=Solution_C&cid=1236623154977&cont

ext=1141721623065---1190947069506-1190947069873--
1308718855159&p=1186804409590&pagename=Infolijn%2FView

Vlaamse overheid. (2011). *Resultaten participatiesurvey 2009*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media:
<http://www.cjism.vlaanderen.be/evenementen/participatiesurvey/>

Vlegels, J., & Lievens, J. (2011a). Louter een kwestie van voorkeur en goesting? Over kunsten- en erfgoedparticipatie, bekeken door een cultuursociologische bril. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Participatie in Vlaanderen - eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (pp. 235-272). Leuven: Acco.

Vlegels, J., & Lievens, J. (2011b). Participatie in de levensloop. Een non-lineaire analyse van leeftijdsverschillen in participatie. In J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Participatie in Vlaanderen - eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (pp. 435-466). Leuven: Acco.

Vos, I. (2003). Een exploratieve matrix van erfgoedinitiatieven. In R. Laermans, J. Lievens, & H. Waeye (Red.), *Cultuurkijker - Aanzetten voor cultuuronderzoek in Vlaanderen* (pp. 209-246). Antwerpen: De Boeck nv.

Wikipedia. (2012, februari 24). *Brugge - Wikipedia*. Opgeroepen op maart 15, 2012, van Wikipedia - De vrije encyclopedie: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Brugge>

Bijlagen

Bijlage 1 – Vragenprotocol

1. Eigen leefwereld en interesses

- Om te beginnen zou ik eerst graag iets over jezelf te weten komen. Bijvoorbeeld wat je zoal doet in je vrije tijd.
 - Hobby's?
 - Vooral buitenshuis/binnenshuis? Waar precies?
- Je bent een hogeschoolstudent in Brugge. Vanwaar die keuze om in Brugge te blijven en te studeren?
- Veel Brugse jongeren trekken na hun middelbare studies naar andere studentensteden zoals Gent, Brussel of Leuven.
 - Heb je er ooit over nagedacht om elders te studeren? Waarom wel/niet?
 - Heb je vrienden die in een andere stad studeren? Wat zijn volgens jou de voornaamste redenen dat zij elders studeren? Denk je dat zij ooit nog naar Brugge zullen terugkomen?

2. Leven in de stad Brugge

- Breng je veel van je vrije tijd door in het centrum van Brugge? Waarom wel/niet? Wat doe je er dan zoal?
- Vind je het plezant om in de stad te vertoeven?
- Wat is jouw favoriete plek in Brugge? Kom je er vaak?
- Zijn er dingen die je mist in Brugge of waarvan je denkt dat ze verbeterd kunnen worden voor jongvolwassenen?

3. Interesse in vroeger, geschiedenis en/of erfgoed

- De Brugse binnenstad staat gelijk aan UNESCO Werelderfgoed. Het verleden speelt in Brugge een belangrijke rol.
 - Is het verleden of geschiedenis iets wat jou kan boeien? Welke aspecten interesseren jou dan precies?
 - Vind je het fijn om iets te weten te komen over vroeger?
 - Doe je in je vrije tijd soms iets wat met het verleden te maken heeft? Dat kan van alles zijn, gaande van een traditioneel museumbezoek tot het bezoeken van een historisch waardevolle site zoals een oude bierbrouwerij. Waarom wel/niet? Wanneer heb je voor de laatste keer zo'n activiteit gedaan? Welke activiteit was dat? In je vrije tijd of met de school?
 - Wat is voor jou 'erfgoed'? Wat versta je er zoal onder? Voorbeelden?

- Ik geef je een vijftal minuutjes de tijd om een inspiratiemapje met verschillende erfgoedthema's te bekijken en dan mag je mij kort zeggen of een thema jou al dan niet interesseert en eventueel ook waarom wel/niet.
 - Stamboomonderzoek, familiekunde en familiegeschiedenis
 - Politieke, economische of sociale geschiedenis
 - Oorlogs- of krijgsgeschiedenis
 - Geschiedenis van ontdekkingsreizen, kolonisatie en migratie
 - Geschiedenis van het dagelijkse leven: de wijze waarop gewone mensen vroeger leefden
 - Leven van beroemde personen uit het verleden: politici, vorsten, kunstenaars, schrijvers, sportlui ...
 - Beeldende kunst zoals schilderkunst, beeldhouwkunst, grafiek en fotografie
 - Toegepaste kunst zoals meubelen, verlichting, glas, juwelen of mode
 - Architectuur, bouwkunde, stadsplanning, landschapsarchitectuur
 - Oude ambachten of handwerktechnieken
 - Industriële cultuur en geschiedenis: oude industrieën, machines of productietechnieken, industriële gebouwen of sites
 - Religie, levensbeschouwing of mystiek
 - Traditionele volkssporten, diersporten, caféspelen of kaartspellen
 - Archeologie of oudheidkunde
 - Volksliederen of volkverhalen, legendes, sagen
 - Streektaal of dialecten
 - Historische feesten, stoeten of optochten; historische evocaties; carnaval
 - Oude groente-, fruit- of dierenrassen en oude teelt- of fokwijzen
 - Streekproducten en streekgerechten, typische bereidingen en eetgewoontes

4. Helden

- Ken je 'Erfgoeddag'? Is dat iets wat jou zou interesseren? Waarom wel/niet?
- Heb je ooit al deelgenomen aan 'Erfgoeddag'?
- Dit jaar staat 'Erfgoeddag' volledig in het teken van het thema 'helden'. In Brugge zijn er dus tal van Erfgoedactiviteiten die draaien rond een held of heldin.
 - Wie is volgens jou een echte held? Of anders gezegd, naar wie kijk je op? Waarom?
 - Wie is volgens jou een echte Brugse held of heldin? Van nu of vroeger? Waarom?

5. Erfgoedactiviteiten

- In de folder van de Brugse 'Erfgoeddag' van dit jaar staan allerlei activiteiten vermeld waaraan men kan/kon deelnemen. Als dat goed is voor jou, dan overlopen we samen de activiteiten en dan mag je mij zeggen welke activiteiten jou op het eerste gezicht aanspreken of zeker niet aanspreken. Ik hoef dus zeker niet over alle activiteiten je mening te weten, enkel over deze waarvoor je een absolute voorkeur of afkeer hebt.
 - Nu je deze brochure hebt ingekeken, zou je zin hebben om aan een bepaalde activiteit deel te nemen in het echt? Waarom wel/niet? Welke?
 - Mocht jij 'Erfgoeddag Brugge' mee mogen organiseren voor een publiek van jongvolwassenen, welke activiteiten zouden er dan bijvoorbeeld op het programma staan? Welke activiteiten zouden jij en je vrienden zoal tof of interessant vinden?
- Hecht je belang aan het authentieke, werkelijke verhaal van een held of mag het ook wat geromantiseerd zijn? Wat prefereer je?

6. Locatie en tijdstip

- Wat lijkt jou de ideale locatie voor een 'helden'-activiteit, mocht die specifiek voor studenten/jongeren georganiseerd worden?
- Wat lijkt jou het ideale tijdstip voor een 'helden'-activiteit, mocht die specifiek voor studenten / jongeren georganiseerd worden?

7. Communicatie

- Via welk medium word jij het liefst en het best op de hoogte gebracht wanneer er iets in de stad te doen is? Waarom?
 - Posters en flyers
 - Internet: website/e-mail/sociale media
 - Mond-tot-mondreclame
 - ...
- Wanneer spreekt een promotiemiddel jou echt aan? Specifieke kenmerken?
- Zou je een uitnodiging voor bijvoorbeeld 'Erfgoeddag Brugge' appreciëren via een sociaalnetwerksite?

8. Prijs

- De meeste activiteiten tijdens de Brugse 'Erfgoeddag' zijn gratis. Welk bedrag zou jij maximum over hebben voor een erfgoedactiviteit naar keuze, die jou écht zou kunnen interesseren?

9. Extra

- Mocht er ooit een 'helden'-activiteit georganiseerd worden op maat van jonge mensen, met wie zou je daar dan eventueel naar toe gaan? Met vrienden? Familie? Of misschien liever alleen?
- Mocht je interesse hebben in zo'n activiteit, zou het dan eerder een last-minute beslissing op de dag zelf zijn of zou je zo iets van lang op voorhand in je agenda plannen? Het is namelijk zo dat men voor de activiteiten die in de brochure van 'Erfgoeddag Brugge 2012' staan lang op voorhand moet reserveren ...

Bijlage 2 – Oproep aan Brugse hogeschoolstudenten

Beste KHBO- of Howest-student,

Woon jij van kinds af aan in Groot-Brugge*? Dan ben jij diegene die ik zoek!

In het kader van mijn masterproef aan de Universiteit Antwerpen en in opdracht van de Stad Brugge zoek ik Brugse studenten die met mij willen praten over o.a. hun leefwereld, interesses en beleving van de stad Brugge in al haar facetten. **In ruil voor een relaxte babbel, krijgt elke gesprekspartner sowieso 2 Kinepolis bioscooptickets of een Fnac-waardebon van € 15.**

Zie je dit zitten? Contacteer mij dan zo snel mogelijk op onderstaand e-mailadres en vermeld alvast volgende gegevens:

- Je naam
- Je leeftijd
- Je studierichting
- Deelgebied in Brugge*
- Je favoriete film(s) of filmgenre(s)
- Je favoriete muziekgenre(s)
- Je favoriete radiozender(s)
- Je favoriete tv-zender(s)

Groetjes en hopelijk tot gauw!

Kim Wybauw

Kim.Wybauw@student.ua.ac.be

*: Brugge centrum, Kristus-Koning, Sint-Jozef, Sint-Pieters, Koolkerke, Sint-Andries, Sint-Michiels, Assebroek, Sint-Kruis, Dudzele, Lissewege, Zeebrugge en Zwankendamme.

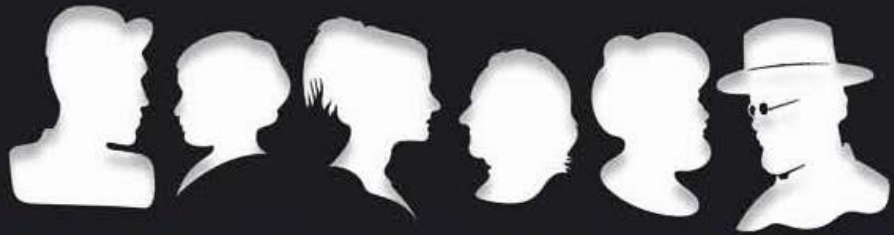
Bijlage 3 – Overzicht respondenten

ID	NAAM	M/V	LEEFTIJD	WOONPLAATS	HOGESCHOOL + OPLEIDING	SMAAKVOORKEUR	DATUM	PLAATS
R1	Nicolas Delacourt	M	25	Brugge-Centrum	KHBO: Cultuurmanagement	Cultureel correcte dimensie / Alternatieve dimensie	17/04/2012	Bruggemuseum - Archeologie
R2	Lori Vandyck	V	19	Koolkerke	KHBO: BASO Nederlands - Biologie	Amusementsdimensie / Viriele dimensie	18/04/2012	KHBO campus Brugge
R3	Emma Anaïs Masyn	V	20	Brugge-Centrum	KHBO: BASO Engels - Plastische Opvoeding	Amusementsdimensie	18/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R4	Laura Cherlet	V	23	Sint-Michiels	KHBO: Cultuurmanagement	Amusementsdimensie / Alternatieve dimensie	18/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R5	Margaux Strubbe	V	18	Sint-Kruis	KHBO: Cultuurmanagement	Amusementsdimensie / Viriele dimensie	18/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R6	Jana Provoost	V	19	Sint-Andries	KHBO: BASO Nederlands - Godsdienst	Amusementsdimensie	19/04/2012	KHBO campus Brugge
R7	Ans Verdievel	V	20	Assebroek	KHBO: BALO	Amusementsdimensie / Alternatieve dimensie	19/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R8	Faye Pieters	V	20	Sint-Kruis	KHBO: BASO Engels - Project Kunstvakken	Amusementsdimensie	20/04/2012	KHBO campus Brugge
R9	Daphne Ronse	V	20	Sint-Andries	KHBO: Cultuurmanagement	Alternatieve dimensie / Cultureel correcte dimensie	20/04/2012	KHBO campus Brugge
R10	Jonas Desanghere	M	22	Sint-Michiels	KHBO: BASO Wiskunde - Informatica	Viriele dimensie / Alternatieve dimensie	20/04/2012	KHBO campus Brugge
R11	Layla Cornelissen	V	21	Brugge-Centrum	KHBO: Cultuurmanagement	Alternatieve dimensie	21/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R12	Wim Deduytsche	M	22	Sint-Andries / Sint-Michiels	KHBO: Verpleegkunde	Alternatieve dimensie	21/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R13	Tineke Devinck	V	23	Sint-Andries	Howest: Office Management, afstudeerrichting Medical assistant	Amusementsdimensie	21/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R14	Stéphanie Vanstaen	V	19	Sint-Jozef	Howest: Sociaal werk	Amusementsdimensie	23/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R15	Thomas Callewaert	M	19	Brugge-Centrum	KHBO: BASO Mechanica - Technologische opvoeding/techniek	Viriele dimensie	23/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R16	Brecht Maus	M	20	Sint-Jozef	KHBO: Rechtspraak	Amusementsdimensie / Viriele dimensie	23/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R17	Inès Vanmarcke	V	23	Sint-Michiels	Howest: Toegepaste Psychologie	Amusementsdimensie / Alternatieve dimensie	26/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)
R18	Thijs Mestdagh	M	22	Sint-Andries	Howest: Office Management	Amusementsdimensie / Alternatieve dimensie	27/04/2012	Bib Brugge (Biekorf)

* BASO: Bachelor Secundair Onderwijs

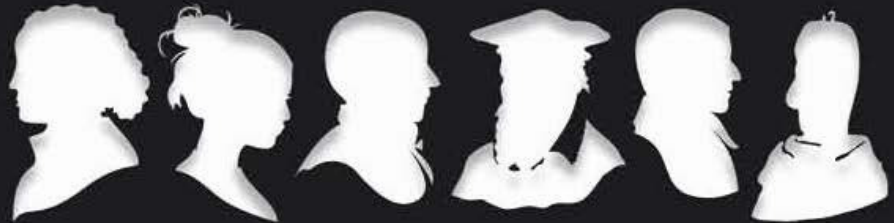
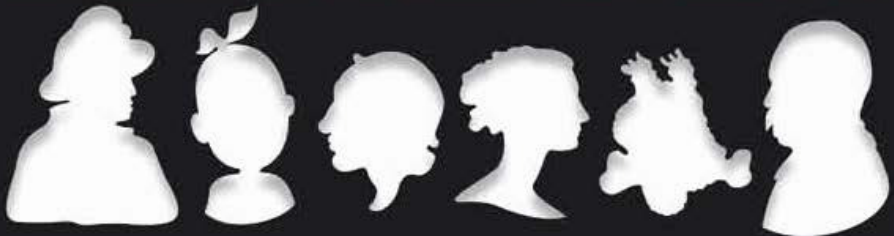
** BALO: Bachelor Lager Onderwijs

Bijlage 4 – Programmabrochure Erfgoeddag Brugge 2012

HELDEN

ZATERDAG 21 & ZONDAG 22 APRIL 2012

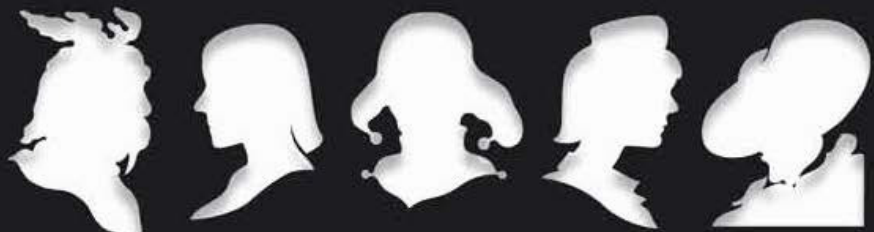

Bruggespraak extra editie

→ www.erfgoedcelbrugge.be

ERFGOED DAG

BRUGGE
WERKLOZEPROFESOR

*Beste Bruggeling,
Bruggeliefhebber,*

We maken je graag warm voor de twaalfde editie van Erfgoeddag die plaatsvindt op zaterdag 21 en zondag 22 april 2012. Brugge neemt ook dit jaar weer met veel enthousiasme deel aan dit initiatief, waarbij het cultureel erfgoed in Vlaanderen en Brussel extra aandacht krijgt.

Erfgoeddag 2012 draait om HELDEN, wat 55 erfgoedspelers inspireerde om op zoek te gaan naar de helden uit ons verleden. Wie zijn deze Brugse helden en welke heldendaden nemen ze voor hun rekening? Antieke helden, maar ook helden uit de literatuur, kunst, muziek en wetenschap komen aan bod. Denk daarbij aan Guido Gezelle, onze wereldberoemde Vlaamse primitieven of Simon Stevin. Er is op deze Erfgoeddag aandacht voor grote historische figuren: Boudewijn I, Jan Breydel en Pieter De Coninck of Karel de Goede, maar uiteraard brengen we ook de vele oorlogshelden en reddingswerkers een terecht erelohut. Ook vandaag de dag verdienen heel wat helden een nominatie. Dat bewijzen de activiteiten rond Brugse sporthelden naar aanleiding van de uitreiking van de 50ste 'Trofee van Sportverdienste', het verhaal van 'meneer dokter' uit Dudzele of de nieuwe helden van Sint-Pieters. De mensen die dagelijks zorg dragen voor ons erfgoed, zijn eerder verborgen helden. Niettemin verdienen zij op deze Erfgoeddag evengoed onze erkenning.

Blader door deze brochure en neem deel aan een van de vele initiatieven die Brugge tijdens dit Erfgoedweekend organiseert. Je ontdekt er vast kleine en grote, verborgen of bekende helden. Alle activiteiten zijn gratis, maar voor sommige moet je vooraf reserveren.

Tot slot: een welgemeende dankjewel aan alle deelnemende erfgoedorganisaties, Erfgoedcel Brugge en de vele vrijwilligers. Jullie zijn de HELDEN van ons Brugs erfgoed!

*Patrick Moenaert, Burgemeester
Yves Roose, Schepen voor Cultuur en Onderwijs*

*Dames en heren,
Erfgoedliefhebbers,*

Helden zijn van alle tijden. Je hebt de gemaskerde Batman, de iconisch eenvoudige look van Kuifje, het geweldige heren van een ridder en het afgelichte designerkostuum van een James Bond.

We moeten zorg dragen voor de sporen, herinneringen, beelden en verhalen uit ons gemeenschappelijk verleden, met het oog op de toekomst. Dat is de opdracht van de erfgoedsector. De duizenden erfgoedwerkers hebben dat effect door een mooie mix van enthousiasme, inzet, competentie en passie. De wil om te tonen, te vertellen, te delen, kritische vragen te stellen, te duiden, te sensibiliseren en in dialoog te treden is de drijvende kracht van Erfgoeddag. Een thema als 'Helden' – zowel in fictie als in de realiteit – is daar ideaal voor. De meest uiteenlopende verenigingen kunnen zich rond zo'n inhoudelijk interessant en vormelijk verrassend programma verzamelen en dragen zo bij tot het grote succes van Erfgoeddag.

Deze twaalfde editie brengt 550 organisaties in Vlaanderen en Brussel op de been die u via ruim 700 activiteiten de kans geven om de solidariteit tussen het heden en het verleden te ervaren. Het gevarieerde programma geeft u ook de kans de binnenkant van het erfgoedbedrijf te leren kennen. Ik wens u een bijzonder boeiende en verrijkende Erfgoeddag!

*Joke Schauvliege
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur*

ERFGOEDDAG**zaterdag 21 en zondag 22 april 2012**
63 GRATIS activiteiten in Brugge / Thema: HELDEN**Wat?**

Erfgoeddag is een feest! Brugge zet zijn rijke erfgoed extra in de kijker. Maak je keuze uit volgend feestaanbod:

- wandelingen, rondleidingen of een fietstocht
- voordrachten of gesprekken
- demonstraties, workshops, een quiz of een optocht
- concerten, theatervoorstellingen of een evocatie
- tentoonstellingen

Sommige activiteiten vinden plaats op zaterdag en zondag, andere enkel op zondag. Je vindt dit duidelijk aangeduid per activiteit. Elke rubriek is uur per uur opgebouwd, zo kan je jouw Erfgoeddag makkelijk plannen. Op pagina 18 krijg je trouwens een handig overzicht van alle activiteiten per dag.

Voor wie?

Erfgoeddag is er voor iedereen die interesse heeft in erfgoed. Het thema HELDEN nodigt uit om het Brugs erfgoed eens vanuit een ander oogpunt te bekijken.

Enkele activiteiten richten zich specifiek naar kinderen en gezinnen. In de brochure zijn deze activiteiten aangeduid met het VLIEG-icoontje.

Activiteiten 5, 18, 32, 34, 38, 39, 40, 41, 44, 48

Verschiedende rolstoelsymbolen duiden de toegankelijkheid van een activiteit aan.

Volledig toegankelijk

Gedeeltelijk toegankelijk

Niet toegankelijk

Reserveren of niet?

Voor sommige activiteiten waar slechts een beperkt aantal plaatsen beschikbaar is, moet je verplicht reserveren.

Surf vanaf 4 april naar www.erfgoedcelbrugge.be/erfgoeddag2012 en boek jouw Erfgoeddag in Brugge. Je inschrijving is pas definitief na ontvangst van een bevestiging. Op 18 april worden de inschrijvingen afgesloten. Mochten er nog vrije plaatsen zijn, dan kun je die vanaf dan enkel nog reserveren tijdens Erfgoeddag in het centrale infopunt op de Markt. Lukt het niet om online in te schrijven? Dan helpen we je graag telefonisch elke werkdag tussen 4 en 18 april van 9.00 tot 12.30 uur op 050 44 50 48. Er worden geen inschrijvingen per e-mail aanvaard.

De activiteiten met dit symbool moet je verplicht reserveren.

Activiteiten

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 18, 21, 22, 26, 27, 30, 34, 36, 38, 40, 41, 43

Infopunt

Wat is Erfgoeddag? Aan welke activiteiten kan ik deelnemen? Kan ik me nu nog inschrijven voor een wandeling of voor het erfgoedmenu?

Ga voor het antwoord op al jouw vragen naar het centraal infopunt op de Markt in Brugge. We zijn er voor jou op:

- zaterdag 21 april tussen 14.00 en 17.00 uur
- zondag 22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Infonummer: 050 44 50 48

Nog vragen?

Surf naar www.erfgoedcelbrugge.be/erfgoeddag2012 voor alle info over Erfgoeddag in Brugge.

Of contacteer Erfgoedcel Brugge
tel 050 44 50 48 / e-mail info@erfgoedcelbrugge.be

PRAKTISCHE INFORMATIE 03

RONDLEIDING / WANDELING / FIETSTOCHT MET GIDS 06

VOORDRACHT 08

CONCERT / THEATERVOORSTELLING / EVOCATIE 11

DEMONSTRATIE / WORKSHOP / OPTOCHT / ENQUETE 12

TENTOONSTELLING / (MULTIMEDIA) PRESENTATIE 14

OVERZICHT 18

Helden

Een held (mannelijk) of heldin (vrouwelijk) is een bestaand, fictief of historisch persoon die, wanneer geconfronteerd met gevaar en rampspoed of vanuit een zwakke positie, moed en de bereidheid tot zelfopoffering betoont voor een grotere zaak. Aanvankelijk had dit heldendom vaak te maken met strijd of het uitblinken in iets, maar later werd dit uitgebreid tot een meer algemeen moreel uitblinken. (vrij naar Wikipedia)

Vanuit deze definitie gingen we op zoek naar Brugse helden die we op Erfgoeddag willen presenteren. We ontmoeten grote en kleine, bekende en minder bekende figuren. Allen hebben ze gemeen dat anderen hen een warm hart toedragen. Droom mee over onze Brugse helden in de [woordenwolk](#).

Erfgoedzorgers hielden achter de schermen

Op Erfgoeddag kun je dit jaar voor het eerst de erfgoedwerking achter de schermen van enkele Brugse erfgoedorganisaties leren kennen. Het dagelijkse werk en de intensieve zorg van heel wat erfgoedmedewerkers worden zo extra in de verf gezet.

Zo kun je kennismaken met enkele restauratoren van (wand)schilderijen en houten objecten. Voor demonstraties van onder meer bronzeertechnieken en polychromeren ben je welkom bij Eucora. Ook de conservatie van papier en boeken krijgt bijzondere aandacht. In de Openbare Bibliotheek kun je cursisten van CORES (het Opleidings- en Expertisecentrum voor Conservatie en Restauratie) aan het werk zien. Kinderen kunnen in het Stadsarchief zelf aan de slag tijdens een workshop over de restauratie van papieren documenten. Het digitaliseren van erfgoed is een belangrijke stap in de conservatie van kwetsbaar materiaal. Het Rijksarchief toont hoe digitalisering een snellere en betere ontsluiting van archiefdocumenten mogelijk maakt. In het Kantencentrum ten slotte, merk je hoe het doorgeven van eeuwenoudetechnieken en kennis een cruciaal aspect is voor de erfgoedzorg.

Activiteiten rond erfgoedzorg vind je in het programma makkelijk terug via dit symbool.

Activiteiten 9, 13, 14, 16, 25, 38, 40, 41, 45, 46, 47, 57, 60

EEN BLIK ACHTER DE SCHERMEN VAN ERFGOEDDAG BRUGGE

Erfgoeddag is dit jaar aan zijn twaalfde editie toe. Met maar liefst 63 activiteiten biedt de Brugse erfgoedsector opnieuw een mooi programma aan. Bruggespraak sprak met Erfgoedcel Brugge, de drijvende kracht achter Erfgoeddag in Brugge.

BRUGGESPRAAK: Waarom een Erfgoeddag organiseren?

ERFGOEDCEL BRUGGE: Erfgoeddag is een initiatief van de Vlaamse minister van cultuur. Enerzijds is het de bedoeling het grote publiek kennis te laten maken met ons rijke erfgoed aan de hand van een specifiek thema. Anderzijds wordt ook de erfgoedsector gestimuleerd samen te werken en hun collecties eens vanuit een andere invalshoek te bekijken. Faro, het steunpunt voor cultureel erfgoed coördineert de Erfgoeddag. Per regio of stad werken ze hiervoor samen met lokale coördinatoren. Erfgoedcel Brugge neemt deze taak op zich in Brugge.

BRUGGESPRAAK: Is het moeilijk om partners te vinden in Brugge? Hoe gaan jullie te werk?

EBC: De voorbereidingen beginnen al in september. We nodigen alle Brugse erfgoedspelers uit voor een infosessie. Het opzet en de voorwaarden tot deelname worden toegelicht. Een spreker geeft uitleg over het specifieke thema en er worden meteen enkele invalshoeken meegegeven. Met deze bagage op zak gaan de partners naar huis en reflecteren ze binnen hun eigen organisatie over het thema. Eind oktober komen we met alle geïnteresseerden opnieuw samen voor brainstormsessies. We toetsen de ideeën op haalbaarheid en gaan op zoek naar samenwerkingen. Rond half december leggen de partners hun ideeën vast met de inschrijving van hun activiteiten.

BRUGGESPRAAK: Welke activiteiten worden opgenomen in het programma?

EBC: Op Erfgoeddag brengen we het roerend en immaterieel cultureel erfgoed onder de aandacht. Het onroerend patrimonium (gebouwen, monumenten, landschappen, ...) staat elk jaar op Open Monumentendag in de kijker. Op Erfgoeddag gaat het dus over archiefdocumenten, historische objecten, schilderijen, verhalen en tradities. Samen met elke partner zoeken we naar de beste vorm om hun invalshoek van het thema aan het publiek voor te stellen. Dit kan een wandeling, tentoonstelling, voordracht, multimediapresentatie, workshop, demonstratie of zelfs een theatervoorstelling of concert zijn.

BRUGGESPRAAK: Wie zijn deze partners in Brugge en hoe ondersteunen jullie hen?

EBC: De Brugse erfgoedsector is heel divers. De archieven, musea en bibliotheken vormen de grootste groep. Daarnaast mogen we de erfgoedverenigingen niet vergeten: heemkundige kringen en gidsenorganisaties vormen een belangrijke schakel in het toegankelijk maken van ons lokaal erfgoed. Ook kerkfabrieken en kloosters, opleidingsorganisaties rond erfgoedzorg, cultuurhuizen of buurtwerkingen met aandacht voor cultureel erfgoed zijn onze partners. Elke partner staat zelf in voor de organisatie van zijn/haar activiteit. Wij ondersteunen door het geheel op elkaar af te stemmen en zorgen ook voor een overkoepelende communicatie.

BRUGGESPRAAK: Wat doet de Erfgoedcel op Erfgoeddag?

EBC: Wij staan met een infotent op de Markt. Die tent is het vertrekpunt van heel wat activiteiten. Bezoekers krijgen er info over het programma. Op sommige plaatsen zorgen we ook voor logistieke ondersteuning. We kunnen hiervoor rekenen op een gedreven ploeg vrijwilligers. We brengen ook de erfgoedspelers een bezoekje. Het is altijd leuk om te zien hoe het vele voorbereidende werk op Erfgoeddag resulteert in tevreden bezoekers en erfgoedmedewerkers.

BRUGGESPRAAK: En na Erfgoeddag?

EBC: Dan organiseren we nog een evaluatie en een bedankingsfeest voor alle erfgoedspelers. Het is belangrijk om na te gaan wat goed verlopen is, wat beter kan. Dankzij de organisatie van Erfgoeddag in Brugge krijgt Erfgoedcel Brugge de kans om alle Brugse erfgoedspelers beter te leren kennen. Dit helpt ook in het uitvoeren van de kerntaken van de erfgoedcel. We stemmen de werking rond het lokale erfgoed beter op elkaar af en ondersteunen waar mogelijk. Een goede kennis van deze erfgoedspelers is hierbij onontbeerlijk. Het is fijn dag in dag uit de gedrevenheid en het enthousiasme van onze Brugse erfgoedspelers te mogen zien. Zij zijn voor ons de helden van ons erfgoed.

RONDLEIDING / WANDELING / FIETSTOCHT MET GIDS

1 *Beiaard binnenstebuiten*

Rondleiding

De Vlaamse beiaardcultuur is sinds 2011 opgenomen in de Vlaamse inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed. Brugs stadsbeiaardier Frank Deleu neemt je mee voor een exclusief bezoek achter de schermen. Hij vertelt over de zorg voor dit bijzondere instrument en zijn opmerkelijke en veelzijdige functies in het stadsleven. Een heel boeiend verhaal over 500 jaar tradities dat nog steeds actueel is.

21 april om 14.00, 15.00 en 16.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)

Duur: ca. 45 minuten

Organisatie: Beiaard Brugge / dienst Cultuur

TIP: Activiteiten 29 en 33

2 *Versteend, gebronsd, vereeuwigd*

Wandeling

Een onderhoudende wandeling langs de stapstenen van ons collectief geheugen. Kom meer te weten over standbeelden, bustes en gedenkplaten van de culturele, historische en politieke tenoren in Brugge. Neem deel aan deze multiculturele wandeling en krijg een heuse opfrisbeurt over een gamma persoonlijkheden in Brugge. Zowel helden uit de Brugse literatuur, wetenschap, oorlog als taalkunde komen aan bod.

21 april om 14.00 en 15.00 uur

22 april om 10.00, 11.00, 13.00, 15.00 en 16.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)

Duur: ca. 2 uur

Organisatie: Koninklijke Gidsenbond van Brugge en West-Vlaanderen vzw

3 *Mystère (de Arend van Vlaanderen): in het kielzog van een held uit W.O.I*

Wandeling

Bruggeling en toppiloot André De Meulemeester krijgt tijdens W.O.I bijnamen als 'de Arend van Vlaanderen' en 'Mystère'. Als kunstenaar maakt hij satires en landschappen die stad en oorlog tot leven brengen. Wandel mee in de voetsporen van deze bijzondere oorlogsheld en kunstenaar. Je bezoekt ook de tentoonstelling in het Tolhuis en het huis van Flori Van Acker.

21 april om 14.00 uur

22 april om 10.00, 13.00 en 15.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)

Duur: ca. 2,15 uur

Organisatie: Bruges Art Route, Provinciale Bibliotheek Tolhuis

TIP: Activiteit 49

4 *Een medaille of straatnaam - erkenning voor een held*

Fietstocht

Veel straten in Brugge zijn genoemd naar een held. Vooral de namen van oorlogshelden, verzetslui en spionnen die hun leven verloren tijdens een gevecht of gefusilleerd werden door de vijand, kom je in het straatbeeld veelvuldig tegen. Deze fietstocht onthult wie nu de befaamde man of vrouw achter die Brugse straatnaam is. De fietstocht eindigt bij de tentoonstelling 'Een medaille of straatnaam - erkenning voor een held'.

21 april om 14.00 uur

22 april om 14.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)

Duur: ca. 3 uur

Organisatie: Kon. Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle, de werkgroep en Sint-Andries, Sint-Kruis en Sint-Michiels, Familiekunde Brugge, Numismatica en Heemkundige Kring Arsbroek

TIP: Activiteit 51

5 *Wie is deze meneer of mevrouw?*

Wandeling / 7+

Kinderen en gezinnen ontdekken spelenderwijze wie de Brugse helden zijn achter de vele standbeelden, gedenkplaten en bustes in de stad. Een gids nodigt je gezin uit om zelf het verhaal te vinden achter deze stenen en bronzen figuren. Deze wandeling belicht voornamelijk Brugse helden uit de literatuur, wetenschap en oorlog. Een interactieve uitstap voor het hele gezin!

21 april om 14.30 uur

22 april om 10.30 en 14.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)

Duur: ca. 1,5 uur

Organisatie: Koninklijke Gidsenbond van Brugge en West-Vlaanderen vzw

6 *Helden in de verf*

Rondleiding

Helden zijn van alle tijden. Ook in de collectie van het Groeningemuseum vind je heldhaftige tafereels en kunstwerken die heroïsche verhalen uitbeelden. Kunsthistorica en begenadigd vertelster Mieke Felix neemt je mee voor een vertelwandeling door de vaste museumcollectie. Allerlei helden zoals heiligen, mythologische figuren en eigentijdse voorvechters passeren de revue. Verwacht je aan een fascinerende tocht door het fraaie Groeningemuseum.

21 april om 15.30 uur

22 april om 10.45, 13.45 en 15.30 uur

Waar: Groeningemuseum

Duur: ca. 1 uur

Organisatie: Groeningemuseum

Opgelet: Het Groeningemuseum is enkel gratis toegankelijk op 21 en 22 april voor deze rondleidingen!

TIP: Activiteit 14

- Reserveren
- Erfgoedzorgers
- Kind- / Gezinsvriendelijk
- Volledig toegankelijk
- Gedeeltelijk toegankelijk
- Niet toegankelijk

7 *Ecce Femina*

Wandeling

De geschiedenis van Brugge telt een pak intrigerende, ondernemende en eigenzinnige vrouwen. Maak kennis met dames die rang en stand overboord durven te gooien om een stempel te drukken op de maatschappij. Kunstenaressen, politica of volkswrouw, telkens brengt de gids je hun bijzonder verhaal. De wandeling loopt door de binnenstad, langs verrassende en minder bekende plekje. Een unieke tocht door een kleurrijk stukje vrouwen geschiedenis!

22 april om 10.00 en 14.00 uur

Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)
Duur: ca. 2 uur
Organisatie: S-Wan

8 *Via Bruggensis*

Wandeling

De pelgrimstochten naar Santiago de Compostela zijn al meer dan 1000 jaar geliefd. In heel Europa liggen wandelroutes. Ook in Brugge kun je een stukje van deze route afstappen. Sinds 2010 leidt een bronzen schelpenpad je naar verrassende plekje in de stad. Een gids neemt je mee op een wandeltocht van noord naar zuid. Ondertussen krijg je een pak informatie en anekdotes mee. Bovendien ontdek je een minder bekend stukje Brugge.

22 april om 10.00 en 14.00 uur

Waar: Dampoort (Sasplein)
Duur: ca. 2 uur
Organisatie: S-Wan

9 *Storm op zee? Watson 3 is onderweg*

Rondleiding

Het reddingsschip 'Watson 3 Oostende' wordt kort na W.O. II voor het eerst in gebruik genomen. Door de degelijkheid van dit boottype en de wetenschappelijke en sociaal-culturele waarden van het schip, geniet het vandaag bescherming als varend erfgoed. Ga aan boord en treed in de voetsporen van de bemanningsleden. Neem plaats in de cockpit en luister naar de spannende verhalen die over dit befaamde reddingsschip en zijn helden de ronde doen.

22 april om 10.00 en 14.00 uur

Waar: Archonaut
Duur: ca. 2 uur
Organisatie: Archonaut
TIP: Archonaut is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tussen 10.00 en 18.00 uur.

10 *Op de bres voor Memling*

Rondleiding

Maak kennis met de vele auteurs, architecten, conservators en zusters die zich inzetten voor het Sint-Janshospitaal. Dankzij de doortastendheid en moed van die helden is het museum vandaag wat het is en kunnen duizenden bezoekers er nu de meesterwerken van Hans Memling bewonderen. Deze rondleiding is een eerbetoon aan die helden die (nog) geen medaille of standbeeld kregen. Met exclusief bezoek aan de prachtige kapittelzaal in het zusterklooster.

22 april om 11.00, 13.00 en 15.00 uur

Waar: Sint-Janshospitaal
Duur: ca. 1,5 uur
Organisatie: Musea Brugge / Hospitaalmuseum
TIP: De vaste collectie is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april van 10.00 tot 18.00 uur.

11 *Helden van de orthodoxe kerk*

Rondleiding

Het orthodoxe kerkgebouw van de Heilige Konstantijn en Helena te Brugge is een verborgen parel. Je maakt er kennis met de heiligen van de orthodoxe kerk aan de hand van een schitterende iconenwand en prachtige fresco's en muurschilderingen. Een gids zal je inwijden in de verhalen over de helden van de orthodoxe kerk. Je krijgt ook een demonstratie van het schilderen van iconen. Achteraf kun je er genieten van een pannenkoek met koffie.

22 april om 14.00, 15.00, 16.00 en 17.00 uur

Waar: Orthodoxe Kerk
Duur: ca. 40 minuten
Organisatie: Orthodoxe parochie Brugge
TIP: Activiteit 63
TIP: De kerk en het iconenatelier van de H. Johannes van Damascus zijn doorlopend open van 14.00 tot 18.00 uur.

12 *Op bedevaart in de middeleeuwen. In de voetsporen van Adornes*

Rondleiding

Anselm Adornes (1424-1483) is een edelman van Italiaanse afkomst en een geëerd burger van Brugge. Behalve als koopman, raadslid en diplomaat staat hij bekend als kunstminnaar en humanist. Hij is ook zeer gelovig. Denk maar aan zijn bedevaart naar Jeruzalem en de Jeruzalemkapel die hij achteraf laat bouwen. Is iemand uit de middeleeuwen, die uitblinkt op verschillende terreinen niet de naam held waardig?

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Jeruzalemkapel
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Kantcentrum, West-Vlaamse Gidsenkring, Adornes vzw
TIP: Activiteit 45

13 *Onzichtbare helden – over de restauratie van uniek goudleder behang en schilderijen*

Voordracht

Tijdens de bouw van het nieuwe Landhuis van het Brugse Vrije in 1722-1728 wordt goudleder aangebracht als muurdecoratie in de leden- en raadkamer. In 2011 ondergaat dit fraaie goudleder, samen met de 18de-eeuwse schilderijen, een grondige restauratie. Naast een apart infopaneel geeft de toelichting van de restaurator je een unieke kans om meer te weten te komen over de permanente zorg die dit schitterend stukje erfgoed krijgt.

21 april om 14.00 en 15.30 uur
22 april om 10.30, 13.30, 15.00 en 16.00 uur
Waar: Brugse Vrije (Communicatiedienst)
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Musea Brugge / Collectie en Documentatie
TIP: De leden- en raadkamer is doorlopend vrij te bezoeken tss 14.00 en 17.00 uur op 21 april en tussen 10.00 en 18.00 uur op 22 april

14 *Onzichtbare helden – over de restauratie van schilderijen in het Groeningemuseum*

Voordracht

Het Groeningemuseum is terecht trots op zijn sublieme collectie kunstwerken. De collectie vereist dagelijks actieve zorg en het blijvend bewaren in optimale omstandigheden. De restauratrice staat stil bij enkele recente restauraties van schilderijen. Ze licht eveneens de hulpmiddelen toe om de collectie optimaal te bewaren. Hierbij komen ook de klimatologische omstandigheden en de conserveringstechnieken aan bod. Een interessante blik achter de schermen.

21 april om 14.30 uur
22 april om 10.00, 13.00 en 14.45 uur
Waar: Groeningemuseum
Duur: ca. 40 minuten
Organisatie: Musea Brugge / Collectie en Documentatie
TIP: Activiteit 6
Opgelet: Het Groeningemuseum is enkel gratis toegankelijk op 21 en 22 april voor deze rondleidingen!

15 *De helden van de Gotische Zaal*

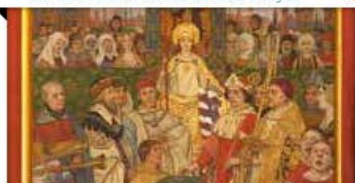
Voordracht

De Gotische Zaal van het Brugse stadhuis vormt het decor voor de gemeenteraad en vele huwelijksceremonieën. De zaal uit 1905 is een totaal kunstwerk, met haar imposant hanggewelf en rijkelijk met Brugse en Vlaamse helden versierde muren. Aan het begin van de 20ste eeuw wakkeren de afgebeelde helden en verhalen het historisch besef aan. Kom luisteren en verneem meer over de geschiedenis achter deze muurschilderingen.

22 april om 10.00 uur
Waar: Stadhuis
Duur: ca. 45 minuten
Organisatie: Musea Brugge
TIP: Activiteit 16
TIP: De Gotische Zaal is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tss 10.00 en 18.00 uur.

16 *Onzichtbare helden – over de conservering en restauratie van muurschilderingen*

Voordracht

Aansluitend op activiteit 15 vertelt de restaurator over deze unieke collectie muurschilderingen, met specifieke focus op de restauratie en conservatie ervan. Voor wie zelf deze prachtige zaal wil verkennen, is er een speciaal infopaneel.

22 april om 11.00 uur
Waar: Stadhuis
Duur: ca. 45 minuten
Organisatie: Musea Brugge / Collectie en Documentatie
TIP: Activiteit 15
TIP: De Gotische Zaal is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tss 10.00 en 18.00 uur.

17 *Leven en werk van Simon Stevin en Marcel Minnaert*

Voordracht

Wetenschappers Simon Stevin en Marcel Minnaert zijn wereldwijd bekend. Simon Stevin (1548-1620) groeit tijdens zijn leven uit tot een autoriteit in de wiskunde, natuurkunde en astronomie. In 1847 krijgt hij een standbeeld in Brugge. Marcel Minnaert (1893-1970) is een groot didacticus en verricht baanbrekend onderzoek naar de zon. In 1938 wordt hij hoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Kom meer te weten over deze twee vooraanstaande Bruggelingen.

22 april om 10.30, 11.30, 13.30, 14.30, 15.30 en 16.30 uur
Waar: Volkssterrenwacht Beisbroek
Duur: ca. 20 minuten
Organisatie: Volkssterrenwacht Beisbroek
TIP: Activiteit 18

18 *Verhalen van mensen en sterren*

Planetarium-voorstelling / 7+

Neem plaats in de zetels van het ruimtetheater en droom mee over moedige holbewoners en dappere ontdekkingsreizigers. Held Simon Stevin deelt met jou zijn kijk op de middeleeuwse wereld en held Marcel Minnaert ontrafelt de boodschap van de zon en de sterren. Je exploreert samen met een astronoom de kleurrijke sterrenwolken en maakt kennis met de mythologie van de sterrenbeelden. Een unieke ervaring voor het hele gezin.

22 april om 11.00 en 14.00 uur
Waar: Volkssterrenwacht Beisbroek
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Volkssterrenwacht Beisbroek
TIP: Activiteit 17
TIP: Deze activiteit loopt nog tot 31 december 2012.

- Reserveren
- Erfgoedzorgers
- Kind- / Gezinsvriendelijk
- Volledig toegankelijk
- Gedeeltelijk toegankelijk
- Niet toegankelijk

19 Vlaamse helden bij de indianen. Missie-
narissen in Noord-Amerika in de 19de eeuw

Voordracht

In de 19de eeuw leeft de missiegedachte binnen de Rooms-Katholieke Kerk sterk. Noord-Amerika is het beloofde land om de christelijke boodschap over te brengen en veel Vlaamse missionarissen vertrekken om daar de inlandse bevolking te kerstenen. Zij spelen ook een rol bij de pacificatie van de indiaanse gebieden. Over de belevenissen van deze missionarissen vertelt historicus en Kadocmedewerker Luc Vints. Een boeiend verhaal!

22 april om 11.00 uur
Waar: Hoofdbibliotheek Biekorf
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Openbare Bibliotheek Brugge

20 Aperitieven met Achilles.
Helden in de Europese literatuur

Voordracht

Tijdens een poëzieaperitief voert dichter en vertaler Patrick Lateur helden uit de Europese literatuur op. Naast de bekende helden uit de Oudheid zoals Achilles, Hektor en Odysseus passeren ook Roeland, Uilenspiegel, Don Quichote en Raskolnikov de revue. Draait het bij hen meer om biceps of brains? Welk mensbeeld schuilt achter deze figuren? Welke invloed hebben ze op onze cultuur? Ontdek het aan de hand van poëtische fragmenten en beschouwingen.

22 april om 11.00 uur
Waar: Tuin Gezelle. Bij regenweer: Engels Klooster, Carmestr. 83/85
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Bruggemuseum
TIP: Activiteit 24
TIP: De vaste collectie is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tss 10.00 en 18.00 uur.

21 Ik heb zoveel u nog te zeggen

Voordracht

Dokter Johan Buytaert, huisarts en een tijdlang burgemeester van Dudzele, is bekend geworden in 2009 door het Canvasprogramma 'Meneer Dokter'. In het programma zie je hoe hij zijn 90ste verjaardag viert met zijn familie en aan zijn biografie werkt. Hij schrijft dit boek 'Ik heb zoveel u nog te zeggen' vooral voor zijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Kom luisteren naar het opmerkelijke verhaal van zijn dochter Ingeborg Buytaert.

22 april om 11.00 en 15.00 uur
Waar: De Groene Tente
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Heemkring Dudzele vzw
TIP: Activiteit 59

22 Willem van Saeftinghe:
van lekenbroeder tot held

Voordracht

Willem van Saeftinghe is lekenbroeder van de cisterciënzerabdij Ter Doest in Lissewege. Tijdens de Guldensporenslag in 1302 sleurt hij de aanvoerder van het Franse leger van zijn paard en doodt meerdere vijanden. Dit trekt de aandacht van kroniekschrijvers en kunstenaars. Zo krijgt hij een heldenrol in Conscience's 'Leeuw van Vlaenderen' en een standbeeld in Lissewege. Historicus Bernard Schotte vertelt je het verhaal achter deze boeiende figuur.

22 april om 13.45 uur
Waar: Vormingplus
Duur: ca. 50 minuten
Organisatie: Monumentenzorg en Erfgoedzaken Stad Brugge ism Vormingplus Brugge
TIP: Activiteit 26

23 Jacobus Clemens non Papa,
een gedurfd musicus

Voordracht

Jacobus Clemens non Papa, omstreeks 1510 geboren in de Zuidelijke Nederlanden, is één van de helden van de Vlaamse polyfonie. Al in zijn eigen tijd bewonderd door de religieuze en politieke machthebbers, is hij zangmeester in Brugge en één van de eersten die een muzikaal antwoord geeft op het Concilie van Trente. Zijn aparte persoonlijkheid manifesteert zich in erotisch getinte en bizarre teksten. Stof genoeg voor een interessante lezing!

22 april om 14.00 uur
Waar: Concertgebouw
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Concertgebouw Brugge i.s.m. de steden Diksmuide, Ieper en Brugge
TIP: Activiteit 29 en 35

24 Gezelle gecanoniseerd.
Cultusvorming rond Guido Gezelle

Voordracht

Wanneer Guido Gezelle in 1899 overlijdt, is zijn roem nog niet zo wijdverspreid als vandaag. Vanuit hun eigen agenda stimuleren verschillende groepen sindsdien zijn naam en faam. Hoogtepunt van deze cultusvorming zijn de feesten n.a.v. zijn 100ste geboortedag in 1930 met de oprichting van een standbeeld in Brugge. Rogier Paeps geeft uitleg bij de cultusvorming en verduidelijkt hoe elke groep haar eigen beeld van de dichter creëerde. Een aanrader!

22 april om 14.30 uur
Waar: Tuin Gezelle. Bij regenweer: Engels Klooster, Carmersstraat 83/85
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Bruggemuseum
TIP: Activiteit 20
TIP: De vaste collectie is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tss 10.00 en 18.00 uur.

VOORDRACHT

25 Onzichtbare helden – over de conservering en restauratie van hout

Voordracht

De 16de-eeuwse renaissanceschouw is het belangrijkste collectiestuk van het Brugse Vrije (Bruggemuseum). Dit kunstwerk, ontworpen door Brugs kunstenaar Lanceloot Blondeel en gerealiseerd door lokale schrijnwerkers en beeldhouwers, is opgetrokken ter verheerlijking van Keizer Karel. Het gebruik van hout bij kunstwerken eist voortdurende opvolging en zorg. De restaurator deelt met jou zijn kennis over de restauratie en conservatie van houtwerk.

22 april om 14.30 en 16.00 uur

Waar: Brugse Vrije

Duur: ca. 1 uur

Organisatie: Musea Brugge / Collectie en Documentatie

TIP: De renaissancezaal is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tss 10.00 en 18.00 uur.

26 De vergeten helden van de Brugs e middeleeuwse opstanden

Voordracht

Iedereen kent Jan Breydel en Pieter de Coninck, de befaamde en geidealiseerde helden van de opstanden in 1302. Die Brugs e opstanden kennen echter meerdere helden. Historicus Jan Dumolyn vertelt over het volk dat in opstand komt tegen bestuur en gezag, en over de erg geheimzinnige Jan Heem. Hij is volgens sommigen de derde man op de Brugse markt die vergeten werd door de romantisch-heroïsche geschiedschrijving. Een onthullende uiteenzetting.

22 april om 15.00 uur

Waar: Vormingplus

Duur: ca. 1 uur

Organisatie: Vormingplus Brugge

TIP: Activiteit 22

29 Ode aan de helden van de Vlaamse polyfonie

Concert

Frank Deleu, de stadsbeiaardier van Brugge, speelt op het carillon van het belfort muziek van tijdgenoten van componist Jacobus Clemens non Papa. De 500 jaar oude muziek van die componisten klinkt vandaag nog altijd erg actueel. Deleu heeft vooral aandacht voor de stadsmuziek van Jacobus Clemens' uitgever Tielman Susato, maar brengt in feite een eerbetoon aan alle helden van de Vlaamse polyfonie. Een concert dat je in vervoering zal brengen.

22 april om 11.00 uur

Waar: Binnenkoer Hallen

Duur: ca. 30 minuten

Organisatie: Dienst Cultuur / Beiaard, Concertgebouw Brugge, de sted en Diksmuide, Ieper en Brugge

TIP: Activiteiten 1 en 33

27 Brugse muziekhelden: het verhaal van Red Zebra

Voordracht met concert

De Brugse muziekgroep Red Zebra schopt in de jaren '80 de Belgische muziekcène goed wakker met vinnige punkrock. De single 'I can't live in a living room' uit 1980 is vandaag een klassieker. Zanger Peter Slabbynck beschrijft het ontstaan van de groep en hoe vier jonge Bruggelingen uitgroeien tot jeugdhelden van een generatie. Daarna brengt Slabbynck met gitarist Gerry Vergult van Aroma di Amore een vijftal bekende nummers rond helden.

22 april om 16.00 uur

Waar: Vormingplus

Duur: ca. 1,5 uur

Organisatie: Vormingplus Brugge

28 Brugse sporthelden vertellen

Gesprek

Al 50 jaar reikt de Stad Brugge jaarlijks haar Trofee van Sportverdienste uit aan sporters of sportclubs die een bijzondere prestatie neerzetten. Onlangs werden alle winnaars van de afgelopen 50 jaar geïnterviewd. Vandaag komen enkele getuigen hun buitengewoon verhaal zelf vertellen in een passend sportief erfgoedkader, de authentieke tumbaal van Howest.

22 april om 16.00 uur

Waar: HOWEST (Klaverstraat 52)

Duur: ca. 1 uur

Organisatie: Sportdienst Brugge, Erfgoedcel Brugge

33 Feest! Helden in aantocht

Concert

Om de vijf jaar herdenkt Brugge met de Praalstoet van de Gouden Boom het huwelijk van Margareta van York en Karel de Stoute in 1468. Voor dit bonte spektakel geven we graag rendez-vous op 19 en 26 augustus. Als voorproefje stellen de belangrijkste helden zich op Erfgoeddag aan je voor in een paardenparade, opgeluisterd met feestelijke beiaardklanken. Wie wil kan dat concert meemaken op de binnenkoer van de Hallen.

22 april om 14.30 en 16.00 uur

Waar: Binnenkoer Hallen

Duur: ca. 30 minuten

Organisatie: Dienst Cultuur / Beiaard en Praalstoet van de Gouden Boom

TIP: Activiteiten 1 en 29

CONCERT / THEATERVOORSTELLING / EVOCATIE

30 De zonen van veldwachter
Florimond Marreyt

Evocatie

Theatermaker en geboren verteller Lucas Vandebussche van vzw TinkTank brengt het aangrijpende verhaal van veldwachter Florimond Marreyt en zijn zonen. Tijdens W.O. I sneuvelen de drie heldhaftige broers. Tot op vandaag liggen ze samen in het familiegraf op het kerkhof van Sint-Pieters. Vandebussche brengt de uitzonderlijke familietragedie als een universeel verhaal dat je niet onbewogen zal laten.

22 april om 11.00, 14.00 en 15.30 uur
Waar: Buurtcentrum De Dijk
Duur: ca. 45 minuten
Organisatie: Buurtwerk Sint-Pieters, Davidfonds Sint-Pieters, TinkTank vzw

31 Dae van de helden van Spermalie

Evocatie / Open repetitie

Het Koninklijk Instituut Spermalie uit Brugge bestaat 175 jaar en viert zijn helden met culturele activiteiten uit 'eigen huis'. De toneelgroep van de school laat enkele spilfiguren, zoals bijvoorbeeld stichter Charles Carton en de zusters die er een pioniersrol speelden, de revue passeren. Het koor Audite Silete brengt tijdens een open repetitie renaissance- en barokmuziek van Hassler, Praetorius en Schütz.

22 april evocatie om 11.00, 14.00 en 16.00 uur en open repetitie om 15.00 uur
Waar: Koninklijk Instituut Spermalie
Duur: ca. 30 minuten
Organisatie: Koninklijk Instituut Spermalie (seniorenwerking)
TIP: Activiteit 52

32 Helden gezocht

Theatervoorstelling / 6+

Op de muren van de Gotische Zaal van het stadhuis staan de grote helden uit de Brugse en Vlaamse geschiedenis afgebeeld. Herken je ze? Weet je welke rol ze gespeeld hebben in onze geschiedenis of waarom ze hun plaats op die muur verdienen? Nestel je op kussens in de Gotische Zaal en laat je meevoeren op ontdekkingsstocht door ons roemrijke verleden. Auteur en theatermaker Frank Adam brengt de heldenfiguren tot leven voor groot en klein.

22 april om 14.00, 14.30, 15.00, 15.30, 16.00, 16.30 en 17.00 uur
Waar: Stadhuis
Duur: ca. 30 minuten
Organisatie: Bruggemuseum

34 DO

Theatervoorstelling / 8+

Wie is jouw held? Spiderman, Mega Mindy, Pippi Langkous of je papa? Iedereen heeft een eigen held. Op vraag van Cultuurcentrum Brugge geven enkele kinderen hun favoriete helden prijs. In de gang van theaterzaal 'Biekorf' kun je hun verrassende verhalen, tekeningen en foto's bekijken. Bezoek er ook de humoristische familievoorstelling 'DO' en maak kennis met een wel heel bijzondere superheld.

22 april om 15.00 uur
Waar: Theaterzaal Biekorf
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Cultuurcentrum Brugge
TIP: De heldenverhalen en -tekeningen van de kinderen zijn doorlopend te bekijken op 22 april tussen 14.00 en 18.00 uur.

35 Souterliedekens in een nieuw jasje

Concert

De Souterliedekens behoren tot de meest bekende composities van Jacobus Clemens non Papa. Deze meerstemmige composities op psalmberijmingen zijn sinds hun uitgave in 1540 tot op vandaag zeer populair. Naar aanleiding van de 500ste verjaardag van Clemens non Papa werd aan verschillende hedendaagse componisten gevraagd de Souterliedekens te hercomponeren. Een treffend eerbetoon aan Clemens non Papa, dé held van de polyfonie muziek uit de renaissance!

22 april om 15.00 uur
Waar: Concertgebouw
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Concertgebouw Brugge, de steden Diksmuide, Ieper en Brugge
TIP: Activiteit 23
TIP: www.clemens500.be Bezoek ook op 21 april "Clemens non Papa: Requiem / Polyfoniedag voor amateurkoorzangers" om 18.00 uur. Gratis mits reservatie via www.concertgebouw.be/context of 32 70 22 33 02

36 Erfgoedmenu - bestemming onbekend

Ontdekkingsstocht per fiets

Laat je verrassen en kies voor een 'erfgoedmenu - bestemming onbekend'. Per fiets en met een gids bezoek je een tweetal activiteiten uit de Erfgoeddagbrochure. Onderweg worden heldenverhalen verteld.

21 april om 14.00 uur
22 april om 10.00 en 14.00 uur
Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)
Duur: ca. 3 uur
Organisatie: Erfgoedcel Brugge

37 Wie zijn jouw Brugse helden?

Enquête

Neem deel aan de grote Brugse helden-enquête. We stellen tien helden voor aan het publiek. Maar zijn die tien personen ook echt de helden van de Bruggelingen? Wat weet jij eigenlijk over deze figuren? Waarom worden ze nu nog beschouwd als helden? En wie ontbreekt in het rijtje? Teveel vragen? Stel zelf een heldendaad en geef ons jouw mening!

21 april tussen 14.00 en 17.00 uur
22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)
Organisatie: Erfgoedcel Brugge

38 Restauratie-atelier voor kinderen

Workshop / 9-12 jaar

Tijdens deze workshop leren kinderen op een speelse manier hoe ze beschadigde documenten kunnen herstellen en bewaren. Want handschriften en oude boeken vragen speciale aandacht en zorg. De begeleiding gaat uit van An Taveirne, afgestudeerd aan CORES, gewezen lerares en restauratiekvrouw van boeken en archief. Als restauratrice is zij zowel bedreven in het conserveren en restaureren van oude boeken als in het begeleiden van kinderen.

22 april om 10.00, 14.30 en 16.15 uur
Waar: Stadsarchief
Duur: ca. 1,5 uur
Organisatie: Stadsarchief Brugge, Ann Taveirne

39 In het harnas!
Word een middeleeuwse held

Demonstratie / 7+

In de middeleeuwen ben je geen held zonder dat je degelijke vechttechnieken kent! Moet een krijger over een echt harnas en diverse wapens zoals langzwaarden, staafbijlen of rondel dolken beschikken? Welke regels en technieken zijn er? Welke kledij draag je eigenlijk onder een harnas? En hoe wordt er vandaag met het zwaard gevochten? Keer terug in de tijd en word een middeleeuwse held op deze interactieve demonstratie van middeleeuwse krijgskunst.

22 april om 10.00 en 11.00 uur
Waar: Infotent Erfgoeddag (Markt)
Duur: ca. 45 minuten
Organisatie: Dienst Cultuur / Praalstoet van de Gouden Boom, Hallebardiers

40 Verweven helden

Workshop / 8+

Quartier Bricolé, Labo voor Design met Wortels, wil traditionele ambachten, technieken en kennis doorgeven aan jonge, experimentele ontwerpers. Op Erfgoeddag gaat het labo op zoek naar de helden van Ilse Acke, een Brugs ontwerpster van handgeweven textiel. Ontdek in de expo wie haar in spiratiebronnen zijn. Of misschien inspireert zij jou? Ga dan zelf aan de slag op de weefgetouwen en experimenteer met de vele draden en technieken.

22 april om 10.00 uur (volwassenen) en 14.00 uur (gezinnen 8+)
Waar: Quartier Bricolé
Duur: ca. 2,5 uur
Organisatie: tapis plein vzw, BEN, CVO Leerdorp Gent
TIP: Wie zelf niet aan de slag wil, kan gerust eens komen kijken op 22 april tussen 10.00 en 18.00 uur.

41 Slijpdemonstraties

Demonstratie / 7+

De slijpdemonstraties van het Brugse Diamantmuseum zijn altijd drukbezocht. Je leert er interactief en van dichtbij wat diamantslijpen inhoudt. We tonen elke stap van het proces: zagen, snijden en het eigenlijke slijpen. Kinderen kunnen doortopend deelnemen aan de workshop 'sieraden maken', waar ze op speelse wijze de wereld van diamanten exploreren en ze hun creativiteit de vrije loop kunnen laten.

22 april om 11.00, 14.00, 15.00, 16.00 en 17.00 uur
Waar: Diamantmuseum
Duur: ca. 45 minuten
Organisatie: Diamantmuseum
TIP: Activiteit 55
TIP: Het Diamantmuseum is doorlopend vrij te bezoeken op 22 april tussen 10.00 en 18.00 uur.

42 Op zoek naar helden in de volksdans

Workshop

Je vindt sporen van helden van de volksdans terug in de liedteksten, namen van dansen of in de positie van de danser tijdens de dans. Tijdens deze workshop geven we informatie over de tradities bij het volksdansen en hebben daarbij extra aandacht voor de helden. Uiteraard mag je zelf meedansen! Deze workshop is een kennismaking met helden en dansen uit de Balkan of Israël. Iedereen is van harte welkom! Je hebt geen partner of speciale kledij nodig.

22 april om 11.00 en 13.00 uur
Waar: Vormingplus
Duur: ca. 1 uur
Organisatie: Tanats vzw

- Reserveren
  Erfgoedzorgers
  Kind- / Gezinsvriendelijk
 Volledig toegankelijk
  Gedeeltelijk toegankelijk
  Niet toegankelijk

43 Tekenen je persoonlijke heldenportret

Workshop

Wie is voor jou een held? Is het je partner, favoriete popzanger, een filmster, je moeder, een vriend of een politicus? Waarom is dat zo? Denk je dat je held van vandaag ook je held van morgen zal zijn? Vereeuwig jouw held in een speels portret en maak van hem of haar een stukje cultureel erfgoed. Kunstenaar Renée Lodewijckx leert je op een eenvoudige manier hoe je jouw heldenportret vlot kunt schetsen.

22 april om 13.45 en om 15.00 uur

Waar: Vormingplus

Duur: ca. 1 uur

Organisatie: Vormingplus Brugge

TIP: Breng een foto van je held mee!

44 Te paard! Helden uit de Praalstoet van de Gouden Boom

Optocht / 7+

Om de vijf jaar herdenkt Brugge met de Praalstoet van de Gouden Boom het huwelijk van Margareta van York en Karel de Stoute in 1468. Voor dit kleurrijke spektakel geven we graag rendez-vous op 19 en 26 augustus. Als voorproefje stappen op Erfgoeddag tal van historische helden zoals Boudewijn I, Karel de Goede, Isabella van Portugal, de Vlaamse ridders en de helden van 1302 mee op in een paardenparade, opgeluisterd met feestelijke beiaardklanken.

22 april om 14.30 en 16.00 uur

Waar: Parcours Burg - Wollestraat - Dijver - Simon Stevinplein - Steenstraat - Markt

Duur: ca. 30 minuten

Organisatie: Dienst Cultuur / Praalstoet van de Gouden Boom

TIP: Activiteit 33

TIP: Leer spelenderwijs meer over deze helden in de Infotent Erfgoeddag (Markt).

45 Kanthelden

Demonstratie

Dat Brugge een lange traditie heeft op het gebied van kant trekt niemand nog in twiifel. Kant is niet voor niets bij toeristen die Brugge bezoeken nog altijd een van de meest gewilde souvenirs. Het Kantcentrum toont je de finesses van het kantklossen van naaldje tot draadje. De bijzondere technieken worden van generatie op generatie doorgegeven. Verder lichten we ook enkele belangrijke figuren en mooie patronen toe.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Kantcentrum

Organisatie: Kantcentrum, Adornes vzw

TIP: Activiteit 12

46 Van cursist tot specialist: erfgoedzorg in de praktijk

Demonstratie

Gespecialiseerde vaklui die restaureren volgens originele technieken worden steeds zeldzamer. Ze zijn nodig voor het onderhoud en de instandhouding van ons patrimonium. Eucora organiseert daarom opleidingen voor specifieke ambachten. Laat je verrassen door hout- en marmerimitaties, bronzeertechnieken, staffwerk en gipsen ornamenten. De cursisten demonstreren het polychromeren en vergulden. Ook het volksspelenparcours is een bezoekje waard!

22 april tussen 10.00 tot 18.00 uur

Waar: Eucora

Organisatie: Eucora vzw

47 Boekendokters in opleiding

Demonstratie

CORES staat voor Competentieplatform voor Restauratie van Boeken en Archief. Deze samenwerking tussen Syntra West en Brugse erfgoedinstellingen biedt een tweejarige opleiding 'Restauratievakman van boeken en archief', want handschriften en oude boeken vragen aandacht en zorg. Boekbinders binden nieuwe boeken in, restaurateurs conserveren en restaureren oude boeken. Bekijk de demonstratie met kostbare boeken door de docenten en studenten van CORES.

22 april tussen 14.00 en 18.00 uur

Waar: Hoofd bibliotheek Biekorf

Organisatie: Openbare Bibliotheek Brugge, Cores

TENTOONSTELLING / (MULTIMEDIA) PRESENTATIE

48 *They shoot horses, don't they?*

Tentoonstelling / 8+

In het begin van de 20ste eeuw, vóór de opkomst van voertuigen, zijn rij- en trekpaarden cruciaal voor de troepenbewegingen en het legertransport. Ook in Brugge vinden paarden onderdak in de kazernes. Man en paard oefenen en paraderen in een perfect samenspel. Zijn deze dieren helden of slachtoffers? Feit is dat in W.O. I bijna evenveel dieren sneuvelen als soldaten. Mendop vzw brengt hun verhaal aan de hand van foto's, publicaties en echte skeletten.

21 april tussen 10.00 en 18.00 uur
22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: Militaire Kapel
Organisatie: Mendop vzw, Vriendenkring Memoriaal Militaire Kapel
TIP: Deze activiteit loopt nog tot 3 mei 2012

49 *De Arend van Vlaanderen*

Tentoonstelling

Bruggeling André De Meulemeester (1894-1973) is met elf officiële overwinningen een van de grootste Belgische gevechtspiloten tijdens W.O. I. Omdat de luchtvaarttechnologie nog in haar kinderschoenen staat, zijn piloten in die tijd échte helden. Enkele pareltjes uit het familiearchief belichten een paar minder bekende feiten. Zo bezat de oorlogsheld de brouwerij Aigle-Belgica en trad hij op als mecenas voor vele kunstenaars. Een held op vele gebieden.

21 april tussen 9.00 en 12.00 uur en tussen 14.00 en 18.00 uur
22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: Provinciale Bibliotheek Tolhuis
Organisatie: Provinciale Bibliotheek Tolhuis, Bruges Art Route
TIP: Activiteit 3
TIP: Deze activiteit loopt nog tot 2 juni 2012

50 *Welke held ben jij?*

Tentoonstelling

Heb jij zoals Odysseus ook zin voor avontuur? Bezit je misschien de subtiële verleidingskracht van Aphrodite? Of zijn de eigenschappen van deze bekende, antieke helden vandaag niet meer actueel? Enkele leerlingen interviewen de buurtbewoners over helden en hun eigenschappen. Ze vullen dit onderzoek aan met hun eigen kennis over de antieke helden. Het resultaat kun je ontdekken in een heus labyrint. Ben jij held genoeg om de uitdaging aan te gaan?

21 april tussen 10.00 en 18.00 uur
22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: Koninklijk Atheneum
Organisatie: Koninklijk Atheneum Brugge Centrum, Hogeschool West-Vlaanderen

51 *Een medaille of straatnaam-erkenning voor een held*

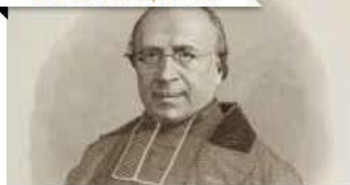
Tentoonstelling

Wat hebben Emmanuel de Neckere, Lieven Bauwens en Albert Serreyn gemeen? Het zijn maar enkele van de namen die op de Brugse straatnaambordjes prijken. Een hele eer, maar wie zijn ze en wat is hun heldendaad? Misschien ken je mensen die met veel moed en zelfopoffering hun leven riskeerden en geen straatnaam kregen. Op deze tentoonstelling ontdek je de verhalen van bekende en onbekende Brugse helden. Bewonder er ook de fraaie eretekens en medailles.

21 april tussen 14.00 en 18.00 uur
22 april tussen 10.00 en 12.00 uur en tussen 13.00 en 18.00 uur
Waar: De Zorge
Organisatie: Koninklijke Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle, de werkgroepen Sint-Andries, Sint-Kruis en Sint-Michiels, Familiekunde Brugge, Numismatica en Heemkundige Kring Arsbroek

52 *Beelden en verhalen van de helden van Spermalie*

Multimediapresentatie

Het Koninklijk Instituut Spermalie uit Brugge bestaat 175 jaar en kan bogen op een rijke geschiedenis. Pakkende getuigenissen van oud-medewerkers worden samen met een mooie selectie oude foto's en archiefmateriaal gepresenteerd. Ook de pioniers van het doven- en blindeninstituut staan extra in de kijker. Een voorproefje van deze presentatie over de helden van Spermalie vind je op www.verhalenbankbrugge.be en www.beeldbankbrugge.be.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: Koninklijke Instituut Spermalie
Organisatie: Koninklijk Instituut Spermalie (seniorenwerking)
TIP: Activiteit 31

53 *Brugse sporthelden vertellen*

Multimediapresentatie

Al 50 jaar reikt de Stad Brugge jaarlijks haar Trofee van Sportverdienste uit aan sporters of sportclubs die een bijzondere prestatie neerzetten. Onlangs werden alle winnaars van de afgelopen 50 jaar geïnterviewd. Een selectie van enkele getuigen en hun buitengewone verhalen werd gefilmd en kan je op Erfgoeddag bekijken in de authentieke turnzaal van Howest. Panelen met oude sportfoto's brengen deze sporthelden ook tot leven. Een sportieve reis door de tijd!

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur
Waar: HOWEST
Organisatie: Sportdienst Brugge, Erfgoedcel Brugge

 Reserveren
  Erfgoedzorgers
  Kind- / Gezinsvriendelijk
 Volledig toegankelijk
  Gedeeltelijk toegankelijk
  Niet toegankelijk

54 De nieuwe helden

Presentatie

Sint-Pieters is een levendige buurt in Brugge dankzij de onbaatzuchtige inzet van heel wat inwoners en vrijwilligers. Ze werken aan de leefbaarheid van het dorp en dragen zorg voor het erfgoed. Zonder hen zou de wijk niet hetzelfde zijn. Noem ze gerust de hedendaagse helden van Sint-Pieters! Hun verhalen en heldendaden krijgen vandaag een gezicht in een unieke reeks portretten. Ben jij ook benieuwd wie ze zijn? Of misschien herken je deze helden wel...

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Vormingplus en Buurtcentrum De Dijk
Organisatie: Buurtwerk Sint-Pieters, Vormingplus Brugge

55 Een schitterend verhaal: getuigenissen van Brugse slijpers

Presentatie

Als ultieme kennismaking organiseert het Diamantmuseum Brugge een interview met de Brugse diamantslijpers. Hoe kun je beter kennis maken met dit Brugs erfgoed dan door een ontmoeting met de protagonisten ervan? Tijdens Erfgoeddag kun je het filmmateriaal van het museum, inclusief interviews met de laatste Brugse diamantslijpers, continu en op groot doek bekijken. Een boeiende kijk achter de schermen!

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Diamantmuseum
Organisatie: Diamantmuseum
TIP: Activiteit 41

56 Helden in de sterrenkunde

Tentoonstelling

Hier maak je kennis met het werk van Aristarchus, Kepler, Galilei, Newton, Lemaître, Einstein en andere sterrenkundigen. Ook het werk van Bruggelingen Simon Stevin (1548-1620), Nicolaus Mulerius (1564-1630) en Marcel Minnaert (1893-1970) komt ruim aan bod. Niet alleen waren zij in hun tijd voortrekkers in de ontwikkeling van de sterrenkunde, ook vandaag blijven ze grote helden in hun vakgebied. Deze tentoonstelling verdient zeker jouw bezoek.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Volkssterrenwacht Beisbroek
Organisatie: Volkssterrenwacht Brugge
TIP: Activiteiten 17 en 18
TIP: Deze activiteit loopt nog tot 30 september 2012

57 Helden tegen wil en dank? Soldaten van Napoleon uit West-Vlaanderen

Tentoonstelling

Tussen 1799 en 1815 worden duizenden jongemannen uit West-Vlaanderen opgeroepen om in de legers van Napoleon te vechten. Het Rijksarchief Brugge brengt de verhalen van deze mannen opnieuw tot leven. Maak kennis met het verzet tegen die gedwongen indiensttreding, harde levensomstandigheden in het leger en de sociaal-economische gevolgen ervan. De tentoonstelling heeft ook aandacht voor recent gedigitaliseerde overlijdensberichten van de soldaten.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: Rijksarchief Brugge
Organisatie: Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën / Rijksarchief Brugge

58 Heldinnen in de Bijbelse literatuur

Tentoonstelling

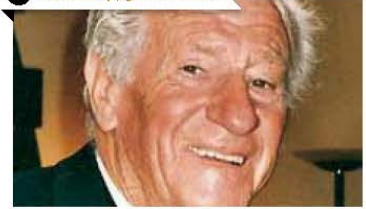

De Bijbel is als boek ontstaan in een erg patriarchale cultuur. Toch komen er vrouwen in voor die een cruciale rol spelen in belangrijke veranderingsprocessen of zelfs een leidersrol op zich nemen. Deze sterke vrouwen hebben een eigen kijk op de samenleving en op de betekenis van de godsdienst daarin. Ontdek hoe vrouwen als Debora, Jaël, Hanna, Judit, Ester, Maria en Maria van Magdala op hun eigen manier heldinnen zijn en laat je inspireren!

22 april tussen 10.00 en 17.00 uur

Waar: Bijbelhuis Zevenkerken
Organisatie: Bijbelhuis Zevenkerken

59 Klein dorp, grote naam

Tentoonstelling

Wie kent niet dokter Johan Buytaert? In de bekende tv-reeks 'Meneer Dokter' heeft hij een glansrol. De immer vrolijke, optimistische dokter en laatste burgemeester van het polderdorp Dudzele is vandaag, na zijn dood, nog altijd een populaire figuur. Hij zette zich ook in voor de verbetering van de infrastructuur van Dudzele en door zijn positieve aanpak voelde je je na een consultatie al veel beter. Een kleine tentoonstelling over deze grote meneer.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur

Waar: De Groene Tent
Organisatie: Heemkring Dudzele vzw
TIP: Activiteit 21

60 Memorabele Bruggelingen
vereeuwigd door Pieter Le Doulx

Tentoonstelling

Pieter Le Doulx (1730-1807) is bekend als historicus, kunstenaar en vooraanstaand inwoner van Brugge. Hij is auteur van o.a. drie omvangrijke boeken met daarin levensbeschrijvingen van alle memorabele Bruggelingen en Brugse kunstenaars. Deze handschriften over de helden van Brugge zijn onlangs gerestaureerd en volledig gedigitaliseerd.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur**Waar:** Stadsarchief**Organisatie:** Stadsarchief Brugge,**TIP:** Surf vanaf 6 juni 2012 naar www.historischebronnenbrugge.be en raadpleeg er deze unieke boeken online.**61** Missionarissen: helden of avonturiers?

Multimediapresentatie

In de 19de en de 20ste eeuw werd een romantisch en paternalistisch beeld geschetst van de missionaris, waarin heldendom en martelaarschap centraal stonden. Paus Leo XIII verplichtte in 1880 alle priesters en gelovigen om het missiewerk overzee te steunen met gebed en (financiële) offers. We belichten de missionering in Midden-Afrika met Amaat Vyncke, in Noord-Amerika met pater Pieter-Jan De Smet en in Zuid-Amerika met August Hoflack. Ook de missie van de Onge-schoeide Karmelieten uit Brugge naar Zuid-West-India komt aan bod.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur**Waar:** Hoofdbibliotheek Biekorf**Organisatie:** Hoofdbibliotheek Brugge**TIP:** Deze presentatie loopt nog tot 31 mei 2012.**62** Op de bres voor Memling

Presentatie

Het Sint-Janshospitaal is vandaag een van de oudste, best bewaarde hospitalen in Europa. Het museum heeft dit vooral te danken aan de inzet van vele vergeten helden. Deze presentatie geeft aan de hand van foto's deze mensen een gezicht. Je reist mee naar verre en minder verre tijden, toen deze helden de kunstwerken van Hans Memling beschermden tegen allerhande bedreigingen.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur**Waar:** Sint-Janshospitaal**Organisatie:** Hospitaalmuseum**TIP:** Activiteit 10**63** Sint-Joos, beschermheilige van
passant en godshuisbewoner

Presentatie

Daklozen, zwervers en arme pelgrims vinden in de 14de eeuw een tijdelijk onderkomen in het Brugse passantenhuis, toegewijd aan Sint-Joos, de pelgrimsheilige. Twee eeuwen later evolueert deze stichting naar een godshuis voor twaalf bejaarde mannen. Nu illustreren verschillende opmerkelijke documenten uit de archieven van het godshuis de bijzondere geschiedenis van Sint-Joos, de armenzorg en Brugge in het algemeen. Een interessante presentatie.

22 april tussen 10.00 en 18.00 uur**Waar:** Orthodoxe Kerk**Organisatie:** OCMW-Archief Brugge**TIP:** Activiteit 11**GEZOCHT: HELDEN**Gevonden op
www.beeldbankbrugge.be**Nieuwsgierig naar het
Brugge verleden?**

Surf dan naar www.beeldbankbrugge.be en bekijk de meer dan 40.000 beelden in dit digitale album. Ontdek er duizenden foto's van Brugse fotografen, zowel professionelen als gedreven amateurs. Gegarandeerd uren kijk- en zoekplezier!

HELDEN is het nieuwe thema in de kijker op www.beeldbankbrugge.be → vanaf 15 april 2012.

www.beeldbankbrugge.be is een initiatief van Erfgoedcel Brugge i.s.m. Stadsarchief Brugge, de dienst Monumentenzorg en Stadsvernieuwing en diverse privécollecties.

Portret van de Brugse fotograaf Alfrons Watteyne sr. [Stadsarchief Brugge]

**beeldbank
brugge.be**

Erfgoed leeft! Erfgoeddag preview

Donderdag 19 april / 19.30 tot 22.00 uur

Laat je verrassen en ontdek - drie dagen voor het grote publiek - wat Erfgoeddag 2012 zoal in petto heeft. Wat je precies in avant-première te zien krijgt, houden we nog geheim. Samen bezoeken we exclusief enkele Erfgoeddagactiviteiten achter de schermen.

Afspraak om 19.30 uur bij Vormingplus (met auto).
Kostprijs: 4 euro
Opgelet: reservatie verplicht op 050 33 01 12
of via regio.brugge@vormingplus.be
www.vormingplus.be/brugge

Zin in meer ERFGOED?

- Surf naar www.erfgoedcelbrugge.be en registreer je op de digitale nieuwsbrief. Onder de rubriek 'nieuws/agenda' vind je een handig overzicht van alle erfgoedactiviteiten in Brugge en de omliggende gemeenten.
- Houd zondag 9 september 2012 vrij voor de 24ste editie van Open Monumentendag met als thema 'muziek, woord, beeld'. Meer info vind je op www.openmonumenten.be.

BRUGGE VERTELT...

Verhalenbank Brugge verzamelt getuigenissen van Bruggelingen over de meest diverse onderwerpen. Ben je geïnteresseerd in een verhaal over de tweede wereldoorlog, geboorte en zwangerschap, volksfiguur Georges'tje van de Gilde, het leven vroeger en nu in Ver-Assebroek of sportverhalen? Je vindt het allemaal op www.verhalenbankbrugge.be, het virtuele klankarchief over Brugge.

www.verhalenbankbrugge.be

STADVERHALEN OP HET INTERNET

zaterdag 21 april 000 vrijdag 27 april 2012

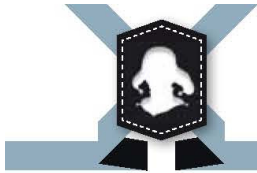
Word een held in multimedia - www.digitaleweek.be

In 2012 vindt de zevende editie van De Digitale Week plaats. Tijdens deze week wordt aandacht gevraagd voor de digitale kloof. Voor heel wat mensen is het gebruik van een PC, internet, gsm, games enz. immers niet zo evident.

Er bestaat een ruim en gewarandeerd vormingsaanbod. Dat stelt iedereen in staat meete zijn met het gebruik van de vele nuttige én aangename digitale hulpmiddelen.

Voor de tweede maal werkt een grote groep organisaties samen om dit aanbod beter bekend te maken. Resultaat van die samenwerking: een uitgebreid programma van tentoonstellingen, demonstraties en proeflessen waaraan je gratis mag deelnemen.

Je kunt het programma nalezen in de programmabrochure of op de website www.digitaleweek.be. Voor meer informatie kun je ook terecht bij Bart Hollevoet van het OCMW (050 32 74 96 of bart.hollevoet@ocmw-brugge.be).

RONDLEIDING / WANDELING / FIETSTOCHT MET GIDS
 VOORDRACHT
 CONCERT / THEATERVOORSTELLING / EVOCATIE
 DEMONSTRATIE / WORKSHOP / OPTOCHT / ENQUETE
 TENTOONSTELLING / (MULTIMEDIA) PRESENTATIE

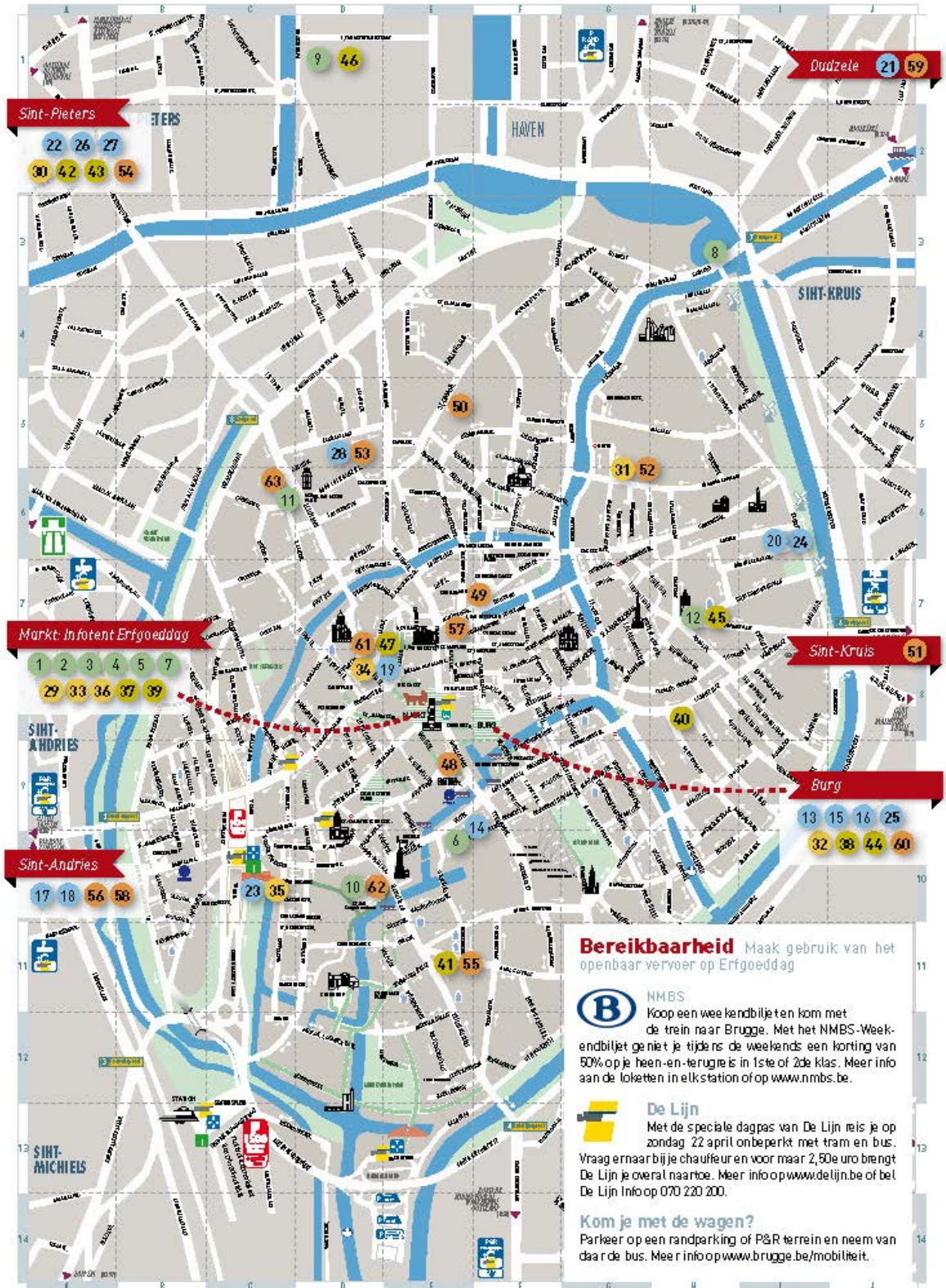
OVERZICHT

ZATERDAG 21 april			🚶	♿	🚗
Activiteit	Waar?	Wanneer	Reservatie	Toegankelijkheid	De Lijn, vanaf station Brugge, bus:
1	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00, 15.00 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
2	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00 en 15.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
3	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
4	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
5	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.30 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
6	Groeningemuseum (Dijver 12)	15.30 uur	🚶	♿	1 en 11, halte Eekhoutpoort
13	Brugse Vrije (Burg 12 - Communicatiedienst)	14.00 en 15.30 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
14	Groeningemuseum (Dijver 12)	14.30 uur	🚶	♿	1 en 11, halte Eekhoutpoort
36	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
37	Infotent Erfgoeddag (Markt)	van 14.00 tot 17.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
48	Militaire Kapel (Kartuizerinnenstraat 2)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
49	Provinciale Bibliotheek Tothuis (Jan Van Eyckplein 1)	van 9.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Jan Van Eyckplein
50	Koninklijk Atheneum (Sint-Clarastraat 46)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	3 en 13, halte HOWEST
51	De Zorge (Moerkerkse Steenweg 194)	van 14.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	6, 10 en 16, halte Sint-Kruiskerk

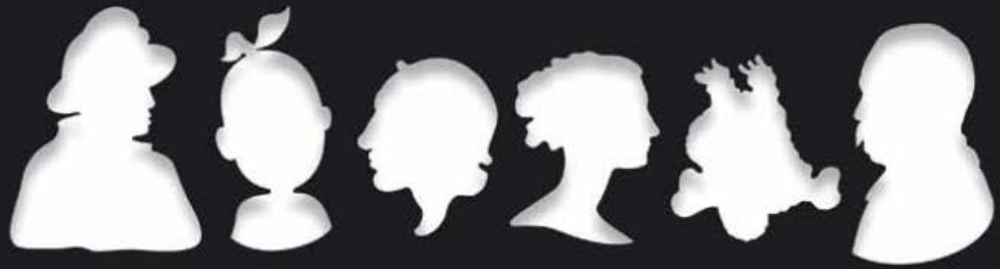
ZONDAG 22 april			🚶	♿	🚗
Activiteit	Waar?	Wanneer	Reservatie	Toegankelijkheid	De Lijn, vanaf station Brugge, bus:
2	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.00, 11.00, 13.00, 15.00 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
3	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.00, 13.00 en 15.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
4	Infotent Erfgoeddag (Markt)	14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
5	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.30 en 14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
6	Groeningemuseum (Dijver 12)	10.45, 13.45 en 15.30 uur	🚶	♿	1 en 11, halte Eekhoutpoort
7	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.00 en 14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
8	Dampoort (Sasplein)	10.00 en 14.00 uur	🚶	♿	4, halte Gistfabriek
9	Archonaut (Pathoekeweg 34)	10.00 en 14.00 uur	🚶	♿	3, halte Slachthuisstraat
10	Sint-Janshospitaal (Mariasstraat 38)	11.00, 13.00 en 15.00 uur	🚶	♿	halte Sint-Salvatorskerk
11	Orthodoxe kerk (Ezelstraat 85)	14.00, 15.00, 16.00 en 17.00 uur	🚶	♿	3 en 13, halte Ezelpoort
12	Jeruzalemkapel (Peperstraat 3a)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	6 en 16, halte Coupure
13	Brugse Vrije (Burg 12 - Communicatiedienst)	10.30, 13.30, 15.00 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
14	Groeningemuseum (Dijver 12)	10.00, 13.00 en 14.45 uur	🚶	♿	1 en 11, halte Eekhoutpoort
15	Stadhuis (Burg 12 - Gotsche zaal)	10.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
16	Stadhuis (Burg 12 - Gotsche zaal)	11.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
17	Volkssterrenwacht Beisbroek (Zeeweg 96)	10.30, 11.30, 13.30, 14.30, 15.30 en 16.30 uur	🚶	♿	52 of 54, halte Zeeweg
18	Volkssterrenwacht Beisbroek (Zeeweg 96)	11.00 en 14.00 uur	🚶	♿	52 of 54, halte Zeeweg
19	Hoofdbibliotheek Biekorf (Kuipersstraat 3)	11.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
20	Gezelle (Rolweg 64)	11.00 uur	🚶	♿	6 en 16, halte Kruispoort
21	De Groene Tente (Armaat Vynckestraat - Dudzele)	11.00 en 15.00 uur	🚶	♿	41 en 42, halte Dudzele dorp
22	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5)	13.45 uur	🚶	♿	3, halte Paling
23	Concertgebouw ('t Zand 34)	14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte 't Zand
24	Gezelle (Rolweg 64)	14.30 uur	🚶	♿	6 en 16, halte Kruispoort
25	Brugse Vrije (Burg 11a - Renaissancezaal)	14.30 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
26	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5)	15.00 uur	🚶	♿	3, halte Paling
27	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5)	16.00 uur	🚶	♿	3, halte Paling
28	Howest (Klaverstraat 52 - turnzaal)	16.00 uur	🚶	♿	3 en 13, halte HOWEST
29	Binnenkoer Hallen (Markt)	11.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
30	Buurtcentrum De Dijk (Blankenbergs Steenweg 221)	11.00, 14.00 en 15.30 uur	🚶	♿	3, halte Sint-Pieterskerk
31	Koninklijk Instituut Spermatie (Snaggaardstraat 9)	11.00, 14.00 en 16.00 uur - open repetitie 15.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Snaggaardbrug
32	Stadhuis (Burg 12 - Gotsche zaal)	14.00, 14.30, 15.00, 15.30, 16.00, 16.30 en 17.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
33	Binnenkoer Hallen (Markt)	14.30 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
34	Theaterzaal De Biekorf (Sint-Jakobsstraat 20)	15.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
35	Concertgebouw ('t Zand 34)	15.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte 't Zand
36	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.00 en 14.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
37	Infotent Erfgoeddag (Markt)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
38	Stadsarchief (Burg 11a)	10.00, 14.30 en 16.15 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
39	Infotent Erfgoeddag (Markt)	10.00 en 11.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
40	Quartier Bricolé (Langestraat 50)	10.00 (volwassenen) en 14.00 uur (gezinnen)	🚶	♿	6 en 16, halte Coupure
41	Diamantmuseum (Katelijnestraat 43)	11.00, 14.00, 15.00, 16.00 en 17.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Sint-Salvatorskerk
42	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5)	11.00 en 13.00 uur	🚶	♿	3, halte Paling
43	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5)	13.45 en 15.00 uur	🚶	♿	3, halte Paling
44	Parcours Burg-Wollestraat-Dijver-Simon Stevinplein-Steenstraat-Markt	14.30 en 16.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
45	Kantcentrum (Peperstraat 3)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	6 en 16, halte Coupure
46	Eucora (Pathoekeweg 34)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	3, halte Slachthuisstraat
47	Hoofdbibliotheek Biekorf (Kuipersstraat 3)	van 14.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
48	Militaire Kapel (Kartuizerinnenstraat 2)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	1, halte Wollestraat
49	Provinciale Bibliotheek Tothuis (Jan Van Eyckplein 1)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Jan Van Eyckplein
50	Koninklijk Atheneum (Sint-Clarastraat 46)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	3 en 13, halte HOWEST
51	De Zorge (Moerkerkse Steenweg 194)	van 10.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	6, 10 en 16, halte Sint-Kruiskerk
52	Koninklijk Instituut Spermatie (Snaggaardstraat 9)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Snaggaardbrug
53	Howest (Klaverstraat 52 - turnzaal)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	bus 3 en 13, halte HOWEST
54	Vormingplus (Sint-Pieterskerklaan 5) en Buurtcentrum De Dijk (Blankenbergs Steenweg 221)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	3, halte Paling
55	Diamantmuseum (Katelijnestraat 43)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Sint-Salvatorskerk
56	Volkssterrenwacht Beisbroek (Zeeweg 96)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	52 of 54, halte Zeeweg
57	Rijksarchief Brugge (Academiestraat 18)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	4 en 14, halte Jan Van Eyckplein
58	Bijbelhuis Zevenkerken (Zevenkerken 4)	van 10.00 tot 17.00 uur	🚶	♿	belbus 79 (reservatie verplicht, min. 2 uur op voorhand op tel 059 56 52 56)
59	De Groene Tente (Armaat Vynckestraat)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	41 en 42, halte Dudzele dorp
60	Stadsarchief (Burg 11a)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
61	Hoofdbibliotheek Biekorf (Kuipersstraat 3)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Markt
62	Sint-Janshospitaal (Mariasstraat 38)	van 9.30 tot 18.00 uur	🚶	♿	Centrum, halte Sint-Salvatorskerk
63	Orthodoxe kerk (Ezelstraat 85)	van 10.00 tot 18.00 uur	🚶	♿	bus 3 en 13, halte Ezelpoort

- Reserveren
- Erfgoedzorgers
- Kind-/Gezinsvriendelijk
- Volledig toegankelijk
- Gedeeltelijk toegankelijk
- Niet toegankelijk

18
19

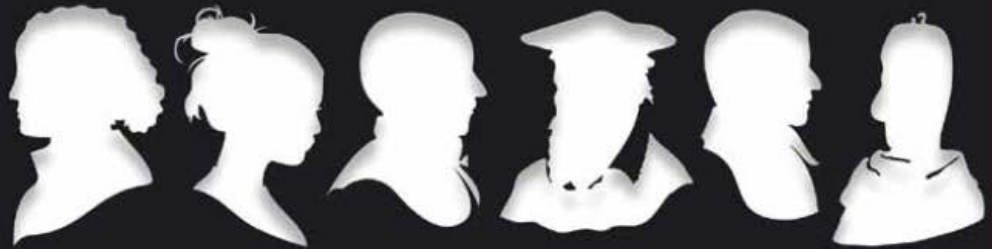

© Johan Mahieu / Toerisme Brugge

I N H O U D

- 03 PRAKTISCHE INFORMATIE
- 06 RONDLEIDING / WANDELING / FIETSTOCHT MET GIDS
- 08 VOORDRACHT
- 11 CONCERT / THEATERVOORSTELLING / EVOCATIE
- 12 DEMONSTRATIE / WORKSHOP / OPTOCHT / ENQUETE
- 14 TENTOONSTELLING / [MULTIMEDIA] PRESENTATIE
- 18 OVERZICHT

Erfgoeddag is een initiatief van FARO, Vlaams Steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, in samenwerking met de erfgoedgemeenschappen in Vlaanderen en Brussel. Erfgoeddag krijgt de volle steun van de Vlaamse overheid.

Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, Archonau, Beelaard, Bijbelhuis Zevenkerken, Bruges An Roule, Brugs Erfgoednetwerk (BEN), Buurwerk Sint-Pieters, Concertgebouw Brugge, Cores, Cultuurcentrum Brugge, CVO Leerdorp Geni, Davidslonds Sint-Pieters, Diamantmuseum Brugge, Dienst Cultuur Brugge, Erfgoedcel Brugge, Euro vzw, Familiekunde Brugge, Gezelle, Groeninge, Hallebardiers, Heemkring Dudzele vzw, Heemkundige Kring Aartsbroek Hogeschool West-Vlaanderen (Howest), Jeruzalemkapel, Koninklijk Atheneum Brugge Centrum, Koninklijk Instituut Spiermale, Koninklijke Gidsenbond van Brugge en West-Vlaanderen vzw, Koninklijke Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle, Mendop vzw, Monumentenzorg en Erfgoedzaken, Musea Brugge, Musea Brugge / Collectie en Documentatie, Numismatica, OCMW-archief Brugge, Openbare Bibliotheek Brugge, Orthodoxe parochie Brugge HH, Koninklijk en Helena, Praefabriek van de Gouden Boom, Provinciale Bibliotheek Tohuus / Documentatiecentrum West-Vlaanderen, Sint-Janshospitaal, Spondieteri Stad Brugge, Stadsarchief Brugge, Stadhuis, S-Wan, Tanais vzw, rapis plein vzw, TinkTank vzw, Vollesterre wach, Beisbroek vzw, Vormingplus regio Brugge, Vriendenkring Memoriaal Militaire Kapel, Werkgroepen Sint-Andries, Sint-Kruis en Sint-Michiels Maurits Van Coppenolle, www.beekbankbrugge.be, www.verhalenbankbrugge.be, Zusters van de Kindheid van Maria ter Spiermale.

Met bijzondere dank aan alle partners voor hun medewerking!

ONTWERP BROCHURE Die Keure
 ONTWERP CAMPAGNEBILD Wendy Güns (Gramma)
 DRUK BROCHURE Print & Media Partners
 AUTEURS deelnemende organisaties, Erfgoedcel Brugge
 TEKST REDACTIE ACTIVITEITEN C-ing
 FOTOGRAFIE deelnemende organisaties, Fotografische Dienst Stad Brugge,
www.beekbankbrugge.be, Codart, Lukas - Art in Flanders, Fotohuis, Sarah Bauwens,
 Hugo Maeuens, Nele Van Canneyt, Philip Van der Wee, Jelle Vermeersch, Wolf en Wolf
 YERANTWOORDELIJKE UITGEVER Johan Coens, Stadssecretaris, Burg 12, 8000 Brugge
 WETTELIJKDEPOT D/2012/0546/1

Deze brochure werd gedrukt op gestreken, 100% gerecycleerd milieuvriendelijk papier.

Verklaring op woord van eer

Ik verklaar dat ik deze aan de Faculteit TEW ingediende masterproef zelfstandig en zonder hulp van andere dan de vermelde bronnen heb gemaakt.

Ik bevestig dat de direct en indirect overgenomen informatie, stellingen en figuren uit andere bronnen als zodanig aangegeven zijn in overeenstemming met de richtlijnen over plagiaat in de masterproefbrochure.

Ik bevestig dat dit werk origineel is, aan geen andere onderwijsinstelling werd aangeboden en nog niet werd gepubliceerd.

Ik ben mij bewust van de implicaties van fraude zoals beschreven in artikel 18 van het onderwijs- en examenreglement van de Universiteit Antwerpen. (ww.ua.ac.be/oer)

Datum

Naam

Handtekening

